

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 58 · 22. mars
Sesjonen 2021–2022

Møte tirsdag den 22. mars 2022 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 58):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (endret regulering av alderspensjon under utbetaling)
(Lovvedtak 50 (2021–2022), jf. Innst. 194 L (2021–2022) og Prop. 41 L (2021–2022))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i grenseloven, utlendingsloven og politiregisterloven (etablering av systemer for inn- og utreise, fremreise og passasjerlisteopplysninger mv.)
(Lovvedtak 51 (2021–2022), jf. Innst. 161 L (2021–2022) og Prop. 229 L (2020–2021))
3. Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes og Ingrid Fiskaa om tilgang på vaksinar, medisinar, medisinsk utstyr og medisinsk teknologi i kampen mot covid-pandemien
(Innst. 190 S (2021–2022), jf. Dokument 8:74 S (2021–2022))
5. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Terje Halleland, Himanshu Gulati og Roy Steffensen om at Flyhistorisk Museum Sola får overta F-16
(Innst. 189 S (2021–2022), jf. Dokument 8:69 S (2021–2022))
6. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om tilleggsforhandlinger for jordbruket
(Innst. 203 S (2021–2022), jf. Dokument 8:87 S (2021–2022))
7. Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til forsknings- og høyere utdanningsministeren:
«På vei ut av pandemien er optimismen tilbake i norsk næringsliv, og det er en stor etterspørsel etter kunnskap og kompetanse. Gjennom å legge til rette for høy forsknings- og utviklingsaktivitet (FoU) i næringslivet, og i samspillet mellom næringsliv og akademia, styrker man Norges innovasjonsevne og konkurransekraft. Slik kan man utnytte verdiskapingspotensialet i ny teknologi, legge til rette for en grønn omstilling av næringslivet og hindre at teknologiendringene skaper og forsterker sosial ulikhet. Norge har nylig forpliktet seg til verdens største forsknings- og innovasjonsprogram, Hori-

sont Europa, og høsten 2022 skal langtidsplanen for forskning og høyere utdanning fornyes.

Hvordan vil statsråden gjennom disse og andre virkemidler arbeide for å øke FoU-aktiviteten i næringslivet og styrke Norges innovasjonsevne og konkurransekraft i årene som kommer?»

8. Interpellasjon fra representanten Maren Grøthe til kommunal- og distriktsministeren:

«I 2020 ble ungdommenes distriktspanel satt ned. De hentet inn råd fra ungdommer i hele landet for fremtidas distriktspolitikk og overleverte til daværende regjering. Disse rådene ble imidlertid ikke fulgt opp, ettersom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre la frem sin stortingsmelding før panelets arbeid var klart. Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering har varslet en ny kurs i distriktspolitikken, der vi skal ta hele landet i bruk og sikre gode tjenester nær folk i hele Norge. Her vil det være sentralt å ha ungdommenes råd med seg, da det er de som skal bo i distriktene i årene fremover.

Hvordan vil statsråden følge opp rådene fra ungdommenes distriktspanel?»

9. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Jan-Henrik Fredriksen*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Jan-Henrik Fredriksen gikk brått bort lørdag 7. mars 2020, 63 år gammel.

Fredriksen ble født 2. oktober 1956 i Kragerø i Telemark. Han utdannet seg som sveiser og hadde en mangeårig yrkeskarriere innenfor sitt fagfelt, med 25 år som sveiser og rørlegger, både offshore og på land, hovedsakelig på olje- og gassbaserte installasjoner, før politikken etter hvert ble det altoppslukende.

Selv om Fredriksen var født og oppvokst i Kragerø, var det som finnmarking vi lærte ham å kjenne. Han trådte inn i politikken for fullt som politisk nestleder for Finnmark FrP i år 2000, og senere også som fylkesleder, i tillegg til de mange andre verv han bekledte lokalt og regionalt.

Jan-Henrik Fredriksen representerte Fremskrittspartiet, men han representerte i like stor grad Finnmark. Det gjorde han også på Stortinget, i tolv sammenhengende år, fra 2005 til 2017, som partiets første representant fra Finnmark noen gang. Både store og små saker som gjaldt Finnmark, engasjerte ham, det være seg betingelser for laksefiske, muligheten for en jernbane fra Kirkenes og over til Finland og det store næringspotensialet i Finnmark.

Hans engasjement gjorde det også naturlig at han representerte stortingsgruppen både i Nordisk råd, fra 2005 til 2009, og ikke minst i Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid, fra 2013 til 2017.

I sin tid på Stortinget satt han fra 2005 til 2009 i helse- og omsorgskomiteen og engasjerte seg sterkt i spørsmål rundt nakkeskader, for å lette hverdagen for personer med slike skader, et arbeid han fikk mye ros for, og som også ga resultater.

Han var medlem i transport- og kommunikasjonskomiteen fra 2009 til 2013 og i energi- og miljøkomiteen fra 2013 til 2017.

Selv om han tilbrakte mye tid i Oslo, var Jan-Henrik Fredriksen en politiker som husket hvor han kom fra. Han pleiet god kontakt med de lokale partifellene hjemme i Finnmark og var også engasjert i hva som foregikk i lokalpolitikken i den tiden han satt som stortingsrepresentant. Han hadde alltid tid til å bli kontaktet når andre behøvde hjelp eller gode råd.

Stortingskollegene kjente Jan-Henrik Fredriksen som en humørspreder og som en pliktoppfyllende, omsorgsfull og raus person. Han hadde et stort hjerte for Fremskrittspartiet, for de ansatte i partiet og i stortingsgruppen og ikke minst for alle kollegene på Stortinget, uavhengig av partitilhørighet.

Vi lyser fred over Jan-Henrik Fredriksens minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representantene Gisle Meininger *Saudland*, Hans Andreas *Limi*, Marianne Sivertsen *Næss*, Grunde *Almeland* og Åslaug *Sem-Jacobsen*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

– fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Sverre *Myrli* fra og med 22. mars og inntil videre

– fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Roy *Steffensen* fra og med 22. mars og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus: Tobias Hangaard *Linge*
For Rogaland: May Helen Hetland *Ervik*

Presidenten: Tobias Hangaard Linge og May Helen Hetland Ervik er til stede og vil ta sete.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Kari Elisabeth Kaski vil fremsette et representantforslag.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:05:45]: På vegne av representantene Audun Lysbakken, Kirsti Bergstø, Lars Haltbrekken, Andreas Sjalg Unneland og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om skatteplikt ved utflytting fra Norge.

Presidenten: Representanten Kjell Ingolf Ropstad vil fremsette et representantforslag.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:06:13]: I lys av de høye strømprisene har jeg gleden av å sette fram et forslag på vegne av representantene Dag-Inge Ulstein, Olaug Vervik Bollestad og meg selv om å frita husholdningene fra nettleie, som jo slår særlig hardt ut for dem som har lave og også vanlige inntekter.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:06:39]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (endret regulering av alderspensjon under utbetaling) (Lovvedtak 50 (2021–2022), jf. Innst. 194 L (2021–2022) og Prop. 41 L (2021–2022))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:07:00]

Stortingets vedtak til lov om endringer i grenseloven, utlendingsloven og politiregisterloven (etablering av systemer for inn- og utreise, fremreise og passasjerlisteopplysninger mv.) (Lovvedtak 51 (2021–2022), jf. Innst. 161 L (2021–2022) og Prop. 229 L (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:07:22]

Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:07:54]: Det er krig i Europa, og det er en brutal påminnelse om hva utenrikspolitikk handler om.

Om en uke, den 29. mars, er det 73 år siden denne sal voterte – ved navneopprop – over innstillingen til stortingsproposisjon nr. 40 det året. Det var altså i 1949. Av de 150 representantene – den gangen var det 143 menn

og 7 kvinner – var nesten alle til stede i salen. På et fullsatt galleri satt publikum som ville følge diskusjonen den gangen.

Med 130 mot 13 stemmer vedtok Stortinget at Norge skulle undertegne og ratifisere en traktat for det nordatlantiske området, Atlanterhavspakten. I Washington sju dager senere ble avtalen undertegnet av daværende utenriksminister Lange. Norge var blitt medlem av NATO. NATO-medlemskapet har langt på vei definert vår plass i verden i to generasjoner. Det var et valg som tydeliggjorde hva Norge er, hvem Norge er, og hvilken side vi står på når det virkelig gjelder.

I de siste dager har jeg ofte tenkt på beslutningen Stortinget tok den dagen, på betydningen av denne beslutningen og på betydningen av våre utenrikspolitiske valg – valg som senere generasjoner skulle ta som en selvfølge, men den gang var det ingen selvfølge. Det var krevende valg i datidas krevende politiske landskap. I disse tider er det nærliggende å reflektere over hva Norge ville vært i dag hvis Stortinget hadde valgt annerledes den dagen i 1949.

Ikke siden annen verdenskrig har vi i Europa hatt krigshandlinger med konsekvenser som det vi nå er vitne til. Russlands krigføring i Ukraina endrer den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa og dermed også rammene for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Nå har vi en ustabil, uforutsigbar og dermed farligere russisk nabo i nord. 30 års utvikling av norsk naboskapspolitikk med Russland er endret. Det vil prege vår nordområdepolitikk.

Finland kan beslutte å søke NATO-medlemskap. Sverige kan følge etter. Hvordan Finland og Sverige til slutt konkluderer, er suverent opp til våre to naboland. Like fullt er et strategisk og sikkerhetspolitisk vendepunkt for Norden, og dermed også for Norge, i emning.

NATOs betydning som kollektiv forsvarsallianse er styrket, men EU har samtidig fått ny og konkret relevans som sikkerhetspolitisk aktør. Vedvarende usikkerhet knyttet til den politiske utviklingen i USA vil bidra til større europeisk egenvekt i utformingen av europeisk sikkerhetspolitikk.

Langvarige krigshandlinger i Ukraina, der NATOs direkte rolle begrenses for å unngå eskalering og spredning, vil tydeliggjøre den sikkerhetspolitiske arbeidsdelingen mellom NATO og EU. Det er for tidlig å bedømme den fulle rekkevidden av konsekvensene for norsk sikkerhet og norsk utenrikspolitikk, men konsekvensene kan være store.

I tillegg til løpende kontakt med Stortingets organer vil jeg i løpet av våren, og før NATO-toppmøtet, invitere Stortinget til samarbeid om hvordan vi kan sikre bred oppslutning om norske sikkerhetspolitiske interesser. Regjeringa kommer også tilbake til Stortinget med for-

slag til hvordan vi fra norsk side kan håndtere langsiktige konsekvenser for norske interesser.

I går besøkte Sveriges statsminister, Magdalena Andersson, NATO-øvelsen Cold Response. Med seg hadde hun opposisjonslederen, Ulf Kristersson. Det er talende. Som statsminister Andersson sa: Vi er uenige i mange saker, men vi kjemper begge for Sveriges trygghet.

Dette er ikke tida for å fremme gamle kjepphester eller si «hva var det jeg sa». Nå må vi vurdere situasjonen slik den er, i fellesskap. Nå må vi vise Norge på sitt beste, vise vår evne til å stå sammen når det virkelig gjelder, til ikke å misforstå hverandre bevisst i det sikkerhetspolitiske ordskiftet og vise vår evne til samarbeid med våre naboer.

I den umiddelbare krisen har Utenriksdepartementet midlertidig styrket bemanningen på flere norske utenriksstasjoner i det østlige Europa. På lengre sikt vil regjeringa styrke vår evne til å forstå og analysere en ny sikkerhets- og utenrikspolitisk situasjon for Norge.

Vi har hatt flere gode tiår bak oss, en dyp fred her. Sentrale norske sikkerhets- og utenrikspolitiske interesser og vårt eget nærområde har i liten grad vært utfordret. I 30 år har vi vært heldige. Det er annerledes nå. Jeg er derfor i gang med å gjennomgå utenrikstjenestens oppsett for å ruste oss også diplomatisk i møte med en ny tid i Europa, for å sikre helt grunnleggende norske interesser i tida foran oss. Vi må gjøre noen klare prioriteringer.

Den utenrikspolitiske horisont i dag er altså et urovekkende bilde. Russlands aggressive krigføring i Ukraina er det mest iøynefallende, men bak den – som følge av den – aner vi konturene av noe mye større, noe som ikke bare vil påvirke norsk sikkerhetspolitikk og vårt forhold til Russland, men også endre hele det europeiske landskapet. Det vil påvirke markeder, det vil påvirke energipriser, det vil påvirke matmangel, og det er reell fare for humanitære kriser i Europa av et omfang vi ikke har sett på mange tiår.

Global vekst kan stanse opp og bli erstattet av stagnasjon. Vi ser svake og sammenbrutte stater i Europas nærområder. Vi ser økende stormaktsrivalisering, økt spenning og et mer selvhevdende og autoritært Kina. Vi ser press mot FN og den multilaterale verdensorden. Globalt nedrustningsarbeid kan stanse opp. Alt dette skjer midt i en klimakrise som det haster mer enn noen gang med å løse. Det er bildet vi har foran oss.

Norge er kanskje det landet i verden som er best rustet til å møte dette. Her til lands har vi alle forutsetninger for å komme oss helskinnet gjennom, men det vil bli krevende for oss alle. Vi vil stilles overfor krevende valg, valg som i likhet med Stortingets vedtak den marsdagen i 1949 vil være med på å definere Norge i verden. Regjeringa legger vekt på en tydelig og forutsigbar utenrikspolitikk.

Verden fordømmer Russlands brutale krigføring og støtter opp om Ukrainas kamp for frihet og demokrati. For norsk og europeisk sikkerhet er krigen et vendepunkt. Demokrati, frihet og folkerett må også forsvares gjennom handling. Norge står stødig sammen med europeiske partnere og allierte i våre reaksjoner mot Russland.

Det går en historisk humanitær linje mellom Ukraina og Norge. Stalins brutale politikk på 1920- og 1930-tallet førte til hungersnød i Ukraina, hvor millioner av mennesker den gangen døde av sult. Ukrainerne kaller perioden på 1930-tallet for Holodomor – drap ved sult.

Nordmenn utgjorde en forskjell under disse sultkatastrofene. Vår stats- og utenriksminister i 1933, Johan Ludwig Mowinckel, var også leder av Folkeforbundets råd. Han jobbet aktivt for at Folkeforbundet skulle engasjere seg i sultkatastrofen. Han sa: Millioner er døde av sult – det tillater meg ikke å være stille.

Men stormaktene den gangen var stille. De valgte ikke å respondere.

Ukrainerne merket seg dette. I en avis i Lviv kunne man høsten 1933 lese at Mowinckel forblir en del av historien til det ukrainske folks kamp i Europa. Det forblir også Fridtjof Nansen, som på 1920-tallet brakte nødhjelp til folket i Ukraina. I år er det 100 år siden han mottok Nobels fredspris for bl.a. det arbeidet.

Nok en gang har en brutal diktator i Moskva skapt lidelser for folket i Ukraina. Denne gangen er det vi som skal føre arven fra Mowinckel og Nansen videre. Nær tre millioner mennesker har flyktet fra Ukraina. Det ukrainske folk har akutt behov for humanitær hjelp, og vi responderte umiddelbart. Så langt har vi satt av 2 mrd. kr i humanitær bistand til Ukraina og nabolandene. Om lag 1 mrd. kr er fordelt, og det meste er utbetalt.

Vi bidrar også gjennom EUs beredskapsmekanisme. Vi har bidratt med kirurgisk og medisinsk forbruksmateriell og medisiner. Vi vil bistå med et medisinsk team og sykehusplasser, og vi har tilbudt ambulanser. Vi har også tilbudt telt og feltsenger, etter anmodning fra Moldova. Nye anmodninger fra Ukraina og nabolandene vurderes fortløpende.

Vi bidrar med støtte til de humanitære organisasjonenes innsats i Ukraina og nabolandene. Støtten er rask og fleksibel, slik at organisasjonene til enhver tid kan planlegge sin innsats mot områder hvor de ser at behovene er størst. Vi har utbetalt 250 mill. kr til FNs regionale responsplan og 350 mill. kr til Røde Kors-bevegelsen. Vi bidrar gjennom norske organisasjoner slik at de kan gi beskyttelse for barn og kvinner, kontantstøtte og livsnødvendig nødhjelp.

Hjelpen nytter. Røde Kors har med norsk støtte levert 200 tonn med nødhjelp til Ukraina. Redd Barna og UNICEF støtter barn som er rammet av krigen. I tillegg

støtter vi Verdensbanken og Den europeiske utviklingsbankens bidrag til Ukraina og nabolandene.

En rekke europeiske land har sendt militært utstyr til Ukraina. Norge har sendt panservernraketter og militært beskyttelsesutstyr. Sanksjonene fra EU, USA og andre land har sendt russisk økonomi i fritt fall, og Norge har sluttet seg til EUs omfattende sanksjonspakke. Vi har frosset alle Statens pensjonsfond utlands investeringer i Russland og vil selge oss ned. Flere norske selskap trekker seg ut av Russland.

Vi vet ennå ikke sikkert hvordan Russland vil reagere. President Putin omtaler sanksjonene som økonomisk krig. Mange demonstrerer mot krigen, også i Russland. Tusenvis er arrestert. Media er sensurert, og det russiske folk får ikke servert sannheten om krigen og dens grusomheter.

Krigen påvirker den innenrikspolitiske situasjonen i Russland, men hvordan og i hvilken grad vet vi ikke ennå. Men vi vet dette: Regimet i Moskva har undervurdert styrken i verdiene de angriper. Det har undervurdert samholdet i Europa, båndene over Atlanteren og ukrainske ledere og folks evne og vilje til motstand.

Ukraina kjemper for sin frihet, men de kjemper også for et fritt Europa – for et Europa hvor folkeretten fortsatt skal regulere forholdet mellom stater, for et Europa hvor demokrati, frihet og fredelig samkvem er det som definerer oss, ikke etnisk nasjonalisme, forvridde tanker om egen storhet og undertrykking av andre. Europa er fundamentalt endret. EU er annerledes enn før krigen, det er et EU som er mer samlet enn noen gang. EU har tatt beslutninger som ville vært utenkelige før krigen. Det samme har de fleste av medlemslandene.

Krigen i Ukraina har fått og vil få store konsekvenser, også for Norge. For det første vil den påvirke sikkerhetspolitikken i vårt eget nærområde. Vi har nå en selvheldende og aggressiv nabo i øst som er villig til å bruke militær makt for å oppnå sine mål. Det er en realitet vi må forholde oss til, men vår sikkerhetspolitikk skal fortsatt være gjenkjennelig og forutsigbar.

Avskrekking og beroligelse utgjør fortsatt hovedelementene i vår tilnærming til Russland. Selv i dagens situasjon kan vi ikke velge mellom disse to, men det er ikke slik at avskrekking og beroligelse er to like størrelser. Avskrekking er grunnfjellet vår sikkerhet bygger på. Det er NATO. Beroligelse skal vi bidra til for å hindre misforståelser, redusere spenning og fremme dialog. Vi trenger begge deler.

Det er avgjørende for vår sikkerhet at Norge kan forsterkes av allierte i krise og krig. Det krever at vi øver og trener med allierte i fredstid. Det krever at forhåndslagene er der på forhånd, ikke etter at krisen er et faktum. Det krever at planverk og infrastruktur er på plass. Mye er gjort. Samtidig er vi langt unna det apparatet vi hadde

før 1990. På 1990- og 2000-tallet ble det meste av alliert infrastruktur i Norge avviklet. Derfor er tilleggssavtalen om forsvarssamarbeid med USA, som heter SDCA-avtalen, så viktig. Vi trenger infrastrukturen i Norge for å kunne motta forsterkninger, og det er det avtalen skal bidra til.

Forsterkningspolitikken og alle dens elementer – øving, trening, forhåndslagring og infrastruktur – er ikke en trussel mot norsk basepolitikk, den er en forutsetning for basepolitikken. Målet har hele tida vært det samme: Forsterkning i kriser og krig, ikke permanent nærvær.

Det er avgjørende at vi viser solidaritet med våre allierte, slik vi selv forventer solidaritet dersom vi en dag skulle trenge det. Derfor har Norge soldater i Litauen som del av NATOs framskutte styrker, og vi vil vurdere ytterligere bidrag dersom vi får forespørsler om dette.

Samtidig er beroligelse fortsatt viktig. Norge utgjør ikke, har aldri utgjort og skal heller ikke utgjøre noen trussel mot Russland. Derfor har det vært viktig for oss å trekke opp klare grenser i arbeidet med SDCA-avtalen. Norsk basepolitikk, atompolitikk og begrensninger for utenlandsk militær aktivitet i Norge i fredstid ligger fast.

Vi har et tett og godt samarbeid med våre allierte. Samtidig begrenser vi alliert militær aktivitet som kan virke provoserende på Russland. Våre selvpålagte restriksjoner har alltid vært nettopp det – vi har valgt dem selv.

Arkitekten bak Norges sikkerhetspolitikk gjennom den kalde krigen, Jens Christian Hauge, sa det på sin måte i Den utvidede utenriks- og forsvarskomite sommeren 1950:

«Vi har i og for seg bevisst gitt avkall på den rent militære fordel som det kunne være å ha allierte styrker i Norge i fred. Vi har gjort det med velberådd hu fordi vi har foretatt en politisk vurdering (...) Men vi har sagt, vår basepolitikk vil på ingen måte forhindre at vi innretter oss slik i vårt land at en hjelp utefra kan komme så raskt som mulig og bli effektiv omgående.»

Det sa han 22. juni, sommeren 1950, og dette har vært grunnlaget for norsk basepolitikk: ingen utenlandske baser på norsk jord, men øving og trening i fredstid.

Vi har hele tida tilstrebet åpenhet rundt militære øvelser i Norge. Vi varsler Russland i forkant. Vi holder en åpen kommunikasjonslinje mellom Forsvarets operative hovedkvarter og Nordflåten – også i dag. Disse selvvalgte begrensningene svekker ikke vår sikkerhet, de styrker den. Vi har valgt dem selv, som vi valgte NATO-medlemskapet, helt på egen hånd.

En annen konsekvens av Russlands aggresjon i Ukraina er framdriften i det globale nedrustningsarbeidet. Det påvirker også Norge. USA og Russland etablerte en bilateral dialog om strategisk stabilitet i fjor. Den kan

nå gå en usikker tid i møte, men det er avgjørende at kjernevåpenstatene har en slik dialog, hvor også Kina må engasjeres.

I en tid hvor krig herjer, og hvor Putin har varslet mobilisering av atomvåpenstyrker, er det krevende med mer forpliktende samarbeid om kjernefysisk nedrustning, men det samarbeidet må styrkes, for alternativet er verre. Sammen med land i og utenfor NATO vil Norge øke innsatsen for kjernefysisk nedrustning. Vi vil bidra til søkelys på kjernevåpenenes katastrofale humanitære konsekvenser.

Fram mot ikkespredningsavtalens tilsynskonferanse i august jobber vi målrettet sammen med likesinnede land for at FNs kjernevåpenstater skal oppfylle sine avtaleforpliktelser. Norge viderefører vårt globale lederskap for å følge opp FNs arbeid med verifikasjon av nedrustning. Vi tar initiativ for å redusere risiko for bruk av kjernevåpen og for at framtidige avtaler om nedrustning ikke kan reverseres.

Presset mot allerede pressede multilaterale institusjoner blir sterkere. Det berører også Norge. Et fast medlem i FNs sikkerhetsråd har rettet et uprovosert angrep mot en uavhengig suveren stat. Det er et angrep mot FNs hovedprinsipp om respekt for staters suverenitet og territoriale integritet. Som vetomakt har Russland et særlig ansvar for å sikre internasjonal fred og sikkerhet, men invasjonen startet altså mens Russland hadde presidentskapet i Sikkerhetsrådet.

Vi står alle i fare når folkeretten og etablerte multilaterale institusjoner blir skjøvet til side. Det er et historiens paradoks at deler av den internasjonale rettsorden ble utviklet fra erfaringer i nettopp Ukraina. Hovedarkitekten bak begrepet «forbrytelser mot menneskeheten», Hersch Lauterpacht, var fra Lviv. Han flyktet til England og inspirerte senere til sentrale bestemmelser for Nürnberg-domstolen i 1946. En av arkitektene bak Folkemordkonvensjonen av 1948, Raphael Lemkin, var fra de samme traktene.

Et stort flertall av FNs medlemsland er ikke stormakter. Kjernen i det internasjonale samfunn er land som oss, som er avhengig av en internasjonal rettsorden, av forutsigbare rammer, hvor vi løser uenigheter med diplomati, ikke med våpen.

Kenyas FN-ambassadør satte ord på dette i FNs sikkerhetsråd nylig da han påpekte at da de afrikanske landene ble uavhengige, valgte de å forholde seg til de grensene de arvet. Hadde de valgt historisk nostalgi – stater basert på etnisitet, rase eller religion – hadde de fortsatt vært i krig. Multilateralisme er på dødsleiet i kveld, sa han. Det kunne han si fordi Putin har utfordret selve grunnlaget for multilateralt samarbeid, men multilaterale løsninger kan like fullt være det som skal ta oss ut av denne krisen.

Det vil komme en dag hvor president Putin må stå til ansvar for sine handlinger, hvor verden må hales på rett kjørl, og det skal ryddes opp i de økonomiske, politiske og menneskelige ødeleggelsene hans regime nå er ansvarlig for. I det multilaterale globale fellesskapet har vi gode verktøy også for den dagen, hvis vi velger å bruke dem.

Dette er tida for å gjenta budskapet om at FN-pakten er det viktigste grunnlaget vi har å bygge på for en fredelig og bedre verden. FNs generalforsamling har tidligere bekjempet kolonialisme og apartheid. Den har forsvart selvbestemmelse og territoriell integritet. Det er det mest representative forumet i verden, der ingen har vetorett.

Russland misbrukte sin vetomakt i Sikkerhetsrådet ved å hindre vedtak av en resolusjon som fordømte angrepet på Ukraina, men rådet lyktes – for første gang på 40 år – i å overføre behandlingen av et resolusjonsforslag til FNs generalforsamling. Norge arbeidet aktivt sammen med nærstående medlemmer i Sikkerhetsrådet for å få dette til.

Det tydeliggjorde for en hel verden at Putins krig mot Ukraina ikke er et spørsmål om Russland mot Vesten, men Putin-regimet mot resten. Under avstemningen på «Uniting for Peace»-resolusjonen i FNs generalforsamling 2. mars stemte 141 stater for, bare 5 stemte mot.

Russland vil forsøke å splitte FN. Vi må gjøre vårt for å sørge for at flest mulig av FNs medlemsland aktivt forsvaret FN-pakten, folkeretten og folket i Ukraina.

Russland valgte å trekke seg fra Europarådet før de ble ekskludert. Russland er ekskludert fra Østersjørådet. Andre regionale organisasjoner av betydning for Norge, som OSSE og Arktisk råd, påvirkes. Konsekvensene er det for tidlig å bedømme.

Krigen synliggjør vår globaliserte og sammenvevde verden. Verdensøkonomien rammes, og Norge rammes. Russland og Ukraina er store leverandører av nødvendige varer som stål, titan og neongass til mikrochipper. Frafall av dette vil påvirke leveranser og markeder over hele verden, bl.a. innen teknologi og i bilindustrien.

Leveranser av kunstgjødsel vil kunne falle dramatisk. Kombinert med mangel på hvete, bygg og andre matvarer som Ukraina og Russland eksporterer, vil det kunne føre til matmangel. Russland og Ukraina står alene for ca. 30 pst. av verdens eksport av hvete. Antallet sultende og underernærte vil kunne øke med 8–13 millioner mennesker. Det er noen anslag, det er mange som verserer.

Økte energipriser og fallende markeder vil kunne bidra til stagnasjon i den globale veksten, og det vil ha konsekvenser og påvirke vanlige folks privatøkonomi, også her i Norge. Vi vet også av erfaring at mat- og energikriser ofte fører til sosial uro. 2030 skulle markere

mållinja for utryddelse av ekstrem fattigdom i verden. Nå har vi i stedet fått en ny fattigdomsforsterker.

Putins brutale krig i Ukraina fører til radikale endringer i vårt bilaterale forhold til Russland. Særlig i nordområdene vil vi merke dette. Nordområdene er på mange måter førstelinja for et sterkt og robust Norge. Nordområdene er et nasjonalt anliggende av stor strategisk betydning. I nordområdene er distriktspolitikk og sikkerhetspolitikk veldig tett sammenvevd – uten folk, ingen sikkerhet; uten sikkerhet, ingen folk.

De langsiktige konsekvensene for våre nordområder er det for tidlig å si noe sikkert om, men nordområdepolitikken er ikke noe enkeltprosjekt. Det er en norsk kjerneinteresse. Det berører alle sektorer og dermed alle komiteer her på Stortinget, og det berører hele regjeringa og hele Norge.

Neste år overtar Norge lederskapet i Arktisk råd. Det blir et annet lederskap enn vi hadde sett for oss. Russland er en viktig og stor arktisk stat, men samarbeidet med Russland i Arktisk råd er satt på hold. I Barentssamarbeidet lider folk-til-folk-kontakten og rammer både vanlige russere og vanlige nordmenn. Vi må i tida framover tenke klokt rundt hvordan vi kan innrette samarbeidet og bruke våre støtteordninger. Det er Putins Russland, ikke russerne våre tiltak er rettet mot.

Det vi ikke kan gjøre noe med, er geografien. Russland forblir vår nabo og vil være det også når Putin-regimet en dag er historie. Felles grense, felles ressurser og felles utfordringer i nord gjør at vi ønsker et velfungerende praktisk samarbeid med Russland i nord. Uten dette kan vi risikere at torskebestanden i Barentshavet forsvinner. Det er ikke i vår interesse. Det er heller ikke i Europas interesse. Vi kan likevel ikke ta for gitt at det praktiske samarbeidet i nord vil bestå, men det skal ikke stå på oss.

Krigen viser Europas mørke side, men den viser også den lyse. Europa er samlet. NATO er samlet. Verdens demokratier står sterkt sammen. Jeg vil rette en takk til Stortinget for konstruktivt samarbeid og tverrpolitisk samhold i denne veldig krevende tida.

Krigen i Ukraina må ikke ta fokus helt vekk fra en annen og enda mer langvarig krise som vi står midt oppe i, nemlig klimakrisen. Hvis vi ikke løser den, vil alt annet være forgjeves. Som i alt annet beredskapsarbeid, enten det handler om pandemi eller trusler om krig i Europa, må vi være forberedt. Vi må søke å unngå den og samtidig være forberedt på konsekvensene.

FNs klimapanels siste rapport, lansert for under en måned siden, den 28. februar, slår fast at behovet for klimaomstilling- og handling aldri har vært mer kritisk. For å løse klimakrisen – for den kan løses – er vi avhengig av globale løsninger, av internasjonalt samarbeid, av diplomatisk håndverk. Klimakonferansen i Glasgow var et lite skritt framover, men veldig mye arbeid gjenstår.

Norge skal gjøre sin del. Hurdalsplattformen slår fast at klima og natur skal være en ramme rundt all politikk. Det gjelder også Norges utenrikspolitikk, hvor klima tas inn i alle vurderinger og beslutninger. For å nå målene er vi avhengig av energi og grønn omstilling. For å legge om fossil produksjon og industri til utslippsfrie alternativ kreves overgangsløsninger. Her er norsk gass helt sentralt for Europa.

Uten norsk gass stanser det grønne skiftet i Europa, og det har vi ikke tid til. I tillegg blir energisikkerhet et styrende prinsipp for europeisk utenriks- og sikkerhetspolitikk framover. Vi skal fortsette å levere all den gassen vi kan, som Europa nå desperat etterspør. Trusler fra Putin-regimet om å stanse gasseksporten til Europa som et svar på EUs sanksjoner, og EUs ambisjon om å gjøre seg uavhengig av russisk gass, krever at vi i Norge tar ansvar.

Vi må også huske at klimakrisen kan gi oss muligheter. Vi må snu på spørsmålet: Hva kan vi vinne? Hvor kan vi bidra? Vi har et stort potensial. Vi vil vise hvordan Norge kan bli en strategisk partner for resten av Europa, med viktige tiltak som bruk av hydrogen, havvind, batterier og karbonfangst og -lagring til havs.

Norge er verdensledende innen klimateknologi og løsninger på disse områdene. Vi skal sammen med industrien jobbe målrettet for at norske selskaper når opp i den internasjonale konkurransen. Regjeringa ønsker å styrke norsk eksport som en del av det grønne skiftet. Derfor mobiliserer vi nå hele vårt internasjonale nettverk og styrker utenrikstjenestens evne til å støtte norske bedrifter.

Når klimaendringene har steget til toppen av den utenrikspolitiske agendaen, skyldes det også at klimaendringene i seg selv er en sikkerhetsfaktor. For Norge som kyst og havnasjon er det spesielt viktig å sikre bærekraftige hav og maritime miljøer. Vi har fortrinn som gjør at vi kan lede an i dette arbeidet. Gjennom Havpanelet bidrar vi til at norske erfaringer deles med verdens kyststater.

Vi er i dag vitne til økende rivalisering mellom stormaktene. Demokrati og menneskerettigheter er under press, og det påvirker også vår utenrikspolitikk. Norges sikkerhet forblir forankret i vårt medlemskap i NATO. Samtidig går den geopolitiske rivaliseringen ut over sikkerhetspolitikken, ikke minst på det økonomiske området. I den økonomiske stormaktsrivaliseringen er Europa og EØS-avtalen, sammen med WTO, ankringspunktet for Norge.

Vi ser et Kina som opptrer mer selvsikkert både hjemme og ute. Kinesiske myndigheter ønsker stabilitet. Menneskerettighetssituasjonen i Xinjiang-provinsen forblir alvorlig, og innstramningene i Hongkong fortsetter. På våre breddegrader ser vi et Kina som er villig til å bruke økonomisk og politisk press for å påvirke

andre staters utenrikspolitiske valg. Kinas partnerskap med Russland er styrket, men Russlands invasjon av Ukraina stiller Kina overfor et viktig valg. Hvordan Kina velger å forholde seg til Russland, vil påvirke forholdet til Europa på sikt.

Kina vil være en formidabel økonomisk og militær makt i mange generasjoner framover. Vi kan kritisere dem, og det gjør vi når det er påkrevd. Vi kan være uenige med dem, og det er vi i mange spørsmål. Vi kan samarbeide med dem, og det gjør vi også når vi har felles interesser. Men vi må forholde oss til verden slik den faktisk er, og så må vi forsøke å dytte verden i riktig retning på de måter vi kan.

Hurdalsplattformen legger til grunn at Norge skal samarbeide med Kina langs en nordisk og europeisk linje. Vår politikk er basert på engasjement og aktsomhet. Vi skal fremme våre interesser og ivareta våre verdier og vår sikkerhet på en helhetlig måte, sammen med våre europeiske og nordiske partnere. De store globale utfordringene i vår tid kan ikke løses uten Kina. Norges rolle må være å påvirke Kina til å ta gode valg. Det gjør vi best sammen med andre.

Stormaktsrivalisering gjør seg gjeldende også på det afrikanske kontinentet. Situasjonen gjør Sikkerhetsrådets handlingsrom i krisene i Afrika mindre, og behovet for å oppdatere norsk afrikapolitikk blir større. Kinas posisjon har vokst seg sterk i Afrika det siste tiåret. USAs engasjement i Afrika har lenge vært dalende, men dette kan nå være i ferd med å snu. Vi skal fortsette å engasjere oss i Afrika. Samarbeid med europeiske land er viktig også her.

I USA er tonen nå annerledes enn under Trump-administrasjonen, men USAs vilje til å demme opp for Kina forblir sterk. Når en polarisert kongress finner sammen på tvers av partigrensene, er det i stor grad i utenrikspolitikken. Det har vi sett bl.a. i håndteringen av Ukraina-krisen, hvor Kongressen har vært mer samlet enn på lenge.

Det er på det sikkerhetspolitiske området vi nå ser størst grad av kontinuitet. Samtidig er det liten tvil om at USAs framtidige retning vil ha betydning for Norge. Handelspolitiske valg treffer vårt næringsliv. Amerikansk syn på klimautfordringer, på FN og på fattigdomsbekjempelse påvirker hva vi kan få til sammen. På flere områder opplever jeg at vi har større handlingsrom nå enn for et drøyt år siden. Biden-administrasjonen tar et lederskap innen demokrati og menneskerettigheter som vi forventer av USA, og det lederskapet trenger vi mer enn noen gang.

Krigen i Ukraina har ikke satt andre konflikter på pause eller redusert behovet for vårt freds- og forsoningsdiplomati. Pandemien har forverret svake statsstrukturer i sårbare stater. Vi ser flere statskupp, økt politisk polari-

sering og framvekst av voldelig jihadisme, også i Europas nærområder.

Vårt arbeid med fred og forsoning er ikke over-skuddspolitikk, det er ikke noe vi driver med ved siden av kjerneinteresser. Fred er en kjerneinteresse. Internasjonalt ses vi på som en pålitelig aktør. Vi kan gå foran der andre har bindinger. Det er en styrke i vår utenrikspolitikk. Vårt mål vil alltid være å bevege konfliktparter mot politiske løsninger som et alternativ til militære virkemidler, og med det begrense lidelser. Dialog med opprørsgrupper, krigsforbrytere og undertrykkende regimer er vanskelig. Det er ikke alltid attraktivt eller enkelt å snakke med folk vi står milevidt fra, men alternativet er verre.

Regjeringa vil styrke vår freds- og forsoningsinnsats gjennom målrettede initiativer med fokus på Europas ustabile nabolag i sør. I sårbare stater som Syria, Libanon, Libya og Jemen og i Sahel fører politisk ustabilitet, konflikt og økonomisk krise til store lidelser for mennesker. Situasjonen skaper sikkerhetstrusler, grobunn for terrorisme og tvinger mennesker på flukt.

Norge bidrar i dag med betydelige midler i humanitær innsats og stabiliseringsinnsats. Dette nivået skal holdes høyt. Vi etablerer også en ny solidaritetspott for land med stor flyktningbefolkning.

Vi styrker nå innsatsen i Jemen innen fredsbygging og dialog, i tillegg til aktivt å støtte den FN-ledede prosessen.

Vi viderefører vårt engasjement overfor israelerne og palestinerne. Visjonen om en tostatsløsning er under sterkt press. Regjeringa har reversert forrige regjeringes kutt i bistanden til palestinerne. Vi har økt støtten til FNs organisasjon for palestinske flyktninger, UNRWA. Vi vil være tydeligere i vår påtale av kritikkverdige forhold, inkludert den folkerettsstridige israelske bosetningspolitikken og manglende demokratisk legitimitet i det palestinske lederskapet. Vi vil bidra til forsøk på å gjenoppta forhandlinger.

Vi prioriterer innsatsen i Syria. Et ustabilt Syria og fraværet av en politisk løsning er en kritisk utfordring for nabolandene og det internasjonale samfunn, inkludert oss her i Europa. Vi trenger framgang i arbeidet med en politisk løsning. Dette er høyt prioritert fra Norges side, både i vårt engasjement i FNs sikkerhetsråd, i støtten til FNs Syria-utsending og i arbeidet for en politisk løsning som også inkluderer kvinner og sivilt samfunn. Om lag 1,6 mrd. kr planlegges i år til humanitær bistand, rehabilitering og stabiliseringstiltak i Syria og nabolandene, primært Libanon og Jordan. Samtidig fortsetter vi vår innsats i anti-ISIL-koalisjonen.

Krigen i Europa gjør at jeg i mindre grad enn ønskelig har anledning til å komme inn på situasjonen i man-

ge andre land i verden. La meg likevel nevne tre områder av særlig bekymring:

Ett år etter militærkuppet er situasjonen i Myanmar svært bekymringsfull. Vi er bekymret for sivilbefolkningen i landet. Vi har økt vår humanitære bistand og jobber for å sikre bedre humanitær tilgang. Vi støtter demokratiske krefter, frie medier og sivilt samfunn.

Konflikten i Tigray har blitt et episenter for politisk turbulens på Afrikas Horn. Partene har lenge trodd på militær seier, men det er nå større vilje til dialog. Norge vil gjøre sitt for å bidra til en slik dialog. Vi økte Norges humanitære bidrag til Etiopia i fjor til om lag 200 mill. kr.

I morgen, 23. mars, er starten på et nytt skoleår i Afghanistan. Taliban lovet i Oslo og har nå også sagt offentlig at skolene skal åpnes for jenter i alle aldre. Det vil være positivt, men vi vet ennå ikke om dette er noe de bare sier. Vi skal følge nøye med på om de nå holder ord.

Afghanistan gjennomlever tørke, pandemi, økonomisk kollaps og virkninger av mangeårig konflikt. 24 millioner mennesker har opplevd akutt matmangel. FN anslår at hungersnød rammer over halve befolkningen, og at 97 pst. av befolkningen kan falle under fattigdomsgrensen.

Norge har økt den humanitære bistanden som en respons på krisen, men humanitær assistanse er ikke nok. Vi må unngå at grunnleggende tjenester og afghaneres livsgrunnlag kollapser. All støtte går via Verdensbanken, FN og frivillige organisasjoner. Det arbeides nå internasjonalt for å få den afghanske sentralbanken og banksektoren til å fungere igjen. Det er et arbeid vi støtter.

Norge tok initiativ for å bringe sammen Taliban, andre afghanere og nærstående allierte i Oslo i januar. Målsettingen var å bringe afghanere sammen til dialog samt å diskutere den akutte humanitære situasjonen. Kravene til Taliban var klare: De må legge til rette for uavhengig og betingelsesløst humanitært arbeid og et inkluderende og representativt styresett. Kvinner må få lov til å ta høyere utdanning, bevege seg fritt og arbeide i alle samfunnssektorer. Menneskerettigheter må respekteres.

La meg i denne sammenheng også nevne at evakueringen fra Afghanistan i forbindelse med Talibans maktovertagelse, og det arbeidet som nå gjøres i forbindelse med krigen i Ukraina, er noe av det mest kompliserte konsulære arbeidet utenrikstjenesten har stått i på mange, mange år. Utenrikstjenesten er også utlendingsforvaltningens førstelinje i utlandet. Muligheten til å søke om – og få – visum, oppholdstillatelse og beskyttelse i Norge er avhengig av at vårt uteapparat fungerer. Hvis vi ikke kan drifte som normalt – som i Russland nå – har det konkrete konsekvenser for de menneskene det gjelder. Det er også en effekt av denne krigen.

Russlands invasjon av Ukraina preger åpenbart dynamikken i FNs sikkerhetsråd. Vi må tilbake til den kalde krigen for å finne en tilsvarende spenning. Angrepet på Ukraina er en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Når den som angriper, er et fast medlem med vetomakt, er det et begrenset handlingsrom i Sikkerhetsrådet, og det hindrer rådet i utøve sitt mandat. Norge har likevel vært en pådriver for at Russlands krigføring i Ukraina hører hjemme på Sikkerhetsrådets dagsorden. Vi har støttet en rekke hastemøter om invasjonen, og vi bidro som nevnt til at resolusjonen som fordømmer angrepet på Ukraina, ble overført til FNs generalforsamling.

Norge har ni måneder igjen som valgt medlem i Sikkerhetsrådet. Selv om samarbeidsklimaet er forverret, er vi ikke tjent med et fastlåst og handlingslammet sikkerhetsråd. Vi må likevel være realistiske med tanke på hva det er mulig å få gjennomslag for. Vi vil fortsette arbeidet for å styrke norske verdier, hvor respekt for folkeretten og våre fire hovedprioriteringer, som jeg redegjorde for Stortinget om tidligere i år, er styrende.

Vi vil også legge vekt på de to sakene vi har et særlig ansvar for, nemlig Afghanistan og den humanitære situasjonen i Syria. Torsdag forrige uke vedtok FNs sikkerhetsråd et nytt mandat for FNs politiske oppdrag i Afghanistan. Det var kun Russland som var avstående. Norge utarbeidet resolusjonsteksten, og vi ledet forhandlingene. Sikkerhetsrådet gir nå FN et robust mandat til bl.a. å arbeide for inkluderende politiske prosesser, uten politisk å anerkjenne Taliban. Vi vil jobbe for å sikre fortsatt grensekryssende humanitær bistand til over tre millioner syrere.

Sikkerhetsrådsmedlemskapet forblir viktig for Norge. Det er trolig ingen andre internasjonale arenaer hvor vi på samme måte og på så mange områder får mulighet til å uttrykke norske posisjoner og norske interesser.

Jeg innledet med å vise til betydningen av våre utenrikspolitiske valg. Utenrikspolitikken oppgave er å gjøre innenrikspolitikken mulig, som det heter. Våre valg i utenrikspolitikken angår til sjuende og sist vanlige folk. De avgjør i stor grad hvem vi i Norge er, hva vi er, og hva vi skal bli.

Norge har siden NATO-garantien i 1949 hatt muligheten til å ta våre egne valg. Vi har valgt et samfunn tuftet på frihet, åpenhet, demokratiske verdier, folkerett og multilateralt samarbeid, og det har tjent oss vel. Samfunn tuftet på disse verdiene tjener alle vel. Det er mer solide samfunn, mer attraktive samfunn, for alle.

Det er grunnen til at Ukraina vender seg mot demokratiet, bort fra Putins autoritære Russland. Ukraina – og enhver selvstendig stat – må gis mulighet til å velge selv. Det Putin frykter mest av alt, er demokratiet, for demokrati gir håp, det gir frihet, og det gir oss tro på at sam-

funn kan endres, ikke bare i Ukraina og Europa, men også i resten av verden.

Derfor skal vi fortsette å stå opp for menneskerettigheter og demokratiske verdier, for likestilling og kvinners rettigheter, for frie medier og religionsfrihet, for organisasjonsfrihet og arbeidstakernes rettigheter. Vi skal fortsette å kjempe for de verdiene vi tror på, og for den verden vi tror på, for det er mennesker utenrikspolitikken til sjuende og sist handler om.

Europa har vært gjennom store omveltninger før, som da muren falt i 1989. Nå står Europa igjen overfor et 1989, en tid som redefinerer vår virkelighetsforståelse. Når Europas historie skal skrives, vil det bli et før og et etter 24. februar 2022.

Jeg ser fram til et fortsatt godt samarbeid med Stortinget når vi skal stake ut kursen for norsk utenrikspolitikk i et endret landskap.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Sak n.r. 4 [10:54:51]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes og Ingrid Fiskaa om tilgang på vaksinar, medisinar, medisinsk utstyr og medisinsk teknologi i kampen mot covid-pandemien (Innst. 190 S (2021–2022), jf. Dokument 8:74 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ingjerd Schou (H) [10:55:45] (ordfører for saken): Ulike varianter av representantforslaget vi behandler i dag, har tidligere vært fremmet, og det er ikke underlig. Pandemien har hatt enorm påvirkning på livene våre. Selv om vi nå er i ferd med å legge deler av pandemien bak oss, er det for tidlig å erklære den som et tilbakelagt kapittel. I tillegg er det viktig at vi trekker lærdommer av pandemien og dermed blir bedre rustet for å møte neste smittsomme virus eller annen sykdom.

Overordnet sett har lærdommen vi må trekke, vært at en pandemi ikke er avsluttet ett sted før den er slått ned alle steder. På dette grunnlaget er det ikke vanskelig

å forstå motivasjonen bak det foreliggende representantforslaget, som etterlyser tiltak for å øke den globale tilgangen på vaksiner, medisiner, medisinsk utstyr og medisinsk teknologi i kampen mot covid-19.

Vi går inn for å avvise forslaget, og jeg vil redegjøre for hvorfor komiteens flertall gjør det. Forslagsstillerne gjør rett i å påpeke en global skjevfordeling av vaksiner og medisiner mot covid-19. Vi har også sett nye mutasjoner og utbrudd av viruset som følge av at det ikke er slått ned i tilstrekkelig grad overalt. Det er viktig å understreke at Norge har tatt en lederrolle i initiativ for å sørge for en jevnere fordeling av vaksiner helt siden pandemien først brøt ut. Dette har vi gjort gjennom både vaksinesamarbeidet COVAX og det internasjonale samarbeidet i covid-19-responsen, The Access to COVID-19 Tools Accelerator, ACT-A, hvor Norge sammen med Sør-Afrika er ledere.

Vi er godt kjent med forslaget fremmet i WTO av India og Sør-Afrika om unntak for visse bestemmelser om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter i TRIPS-avtalen. Dette initiativet har stått sentralt i representantforslaget vi behandler nå. Utfordringene med dette initiativet er at det er for vidtgående. Det risikerer å forårsake redusert forskning på og utvikling av legemidler og medisinsk utstyr. Dette kan skje fordi insentivene for å produsere blir borte. Det er ikke heldig. En av de sentrale lærdommene fra denne pandemien er hvor hurtig legemiddelselskapene var i stand til å utvikle og produsere effektive vaksiner. Jeg vil gjerne vise til hva The Economist skrev på lederplass 19. februar 2022. Her ble det overbevisende argumentert for at det i første omgang er produksjonskapasiteten i fattigere land som forhindrer omfattende distribusjon av vaksiner der, ikke rammene for den internasjonale handelen.

Det viktigste bidraget fra Norge i kampen mot covid-19 globalt er tiltak som medfører økt distribusjon av vaksiner og medisinsk utstyr. I denne sammenhengen vil jeg gjerne understreke at det var under regjeringen Solberg at vi mobiliserte sterkt for politisk og økonomisk støtte gjennom nevnte ACT-A og vaksinepilaren COVAX. For vår del er det viktig at den nye regjeringen opprettholder dette arbeidet og fortsetter det viktige sporet vi igangsatte. Det er nettopp det vi ser at regjeringen gjør, og slik sett har flertallet gått inn for å avvise forslaget, men erkjenner også fullt ut at denne typen forslag kommer til debatt, for en pandemi er ut fra sin definisjon verdensomspennende og kan sånn sett ikke løses nasjonalt.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:00:13]: Jeg vil takke saksordføreren for en grundig redegjørelse om saken, men vil bare presisere – eller kanskje forsterke – noen få poeng.

Representantene løfter et særdeles viktig tema, og vi i Senterpartiet er enig i at covid-19-vaksiner, legemidler og medisinsk utstyr bør gjøres tilgjengelig for alle. Det er en komplisert sak, men målsettingene må være krystallklare.

I vår regjeringsplattform slår regjeringen fast at den vil være med på å bekjempe smittsomme sykdommer. Dette skal gjøres ved å «bidra til finansiering, utvikling og likeverdig fordeling av vaksiner og annen helseteknologi som markedet ikke leverer alene».

Norge støtter det internasjonale initiativet for å sikre global tilgang til og effektiv distribusjon av covid-19-vaksiner. Sammen med Sør-Afrika spiller Norge en aktiv rolle som medleder for fasiliteringsrådet i The Access to Covid-19 Tools Accelerator, ACT-A, for å mobilisere andre land til å bidra med sin andel.

Norge har også innfridd løftet om å dele fem millioner vaksinedoser med det internasjonale vaksinesamarbeidet COVAX og jobber samtidig for at flere rike land skal dele vaksiner med utviklingsland. Denne pandemien er avhengig av internasjonalt samarbeid, og vi må finne gode løsninger multilateralt. Det er svært viktig også når vi er i en situasjon hvor pandemien har et annet fokus i vårt eget land.

Diskusjonen om TRIPS-unntaket har vært fastlåst i over ett år. I dette innebærer det å finne fram til et kompromiss som har mulighet til å oppnå konsensus og dermed bidra til global vaksinerettferdighet. Forslaget fra Sør-Afrika og India er svært omfattende og hadde, som det er sagt tidligere her, ingen mulighet til å bli vedtatt. Da diskusjonen i WTO om et unntak fra TRIPS-avtalen per i dag er fastlåst, mener regjeringen at unntak for patenter på vaksiner er et godt utgangspunkt for å finne enighet. Jeg tror det er en klok vurdering av vår regjering.

Med dette støtter Norge internasjonale initiativ for å sikre global tilgang til og effektiv distribusjon av covid-19-vaksiner. Viktigheten av å finne gode løsninger multilateralt i møte med covid-19-pandemien må også påpekes. Det skjer ved å åpne opp for at Norge kan støtte et begrenset unntak fra WTOs avtale om de immaterielle rettighetene. Det er også svært viktig for å finne en løsning på et problem som er ganske utfordrende. Unntaket bør begrenses til patent på vaksiner og medisiner mot covid-19.

Senterpartiet støtter regjeringen i å jobbe for et kompromiss, slik regjeringen har sagt at de vil.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:04:04]: I ei alvorleg tid skal me altså diskutera ei anna alvorleg sak, nemleg den pågåande pandemien som har kosta – og kostar – svært mange menneskeliv, og som forsterkar global ulikskap og fattigdom og fører til sosial og økonomisk uro.

Tilgang på vaksinar, medisinar, testar og annan helseteknologi er avgjerande for å kjempa mot denne pandemien. Så langt har responsen frå verda vore heilt utilstrekkeleg. Den rike delen av verda trekkjer stigen opp etter seg og lèt menneske i den fattige delen av verda bli verande uvaksinerte, utesta og ubehandla, i iveren etter å beskytta eigedomsretten legemiddelselskapa har til vaksinar og helseteknologi, som i hovudsak er utvikla med offentleg forskning og med midlar frå fellesskapet. Det er skadeleg, det er urimeleg, og det set det internasjonale regelverket for immaterielle rettar i eit svært dårleg lys.

Legemiddelselskapa er dei store børsvinnarane for tida. Dei tener gigantosummar kvar dag, og innbyggjarane i fattige land betaler prisen med sitt liv og sin økonomiske og sosiale tryggleik. Noreg kunne ha spelt ei anna rolle, ei solidarisk og progressiv rolle i Verdshandelsorganisasjonen og i forhandlingane om eit mellombels unntak frå dette regelverket. Noreg kunne ha teke i bruk den uavhengige rolla vår utanfor EU, særleg i ei sak der me ser at nettopp EU er den største bremseklossen for eit fungerande internasjonalt system for produksjon og distribusjon av vaksinar, medisinar og testutstyr. Det er dette saka i dag handlar om.

Med regjeringsskiftet oppstod det eit håp om ei vending vekk frå den førre regjeringa si føreseielege støtte til profitt for legemiddelselskapa framfor liv og helse for fattige menneske. Den nye regjeringa kom med eit forsiktig teikn i så måte ved å opna for å støtta eit kompromiss i WTO for unntak for patent på vaksinar, men eit slikt unntak vil vera ein svært avgrensa del av det som trengst for å kjempa effektivt mot pandemien. Det gjev òg uttrykk for at ein tek ei svært passiv rolle.

No har me fasiten på kva denne strategien fører til. Nyleg blei det leke eit avtaleutkast som ligg svært langt frå det forslaget om eit breitt unntak frå aktuelle immaterielle rettar som Sør-Afrika og India har kome med, og som er det som trengst. Men dette gjev oss samtidig ein sjanse til å seia at me held fram med forhandlingane, og at me ikkje godtek det nye avtaleutkastet som eit endeleg resultat. Dette såkalla kompromisset kan på ingen måte vera sluttpunktet. Eg vil difor oppmoda regjeringa til å ta initiativ til nye forhandlingar.

Responsen frå den rike verda har så langt vore utilstrekkeleg. Det har dels basert seg på velgjerdarbeid, som ikkje gjev den hjelpa som trengst, og som dessutan umyndiggjer fattigare land. Det har òg basert seg på motstand mot å lempa på dei svært avgrensande internasjonale reglane, noko som kunne ha gjort låg- og mellominntektsland i stand til sjølv å produsera og distribuera vaksinar og medisinar. Produksjonskapasiteten i desse landa finst, noko som òg nyleg er blitt dokumentert.

Så blir det argumentert med at forslaget frå Sør-Afrika og India er for vidtgåande, og at ein difor ikkje kan støtta det. For kven er det for vidtgåande? Er det for legemiddelselskapa, eller er det for dei fattige i fattige land, som altså betaler prisen?

Det blir sagt at insentiva for å utvikla og forska på vaksinar og medisinar vil bli svekte, men insentiva til utvikling av dei aktuelle vaksinane har altså vore ønsket frå forskarar og fellesskapet om å hjelpa folk, og statar sine sjenerøse økonomiske bidrag og førehandsavtalte innkjøp av desse vaksinane. Eg ser ikkje at desse insentiva på nokon måte vil bli svekte av å støtta eit slikt forslag. Kunnskapen som ligg bak, er eit globalt fellesgode og bør koma alle til gode.

Med dette vil eg ta opp dei forslaga som SV og Raudt har fremja i innstillinga.

Presidenten: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Seher Aydar (R) [11:09:17]: Ingen er trygge før alle er trygge. Det har vi sett ganske tydelig. Et virus, en mutasjon som oppstår i Storbritannia, i India eller i Sør-Afrika i dag, kommer til å dukke opp hos oss i morgen. Tidlig i pandemien så man hvor skjævt vaksinene ble fordelt. Da advarte også forskerne om at mutasjoner vil oppstå i områder med lav vaksinasjonsgrad, og det er akkurat det vi nå har sett skje. Vi lever ikke i en verden der vi kan sørge for oss selv og tro at det er nok.

Det er ikke bare for vår egen sikkerhet vi skal sikre vaksiner. Det handler også om solidaritet. Mens vi setter tredje dose på våre friske ungdommer, står helsearbeidere og utsatte grupper i utviklingsland uten. Mens vi gleder oss over gjenåpning, er noen afrikanske land knapt kommet i gang med vaksiner. I Burundi var ingen fullvaksinert ved årsskiftet, mens bare 0,1 pst. av Kongos 90 millioner innbyggere var fullvaksinert. Det viser tall fra WHO. Under pandemien har størstedelen av dosene av vaksiner som Moderna og Pfizer/BioNTech blitt sendt til rike land. Millioner av doser som var lovet til lav- og mellominntektsland, har blitt forsinket. Bare 9,6 pst. av Afrikas nærmere 1,2 milliarder innbyggere er fullvaksinert ved årsskiftet. Det er en urettferdighet vi ikke kan se på.

Rødt støtter derfor initiativ til å produsere vaksiner i utviklingsland gjennom teknologioverføring. Det vil også gjøre disse landene mer selvstendige og la dem bidra til den globale motstandsdyktigheten mot covid-19. Vi kan ikke ofre helsen til store deler av jordas befolkning for å beskytte legemiddelgigantenes profittjag. Vi må faktisk sette menneskeliv og helse foran profitt.

Dagens vaksiner og medisiner mot covid-19 er utviklet i en dugnad av offentlige forskere og med offentlig

testkoordinering og finansiering. Det som i dag bidrar til å motvirke pandemien, er et felles gode.

Påstanden om at et unntak fra immaterielle rettigheter for å bekjempe pandemien vil hindre innovasjon, har ikke grunnlag i hvordan det faktisk fungerer i dag. Det koster et amerikansk legemiddelfirma i snitt 1,8 mrd. dollar å utvikle et nytt legemiddel, mens de tjener i snitt over 18 mrd. dollar per legemiddel. Altså er inntektene ti ganger høyere enn utviklingskostnadene.

Midt i covid-pandemien brukte syv av de ti største legemiddelselskapene i USA mer på salg og markedsføring enn på forskning og utvikling. Kongressen i USA fant i en rapport i juli at de 14 største legemiddelselskapene brukte 57 mrd. dollar mer på utbytte og kjøp av egne aksjer enn på forskning i perioden fra 2016 til 2020. Det er realiteten. Da skulle det egentlig bare mangle at Norge, som ønsker å være et solidarisk land, er det i praksis.

Forslaget fra India og Sør-Afrika er avgrenset til å motarbeide pandemien, og det er jeg ganske sikker på at vi i utgangspunktet har et felles ønske om. Da bør vi også støtte det forslaget.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [11:13:13]: Jeg vil takke forslagsstillerne for å ta opp et viktig tema: hvordan vi kan få en mer rettferdig fordeling av vaksiner internasjonalt. En mer rettferdig fordeling er både det riktige og det kloke å gjøre i denne situasjonen. Den ulikheten vi ser, er tvers igjennom usolidarisk. Det øker faren for nye farlige mutasjoner, og det forlenger de dramatiske økonomiske og sosiale konsekvensene av pandemien.

Vi i Kristelig Folkeparti vil fortsatt jobbe for at Norge skal bidra mer internasjonalt i denne saken, i WTO, med nye initiativ for å få en bedre framtidig global helseredskap, og gjennom investeringer, både innenfor og utenfor bistandsbudsjettet. Samtidig er det åpenbart at Norge tidlig tok ansvar i denne krisen og har bidratt mye. Vårt utviklingsarbeid ble omstilt for å møte pandemien, og sammen med Sør-Afrika tok Norge på seg å lede det viktigste internasjonale samarbeidet for å bekjempe covid-19 gjennom ACT-A. Vi bidro også – og bidrar videre – med viderefordeling og finansiering av vaksinedoser.

Noe av det andre som Norge har lagt vekt på i det politiske arbeidet, gjennom både ACT-A, WHO og WTO, er å få en dialog med andre land om de forslagene som kom på banen, og også å øve press på legemiddelindustrien. Norge jobber for å øke produksjonskapasiteten, sikre lave priser og få til mer solidariske løsninger.

Jeg vet ikke hvor mange ganger vi hørt, både i salen her og ellers, ordene «ingen er trygge før alle er trygge». Det er ikke bare ord, det er både sant og viktig ikke å glemme. Selv om vi nå opplever at pandemien er over, er

ikke det tilfellet. Nye virusvarianter er en trussel mot både global helsesikkerhet, internasjonal handel og økonomi og i siste instans også en sikkerhetspolitisk trussel.

Retten til helse er en menneskerettighet, og uten tilgang til vaksiner og andre nødvendige helsetjenester fratas mennesker retten til helse. Å sikre likeverdig tilgang er avgjørende for å forebygge og behandle sykdom og unngå negative økonomiske effekter av pandemien. De økonomiske effektene av covid-19 rammet de fattigste og mest utsatte landene aller hardest.

I WTO har både denne og den forrige regjeringen tatt på seg jobben med å arbeide for konsensus om en løsning. Det mener jeg er viktig. Et godt forslag er et forslag som kan presse fram en enighet som faktisk kan endre situasjonen på bakken. Derfor vil Kristelig Folkeparti stemme mot forslag nr. 1 og for forslagene nr. 2 og 3.

Åsmund Aukrust (A) [11:16:31]: Selv om koronapandemien akkurat nå begynner å virke litt fjern for oss, både fordi situasjonen i verden er som den er, og fordi pandemien snart ser ut til endelig å være over i Norge, er pandemien i hele verden på ingen måte over.

Det har blitt sagt at korona er et forstørrelsesglass på forskjellene mellom folk. Det har det vært i Norge, men framfor alt har det vært det internasjonalt, og tydeligst har vi kanskje sett det i fordelingen av vaksiner. Lenge var hovedutfordringen at det ikke var nok produksjon av vaksiner. I dag er problemet at vi ikke får vaksinene ut dit folk bor.

Dagens regjering tar et internasjonalt lederansvar for å skaffe nok vaksiner til alle. Statsminister Jonas Gahr Støre har sammen med Sør-Afrikas president tatt lederskapet i organisasjonen ACT-A. I januar lanserte han, sammen med FNs generalsekretær Guterres og WHOs generaldirektør, en kampanje for å skaffe nesten 17 mrd. dollar innen juni 2022. Vi oppfordrer alle ledere fra verdens rike land til å bidra. Norge ga i desember 2 mrd. kr ekstra til dette viktige arbeidet.

Norge arbeider også innenfor WTO for et kompromiss som kan fjerne patenter på covid-19-vaksiner. Det ble tidlig signalisert fra den nye regjeringen etter at vi vant valget i september. Hvorfor er det viktig med et kompromiss? Hadde det ikke vært bedre om Norge kunne være det landet som gikk lengst? Sannheten er at vi ikke får til noen ting uten enighet. Derfor er det mest radikale å gå inn for et kompromiss, for det er da vi kan få til forandring for folk. Det å være ren og rank i denne saken løser ingenting. Det som løser noe, er å mobilisere andre land til å jobbe for enighet. Skal man få til noe, er det et kompromiss som må til. Det har kommet signaler om at det kan være mulig å få til noe, så jeg ønsker regje-

ringen lykke til med det viktige arbeidet for å skaffe nok vaksiner til alle.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:19:28]: Covid-19-vaksiner, legemidler og medisinsk utstyr bør gjøres tilgjengelig for alle, også lav- og mellominntektsland. På det punktet er jeg enig med representantene. Nå er hovedfokus på krigen i Ukraina, men vi må ikke glemme at covid-19-pandemien er den verste helsekrise i vår levetid, med alvorlige sosiale og økonomiske konsekvenser. Det har også vist hvor sårbare land er i møte med globale helsekriser, og internasjonalt samarbeid er helt avgjørende for håndteringen.

Regjeringa var raskt ute etter regjeringsskiftet med å justere Norges posisjon i dette spørsmålet, og Norge støtter et unntak fra TRIPS-avtalen for patenter på covid-19-vaksiner.

Så til spørsmålet om vi bør gå inn for et kompromiss eller ikke: For meg handler solidaritet om å få gjennomslag for noe. Det blir altså ikke noe vedtak i WTO uten at det er enstemmig, altså et kompromiss. Det å fremme et primærstandpunkt og gå ned med flagget til topps synes jeg ikke bidrar til framgang i dette spørsmålet, for vedtak i WTO krever enstemmighet, og debattene i Genève det siste året viser at det brede forslaget ikke kan oppnå konsensus. Det gjelder både produktomfang, varighet og bestemmelser i TRIPS-avtalen. Patenter på vaksiner og legemidler mot covid-19 er sentralt i debatten, og vi må jobbe ut fra det som er utgangspunktet, det som er realiteten, det som er verden slik den faktisk er.

Norge vil lytte til alle argumenter for å bringe oss framover i forhandlingene, og vi deltar i videre forhandlinger med en pragmatisk holdning for å få en rask avklaring. Debatten til nå har vært for polarisert, og da blir det ingen endring. Det er dette som er Norges holdning. Norge har også lederskap i det internasjonale samarbeidet for covid-19-vaksiner, sammen med Sør-Afrika, og vi har bidratt med 6,5 mrd. kr til ACT-A og 2 mrd. kr for 2022.

Norge deler i tillegg vaksinedoser gjennom vaksinesamarbeidet COVAX. COVAX har levert 1,4 milliarder vaksinedoser så langt, og de planlegger å levere ytterligere 900 millioner doser i løpet av første halvår 2022. COVAX har også levert 80 pst. av vaksinedosene i lavinntektsland. Samtidig deler jeg vurderingen av at vaksine-tilgangen er svært ulik.

Den største utfordringen i 2020 er nå utrullingsapparatet på landnivå. Produksjonskapasiteten er ikke lenger hovedhinder for likeverdig tilgang til covid-19-vaksiner.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:22:49]: Kva skal til for å få til eit kompromiss, og kva skal til for å få til eit godt kom-

promiss som faktisk kan fungera i kampen mot covid-pandemien? Sånn eg ser det, er det inga motsetning mellom det å flagga eit primærstandpunkt og det å godta noko som er betre enn ingenting. Er utanriksministeren ueinig i det?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:23:15]: Ja, jeg er nok uenig i det som er SVs tilnærming i denne saken, at det viktigste er å flagge sitt standpunkt. Norge har en veldig sterk posisjon i WTO. Vi står utenfor EU, vi har mulighet til å bygge bro, vi har et veldig godt forhold til veldig mange av de andre landene, og vi har et veldig godt forhold til Sør-Afrika. Jeg mener at det som kan bringe arbeidet framover i denne saken og hindre at situasjonen blir fastlåst, er nettopp et land som Norge, som bidrar til kompromiss.

Hvis det ikke blir et kompromiss, blir det ingen løsning. Kompromiss er ikke uttrykk for at en er feig på noen som helst slags måte. Et kompromiss er selve grunnlaget for å få til endringer. Jeg mener at SVs standpunkt ikke hadde brakt oss noe nærmere – snarere lenger fra – et resultat i denne saken. Norge tar et lederansvar fordi vi blir lyttet til fra flere, og vårt forhold til veldig mange av de minst utviklede landene har gitt oss denne lederposisjonen.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:24:13]: Eg merkar meg at utanriksministeren meiner at det er ei motsetning mellom å flagga eit primærstandpunkt og ta stilling til ei sak, og det å vera med på å støtta opp under det som kan bli eit resultat som då står eit stykke vekk frå primærstandpunktet. SV er ueinig i ei sånn tilnærming og meiner at det ikkje er noka motsetning mellom det å seia meininga si og det å kunna inngå eit kompromiss på eit seinare tidspunkt.

Gjeve den situasjonen vi står i no, med eit avtaleutkast som ikkje er det som trengst for å kunna kjempa ned pandemien effektivt, fordi det bl.a. ikkje gjev tilgang på teknologi for medisinar og testutstyr, vil Noreg ta ein meir aktiv rolle i den vidare diskusjonen og ta initiativ til eller støtta vidare forhandlingar med dette som utgangspunkt?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:25:11]: Ja, Norge tar et veldig stort ansvar, men nå er jo mye av forhandlingene overført til en gruppe hvor uenighetene er størst, nemlig India, Sør-Afrika, EU og USA. Vi kan på sett og vis ikke hoppe inn i denne gruppen, men utenfra kan vi si veldig klart og utålmodig at vi ønsker en rask løsning. Det er det som har vært problemet i denne saken. Problemet har ikke vært mangel på lanserte primærstandpunkter. Problemet har vært, slik det veldig ofte er i Verdens handelsorganisasjon, manglen på vilje til å inngå kompromisser for å få til resultater.

Det er min grunnleggende utenrikspolitiske tilnærming at det som er det viktigste, er å få til resultater. På dette området har det tatt altfor lang tid.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:26:02]: Det ser ut som me ikkje blir einige om kva det er som kan bringa verda framover, og at det å ta eit standpunkt og flagga eit standpunkt kan spela ei rolle i det. For meg er det ikkje det same som eventuelt å godta eit kompromiss som ligg der.

Mitt neste spørsmål til utanriksministeren blir då: Meiner utanriksministeren at det som nå ligg på bordet, det avtaleutkastet som enno ikkje er vedteke i WTO, er tilstrekkeleg for å kunna kjempa ned pandemien?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:26:39]: Svaret på det er nei. Det som det internasjonale samfunnet har bidratt med, er ikke tilstrekkelig på noen som helst slags måte, men vi har bidratt så langt vi har kunnet fra norsk side. Norge har bidratt med finansiering i utstrakt grad, og vi har tatt en lederrolle sammen med veldig mange fattige land. Vi er blant dem som bidrar, men det internasjonale samfunnet har ikke vist seg tilstrekkelig i møte med denne pandemien. Det har vi sett resultatet av. Pandemien er fortsatt veldig virksom på mange av de fattigste kontinentene, hvor også graden av vaksinasjon er lav.

Det er først og fremst utrullingskapasiteten som er hovedproblemet nå, men jeg har liten tro på det å stille seg på én side i internasjonale organisasjoner og si «take it or leave it». Det tjener ingen på, spesielt ikke WTO.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:27:54]: Eg følgde debatten frå kontoret og tenkte at dette er ein debatt eg må ta ordet i, for eg synest ein må gi regjeringa kred for å vere kreativ i forklaringa si på kvifor ein ikkje har løfta primærstandpunktet sitt. Eg hugsar veldig godt tilbake til da Gro Harlem Brundtland hamra laus på spesielt USA, men sjølv sagt også Sveits, Storbritannia, dei store legemiddelprodusentlanda, som ønskte å blokkere utrulling eller patentfritak i møte med store sjukdomar som spende seg over heile verda – hiv, aids osv. Det var aldri nokon tvil om at Noreg var villig til å strekke seg til kompromiss når det kom til stykket.

Det som er historisk nytt i denne saka, er to ting: For det første har USA plutsleg opna for ein avgrensa tilgang til patentfritak. Det er veldig interessant frå eit land som har ein stor legemiddelindustri. Veldig mange av desse vaksinane, medisinar og testutstyret osv. har produsentane sine i USA.

Det andre nye er at Noreg har gått bort frå ei lang linje i norsk politikk som har handla om å gå inn for patentfritak i ei avgrensa tid på la oss seie 5 år, for å handtere og hjelpe verda med å komme seg gjennom ein pandemi, i dette tilfellet. Det er det nye.

Berre for å ta eit eksempel: Baricitinib, som er ein medisin som gjer at ein kan få ei mykje betre utvikling på sjukdomen i løpet av 14 dagar, kostar 7 amerikanske dollar dersom ein produserer han lokalt, i dette tilfellet i India. Dersom ein skulle gjort dette gjennom innehavaren av patentretten, ville det kosta over 1 000 amerikanske dollar. Det er den differansen som skaper problem.

For meg er dette ein ubegripeleg norsk posisjon, for viss poenget her er å kome seg gjennom ein pandemi, må målet vere å få ut både medisinar, vaksinar og testutstyr raskast mogleg, og det finst lokal produksjonskapasitet som kan gjere dette mogleg. Det gjer at enkelte land ikkje blir sperra ute frå avtalar ved at patentrettar varer i fleire tiår, osv. Regjeringa vel altså å gå rett på sitt eigentlege primærstandpunkt, og det er ei avgrensa patentfritaksordning som gjeld berre vaksinar og ikkje alt det andre som skal til for å løyse problemet.

Eg må seie at etter denne runden med spørsmål aner eg ikkje kva dei norske interessene er i dette spørsmålet. Er det nokon som kan forklare meg det? Kan statsråden kome opp og forklare heilt ærleg kva som eigentleg er Noregs interesser i denne saka? Det er for meg ubegripeleg kvifor ein har brote ei linje frå Brundtland til i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:31:12]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Terje Halleland, Himanshu Gulati og Roy Steffensen om at Flyhistorisk Museum Sola får overta F-16 (Innst. 189 S (2021–2022), jf. Dokument 8:69 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:31:56] (ordfører for saken): Jeg viser til representantforslaget fra stortingsre-

presentantene Silje Hjemdal, Terje Halleland Himanshu Gulati og Roy Steffensen om at Flyhistorisk Museum Sola får overta F-16. Representantene fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Forsvarsmateriell går i dialog med Flyhistorisk Museum Sola med sikte på overtakelse av flytypen F-16 til sin utstilling.»

Museet på Sola ble startet i 1983 av en gruppe lokale entusiaster, og entusiasme ser vi i og for seg ser over hele landet når det gjelder akkurat det å ivareta historien vi har rundt våre fly. Museet fikk tillatelse til å ta i bruk den gamle tyske hangaren ved Sola Sjø, og samlingen har gradvis blitt bygd opp. Denne hangaren blir også benyttet av flyfaglinjen ved Sola videregående skole – en veldig god kombinasjon når det gjelder denne type arbeid.

Flyhistorisk Museum Sola har per i dag en omfattende flysamling som består av 56 fly, hvorav nærmere 40 er utstilt og lokalisert i denne verneverdige hangaren ved Sola Sjø. Flyhistorisk Museum Sola er det eneste museet i landet som har en samling som omfatter alle jetjagere Luftforsvaret har operert fram til innføringen av F-16. Det er i seg selv meget imponerende.

Det vil være noen fly som ikke er interessante for kjøpere som operative jagerfly. Det er viktig å presisere at F-16 ennå i høyeste grad er et operativt jagerfly. De som ikke blir solgt, vurderer forsvarssektoren bruken av. Det er allerede planlagt med to fly til Forsvarets museer, hvor ett vil bli utstilt på flysamlingen på Gardermoen og ett på Norsk Luftfartsmuseum i Bodø.

Det er viktig at komiteen gjør oppmerksom på at det vil være noen maskiner som ikke selges, og som kan brukes til eksempelvis opplærings- og museumsformål, som jeg har sagt. Komiteen er også av den oppfatning at Flyhistorisk Museum Sola er en av flere gode formidlere av vår flyhistorie. Samtidig gjør komiteen også oppmerksom på at det er flere som er interessert i disse flyene.

Det påpekes, som tidligere nevnt, at det er mange interessenter, og Forsvarsmateriell er fortsatt i prosess med å avhende F-16-systemet, og de identifiserer fortløpende salgspotensialet til hvert enkelt fly. Det må gjøres en helhetlig vurdering av alle søknadene før de kan besvares.

Til slutt vil jeg bare gjenta at museet på Flyhistorisk Museum Sola er en god formidler av vår flyhistorie. Selv om flertallet i innstillingen sier at forslaget ikke bør vedtas, er fortsatt museet på Sola selvfølgelig en aktuell part som på et senere tidspunkt kan bli aktuell for F-16-fly, vil jeg anta.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Hårek Elvenes (H) [11:35:59]: Luftforsvaret har en stolt historie og en sterk tradisjon for å ta vare på sin historie og formidle den på en god måte. Nå er det F-16 som er i ferd med å gå over i historien for det norske luftforsvaret, på samme måte som Thunderjet, Freedom Fighter og Starfighter tidligere har gått over i historien. I disse dager, når vi minner oss om betydningen av det transatlantiske båndet og NATO-medlemskapet, kan man jo nevne som en digresjon at Starfighter mottok man som en del av den amerikanske våpenhjelpen i 1963.

F-16 har egentlig på en bemerkelsesverdig måte vært i tjeneste over mange år. Her er det mye å lære av de oppgraderingsprogrammene og det gode vedlikeholdet som Luftforsvaret skjøtter sitt materiell med. F-16 er jo, som Fasteraune sa, ikke gått ut på dato; andre nasjoner ønsker å kjøpe dette flyet.

Men til slutt, for Norges del: Romania ønsker å kjøpe 44 av disse flyene, er det vel sagt, og Draken International ønsker å kjøpe 12. Man vet ut fra tidligere salg av militært utstyr at det er behov for å selge en del tilleggsutstyr som kan brukes som delestyr til de militære kapasitetene som skal inn i operativ drift. Her er vi egentlig ved kjernen i dette spørsmålet. Det kan være behov for å selge noen ekstra fly, slik at de som kjøper fly som skal inn i operativ tjeneste, har tilgang på fly som kan brukes til deleformål. Derfor er det litt tidlig på nåværende tidspunkt å konkludere om man har fly til overs som kan brukes til museumsformål, utover de to flyene som er tenkt tatt hånd om av flymuseet i Bodø og flymuseet på Gardermoen.

Fra Høyres side og for så vidt fra flertallet i komiteens side støtter man regjeringens anbefaling i dette spørsmålet. Det er litt for tidlig på nåværende tidspunkt å se om man har flere fly å avse til museale formål. Det står ikke på viljen til å se om dette kan la seg gjøre, men man må se hva man har å rutte med når man har landet de kommersielle avtalene for salg til de to kontraktspartnerne som jeg nevnte.

May Helen Hetland Ervik (FrP) [11:38:56]: Dette er en viktig sak i et historisk perspektiv. Det er en viktig sak for flyhistorien, og det er en viktig sak for historien til Luftforsvaret.

Ved Flyhistorisk Museum Sola er det i dag over 30 fly som er stilt ut. Museet har både tyske og norske fly som ble brukt under annen verdenskrig. I tillegg har de modeller av alle de jetjagerne, som det ble sagt fra talerstolen tidligere i dag, som det norske luftforsvaret tidligere har operert, bortsett fra at de mangler F-16, som ble tatt ut av drift i 2021.

Bodø og Oslo har fått tildelt hvert sitt F-16-fly, og vi i Fremskrittspartiet stiller oss undrende til at først regjer-

ingen og nå flertallet i utenriks- og forsvarskomiteen ikke vil ta standpunkt og la Flyhistorisk Museum Sola få overta et av F-16-flyene.

Vi mener det er spesielt også ut fra at Senterpartiets parlamentariske nestleder, Geir Pollestad, overfor Stavanger Aftenblad har vært veldig tydelig på at vi skal løse dette. Hvis man mener noe med det man sier, bør det være en enkel sak å støtte dette representantforslaget og be regjeringen sørge for at Forsvarsmateriell går i dialog med Flyhistorisk Museum Sola med sikte på overtakelse av flytypen F-16 til sin utstilling.

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:40:56]: Avhendingen av F-16-systemet er det største avhendingsprosjektet i forsvarssektoren av sitt slag, med betydelige inntekter til Forsvaret. Prosjektet har pågått i over to år, og det nærmer seg nå kontraktsinngåelse for salg av de fleste flyene. Blant annet ga det rumenske parlamentet i desember tilslutning til en anskaffelse av 32 norske F-16-jagerfly. Det er veldig bra at Romania som NATO-alliert med sin geografiske lokasjon øst i Europa kan ha nytte av F-16-flyene i flere år framover.

Så vil det også være noen fly som ikke er interessante for kjøpere som operative jagerfly. Disse vurderer forsvarssektoren bruken av. Vi har mottatt søknader fra forskjellige aktører som ønsker å overta fly til eksempelvis museums- og undervisningsformål. Det er allerede planlagt med to fly til Forsvarets museer, hvorav ett vil bli utstilt på flysamlingen på Gardermoen og ett på Norsk Luftfartsmuseum i Bodø. Det er altså ikke Bodø og Oslo som får disse flyene, det er Forsvarets museer. Derfor er det tatt beslutning om disse to.

Jeg er av den oppfatning at Flyhistorisk Museum Sola er en veldig god formidler av vår flyhistorie og utvilsomt vil være en sterk kandidat til å få overta ett av flyene. Imidlertid finnes det som nevnt mange interesser for disse flyene, og jeg mener at det må gjøres en helhetlig vurdering av alle søknader før man kan konkludere. Jeg ser det derfor ikke som hensiktsmessig at det fattes et stortingsvedtak om fordeling av ett fly til Flyhistorisk Museum Sola. Det betyr altså ikke, som jeg har sagt, at ikke Flyhistorisk Museum Sola er en meget god og aktuell kandidat, men at det skal vurderes i en helhetlig sammenheng.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:43:09]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om tilleggsforhandlinger for

jordbruket (Innst. 203 S (2021–2022), jf. Dokument 8:87 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Rasmus Hansson (MDG) [11:44:00] (ordfører for saken): Takk til komiteen for greit samarbeid i denne saken.

Rødts forslag om tilleggsforhandlinger for jordbruket er fremmet som et svar på svært høye kunstgjødselpriser, sammen med høyere priser på energi og andre råvarer, som kan gjøre det ulønnsomt for norske bønder å så matkorn våren 2002. Matkorn krever mer gjødsel enn førkorn, og i en produksjon der marginene allerede er små, kan høyere gjødselpriser ta vekk lønnsomheten og få bondene til heller å produsere avlinger med mindre økonomisk risiko. Denne beslutningen må kornbondene ta før våronna, og våronna kommer nå. Derfor var intensjonen i dette forslaget, og i tilsvarende forslag som har kommet tidligere på året, at tilleggsforhandlinger for jordbruket skulle gjennomføres tidsnok til at bondene fikk trygghet for sin økonomiske situasjon innen våronna.

Etter at dette forslaget ble fremmet, kom katastrofen i Ukraina. Den forsterker alle de faktorene som er grunnlaget for forslaget, og den forsterker det internasjonale perspektivet. Russland og Ukraina står for 25 pst. av verdens kornproduksjon. Hvis mye av dette matkornet forsvinner fra markedet, kan det få store og alvorlige internasjonale konsekvenser. Lavere tilbud og økende priser vil ramme fattige land. FN advarer nå mot global matusikkerhet. Det kan bety hungersnød og konflikter.

Norge er rikt. Det vi ikke dyrker selv, kan vi på kort sikt handle på verdensmarkedet, men det vil utkonkurere land med mindre betalingsevne og større behov. Hvor mye matkorn vi selv produserer, betyr derfor noe for vår egen langsiktige sikkerhet i en mer usikker verden. Å gi norske bønder sikkerhet for at de kan så matkorn våren 2022, er derfor langsiktig sikkerhetspolitikk.

Flertallet i komiteen støtter ikke Rødts forslag, og de innstiller ikke på å vedta det. Regjeringen har gitt muntlige løfter om at jordbruksoppgjøret som kommer, vil ivareta matkornproduksjonen, men overlater til bondene selv å ta sjansen på at løftene blir holdt. Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer derfor forslag om å be regjeringen straks legge fram en sak i Stortinget som gir norske kornbønder den nødvendige bekreftelsen på

lønnsomhet i matkornproduksjonen før såkornet går i jorda denne våren.

Med dette ønsker jeg alle en god debatt.

Presidenten: Da forstår presidenten det slik at representanten Rasmus Hansson har tatt opp det forslaget han refererte til.

Terje Hansen (FrP) [11:47:18]: Krigen i Ukraina setter oss i en ny situasjon. Vi er blitt nødt til å tenke mer på matsikkerhet. Ukraina og Russland er blant verdens største eksportører av korn, og viktige råvarer som gjødsel kommer fra Russland. Dette uroer.

Yara sier at krigen i Ukraina utfordrer hele verdens matsystem. I tillegg til høyere gjødselpriser gjør også økte strømpriser det nødvendig å finne løsninger for landbruket. Vi må opprettholde og styrke norsk matproduksjon.

Matsikkerheten i Norge er ikke dårlig. Hvis vi regner inn det vi eksporterer av sjømat hver dag, kan vi dekke nesten 90 pst. av nordmenns matbehov. På mange områder produserer vi omtrent det vi trenger, slik som kjøtt og meieriprodukter. Korn, frukt og grønt bør vi produsere mer av, men vi er prisgitt norsk jordsmonn og norske værforhold. I år anslår Felleskjøpet at 72 pst. av matkornforbruket i Norge kan dekkes av norskprodusert matkorn. Men kornproduksjonen er variabel, og derfor er det også svært viktig at vi er forberedt på dårlige år, også når det går godt.

Korn er en basisvare, og svikt i kornimport vil få konsekvenser for norske forbrukere. Fremskrittspartiet har fremmet et representantforslag om å styrke matsikkerheten i Norge gjennom økt matkornproduksjon som følge av krigen i Ukraina. Dette er nå til behandling i næringskomiteen, og vi håper at forslagene får tilslutning. Her foreslår vi økning i kornpris til bøndene, kompensasjon for gjødsel- og energipriser og en risikoavlastningsordning.

De høye strømprisene er også en utfordring for mange bønder. Fremskrittspartiet fremmet tidligere representantforslag om en strømsøtteordning for å innføre en maksimalpris for strøm på 50 øre per kilowattime for alle. Dette ville ha gitt landbruket en bedre kompensasjon enn dagens strømsøtteordning for landbruket.

Vi tror at tiltakene som Fremskrittspartiet har foreslått, vil styrke matvaresikkerheten, og mener at det ikke er nødvendig med tilleggsforhandlinger nå like før det ordinære jordbruksoppgjøret. Derfor støtter vi ikke Rødts forslag.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:50:06]: Vi er i en ekstraordinær situasjon som kan vare mykje lenger enn vi håpar. Dette er ein situasjon som legg press på alle delar av det norske samfunnet. Spesielt sårbart i den situasjonen vi er i no, er norsk jordbruk, der stort sett alt

av innsatsfaktorar har opplevd ein veldig auke i pris. Dette var ei utvikling vi såg lenge før krigen i Ukraina var eit faktum, men som har akselerert sidan den gongen.

SVs mantra i vår er: Ingen bonde å miste, ingen produksjon å tape. No har allereie våronna begynt for nokre gardsbrukarar, og våronna er like rundt hjørnet for dei aller, aller fleste. Så det er ein kritisk fase vi står i no. Da vi behandla straumstøttepakka litt tidlegare dette halvåret, blei vi einige med regjeringspartia om at regjeringa skal følge situasjonen i norsk jordbruk nøye, og ein skal kome tilbake med tiltak dersom det er nødvendig for å sikre produksjonen og sikre at bønder ikkje går ut av yrket eller reduserer produksjonen sin som følge av den krisa vi er i. For SVs del var det sentralt for at vi da kunne droppe gjødselforslaget vårt. Vi forventar også at regjeringa følgde situasjonen nøye og ikkje minst var aktiv dersom noko skulle vise seg å gå feil veg.

I dag opplever vi at mange ikkje synest garantiane er gode nok. Derfor er utgangspunktet mitt i denne diskusjonen å følgje nøye med på kva som kjem frå regjeringa, for lojaliteten vår ligg sjølv sagt på matsikkerheita si side. Det vil vere katastrofalt dersom vi går gjennom denne våren med redusert produksjon. Det vil få langsiktige negative konsekvensar for norsk matsikkerheit i ei tid der nettopp matsikkerheit er heilt fundamentalt for sikkerheita til riket vårt.

Grunnen til at vi ikkje ønskjer å gå inn på tilleggsforhandlingar – det var eit krav vi løfta allereie i januar – er at vi ser at sjølve forhandlingane, sjølve hovudforhandlingane i hovudavtalen mellom jordbruket og staten, er like rundt hjørnet. Så tida har på mange måtar løpt frå oss med tanke på tilleggsforhandlingar, men det betyr ikkje at det ikkje ligg eit stort ansvar på regjeringa. Med interesse vil eg følgje innlegga vidare.

Per Vidar Kjølmoen (A) [11:53:28]: Norge og Europa befinner seg i en alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon. Norge, Vesten, demokratiene, ja, NATO-landene i verden møter aggresjonen fra det tidligere kommunistiske landet Russland. En del av det bildet er matsikkerheten, der vi nå ser hvor utrolig viktig det er at den norske befolkningen kan ha trygghet for sin egen matproduksjon. Det er derfor jordbruket og landbruket har blitt så veldig viktig i Norge.

Hvordan er det vi da skal sikre norsk matproduksjon, etter at Høyre og Fremskrittspartiet i åtte år har stoppet alle forsøk på bl.a. å få på plass beredskapslagring? Jo, det er mange grep som nå må tas for å sikre det. Det som trengs, er en praktisk tilnærming, og regjeringsapparatet jobber nå dag og natt med å finne gode løsninger. Hva er så Rødts svar? Rødts svar er å starte tilleggsforhandlinger for jordbruket.

Det er 14 dager til grunnlagsmaterialet som danner grunnlaget for det ordinære jordbruksoppgjøret, skal legges fram. Da er prosessen i gang, og byråkrater og fagfolk skal bruke tusenvis av timer til å regne. Rødts svar er å duplisere prosessen så dette skal gjøres to ganger, nesten samtidig.

Sånn kan vi ikke drive et land. Vi er nødt til å møte denne situasjonen med en bedre og mer praktisk rettet politikk enn disse skrivebordsøvelsene, så jeg vil oppfordre Rødt til å trekke forslaget og heller ta en reorientering om sin egen sikkerhetspolitikk.

Linda Hofstad Helleland (H) [11:55:57]: Situasjonen for jordbruket er krevende. Mange bønder står nå i en usikker hverdag, og i den situasjonen vi nå står i, er norsk matproduksjon viktigere enn på lenge, ikke minst i lys av den krigen som vi nå er vitne til i Ukraina.

Norge må utnytte sine ressurser best mulig for å sikre god og sikker tilgang på mat til egen befolkning. Siden det første jordbruksoppgjøret under regjeringen Solberg i 2014 har gjennomsnittlig inntekt per årsverk i jordbruket økt med over 118 000 kr, noe som er 16 000 kr mer per årsverk enn veksten for lønnsmottakere i samme periode. Inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper ble redusert under Solberg-regjeringen, ikke minst også takket være daværende landbruks- og matminister Olaug Bollestad.

Når det gjelder spørsmålet om kompensasjon for økte kostnader for jordbruket, må vi også se dette i sammenheng med øvrig næringsliv, spesielt små og mellomstore bedrifter som også har strømutgifter som en høy andel av kostnadene. Selv om landbruket nå har økte kostnader, noe som også truer deres likviditet, er det også utallige eksempler rundt omkring i hele Norge på bedrifter hvor en høy andel av kostnadene er knyttet til energi- og kraftpriser. Det er mange bedrifter som sliter med ekstraordinært høye strømutgifter, men også andre uforutsette utgifter og innsatsfaktorer setter mange bedrifter i fare. Strømtøtte er viktig for flere deler av norsk næringsliv, og det overrasker oss i Høyre at ikke flere partier i større grad ser behovet for allerede nå å legge fram en ordning med strømtøtte for alle små og mellomstore bedrifter.

I den situasjonen vi står i nå, med krig i Ukraina, er høye matvarepriser noe som ikke bare vil ramme oss, det vil særlig ramme fattige land hardt, noe som igjen kan utløse videre konflikter. For hvert kilo matkorn Norge ikke produserer selv, må mer handles utenfra, noe som også særlig i år vil drive globale kornpriser ytterligere opp.

Jeg registrerer at statsråden har orientert Stortinget om at regjeringen vil prioritere de ordinære jordbruksforhandlingene for å finne løsninger på den ekstraordi-

nære kostnadsøkningen for innsatsfaktorer i landbruket. Høyre, som alle andre partier, avventer nå spent bøndernes krav til årets oppgjør.

Hans Gunnar Holand (Sp) [11:59:15]: Situasjonen i jordbruket er alvorlig, og den har endret seg drastisk de siste årene. Politikken som har vært ført, har lagt til grunn at Norge skal ha færre og større driftsenheter. Situasjonen for de små og mellomstore brukene har blitt vanskeligere, og vi ser store driftsenheter med store kapitalkostnader som kan være vanskelige å bære.

Denne situasjonen oppstår ikke av seg selv. Det har vært ført en politikk som ikke har tatt hånd om de små og mellomstore brukene – brukene i distriktene, de som kan øke selvforsyningsgraden.

Prisen på innsatsfaktorer i landbruket, som strøm og gjødsel, har økt ekstraordinært den siste tiden, som igjen har ført til problemer for mange gårdbrukere. Krigsherjingene vi nå ser i Europa, har også kastet nytt lys over norsk beredskap og matberedskap. Det å sikre mest mulig mat til egen befolkning er klokt, ikke bare når det er krise. Det handler om føre-var-prinsippet.

Regjeringen har allerede møtt situasjonen og levert. Vi har levert en midlertidig kompensasjon på 754 mill. kr, dette som et resultat av tilleggsforhandlingene høsten 2021. Det ble også levert en investeringspakke på 200 mill. kr, som går direkte til små og mellomstore bruk.

I sluttprotokollen kan vi lese at partene er enige om at videre kompensasjon for kostnadsøkningene skal bli en del av jordbruksoppgjøret som står på trappene, og ministeren har signalisert at den vil komme til utbetaling i inneværende år.

Hurdalsplattformen setter noen rammer for hvordan jordbrukspolitikken skal utvikles i årene framover. Hurdalsplattformen er viktig og setter en ambisjon og et mål. Flere skal kunne leve av å produsere mat til landets befolkning. Flere skal kunne dra og handle norskproduserte varer i butikken, og vi skal øke selvforsyningen. Flere skal kunne bruke de ressursene vi har tilgjengelig i Norge, på best mulig måte, og bidra inn for å produsere mat.

Jeg er glad for at det akkurat i år er Senterpartiet som har landbruksministeren, og jeg føler meg trygg på at det etter jordbruksforhandlingene i år vil være større optimisme i landbruket. Flere vil se en endring i politikken, og flere vil kunne leve av å produsere mat i Norge. Forhandlingene starter veldig snart, og på vegne av Senterpartiets næringsfraksjon ser jeg fram til det viktige arbeidet vi har foran oss.

Geir Jørgensen (R) [12:02:13]: I forrige uke ble det i denne sal bevilget 3,5 mrd. kr til Forsvaret – ikke en krone til mat. Det er krig i Europas kornkammer. I den

alvorlige situasjonen som vi alle sammen befinner oss i, ser det ut til at vi her hjemme risikerer å få redusert matproduksjon dette året. De tiltakene som har kommet fra regjeringen, har vært for små, og de har kommet for sent.

Dette forslaget har sin opprinnelse lenge før vi sto i den alvorlige situasjonen med krig i kornkammeret. Et samlet korps av fylkesledere i Norsk Bonde- og Småbrukarlag ba partiene på Stortinget om å ta initiativ til å trekke i nødbremsen eller trykke på den store røde knappen – alt ettersom – og bruke jordbruksavtalens punkt 2.4 og åpne tilleggsforhandlinger i jordbruket.

Situasjonen er den at beregningene viser at vi har et etterslep på et sted mellom 2 og 3 mrd. kr etter fjorårets jordbruksoppgjør. Regjeringen kom med 754 mill. kr i en tiltakspakke, og man kom med en strømpakke på 500 mill. kr, som den er beregnet til. Men den hjelper ikke den nordnorske bonden, og den strømpakken som kom, hjelper heller ikke bonden i Nord-Trøndelag. Det er ikke strømutgiftene som har gjort det vanskelig for bønder i de landsdelene hvor strømprisen ikke har vært tema, og veldig mange har reagert på at det skal være sånn.

Når vi nå opprettholder forslaget om å åpne jordbruksforhandlinger, er det fordi det har en prinsipiell karakter. Nå ser vi at den muligheten man har for å kunne bruke jordbruksavtalen, sette bonden i førerretet og myndiggjøre næringen i møte med regjeringen, ikke vil bli tatt i bruk. Nei, man ser seg heller tjent med at partiene på Stortinget så å si skal sitte på bøttekottet og forhandle om enkeltpakker, men hvor blir det av kompensasjonsordningen for kunstgjødsel, som har eksplodert i pris, og hvor ble det av de forskjellige tiltakene som vi skal ha? Vi kan ikke sitte og forhandle i løs vekt på Stortinget om disse viktige tingene. Det som er normalt, er at man rydder opp i et underskudd fra tidligere år, og så går man videre på nye forhandlinger. Derfor vil jeg ta opp det forslaget som opprinnelig er fremmet, om å sette i gang tilleggsforhandlinger.

Presidenten: Representanten Geir Jørgensen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:05:26]: Det er ei brei felles erkjenning i denne salen om at situasjonen for landbruket no er alvorleg, og han har blitt meir alvorleg nær sagt veke for veke, også etter at dette representantforslaget blei lagt fram. Vi står i ein situasjon der prisen på innsatsfaktorane i landbruket aukar raskt og kraftig, samtidig som vi har under oppsegling det som utanriksministeren frå denne talarstolen tidlegare i dag nok korrekt kalla ei humanitær krise, av eit slag vi ikkje har sett i vår levetid i vår verdsdel, nokon av oss, og der ein

del av den humanitære krise også vil kunne vere matmangel regionalt i Europa og globalt.

Det er ein dramatisk situasjon, der Noreg – igjen – er i ein heldig posisjon, i den forstand at vi er relativt sjølvforsynte på kort sikt, men skal vi på sikt greie å gjere jobben vår som ansvarlege politikarar for å sikre befolkninga og vårt bidrag til verdas matforsyning, er det å prioritere vilkåra for matproduksjon no viktigare enn nokosinne.

Det meiner vi i Venstre er eit felles politisk ansvar, som ikkje berre høyrer regjeringa sitt gebet til, men som er eit ansvar det faktisk er viktig at heile Stortinget er med og tek og stiller seg bak. Difor har Venstre eit forslag i denne saka i dag, i lag med Miljøpartiet Dei Grøne, om å be regjeringa raskast mogleg leggje fram ei sak for Stortinget som gjev norske kornbønder nødvendige avklaringar om lønnsend i matkornproduksjonen før såkornet går i jorda.

Eg registrerer at statsråden har gjeve munnlege signal om dette i media. Eg registrerer også at det av mange i landbruket ikkje blir oppfatta som sikkert og forpliktande nok. Det går an å forstå. Eg meiner at dette er ei open, utstrekt hand frå Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne også til regjeringa, for å seie at her er vi faktisk fleire som ønskjer å vere med og gje landbruket garantiar – at det faktisk er eit breitt fleirtal på Stortinget som ønskjer å ta eit medansvar for å gje dei garantiane som er nødvendige for at det no blir sådd nok norsk matkorn i 2022.

Det kan godt hende vi òg må sjå på tilsvarende felles løft frå Stortinget når det gjeld kunstgjødsel, der vi veit det er ein tilsvarende krevjande produksjon, og også for annan landbruksproduksjon – som grasproduksjon – i tillegg til matkornproduksjon.

Men uansett: Dette forslaget er ein open invitasjon, og eg hadde faktisk håpt og trudd at det kunne få fleirtal i dag, også blant dei partia som går høgt på banen i radiodebattar og på andre måtar og snakkar om si sut for landbruket.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [12:08:46]: Kristelig Folkeparti har respekt for forhandlingsinstituttet og forhandlingene som snart skal foregå. Mat trenger vi alle, matkrisen i verden skaper ufred og ikke minst flere folk på flukt. Matkrise trenger ingen akkurat der vi er nå. Situasjonen er den at de med minst penger betaler mest for maten, og forskjellene i verden bare øker.

Det betyr at Norge må bruke sine areal riktig, verne om egen jord og faktisk bruke ressursene til egen matproduksjon. Norge må bruke ressursene sine, og det betyr at en nå i våronna må gjødsle der en kan gjødsle, slik at en faktisk får både kornproduksjon og grasproduksjon – slik at vi kan ha noe å gi til dyrene våre, og at en får

en økt kjøttproduksjon – og ikke minst sørge for det som handler om kylling og egg. Derfor tenker jeg at å bruke ressursene våre riktig blir viktig. Da trenger bøndene en garanti, en garanti når strømprisen stiger, når drivstoffprisen stiger og gjødselprisen stiger. De trenger trygghet for å satse nå, for våronna er ikke 15. mai, våronna er nå – om vi skal høste til høsten. Derfor har Kristelig Folkeparti vært opptatt av at vi må gi noen garantier.

I tillegg har vi et forslag som dreier seg om at en har et tak på strømsøtten på 20 000 kWh. Hvis man driver flere produksjoner, er 20 000 kWh ikke nok. Derfor mener Kristelig Folkeparti at det taket må fjernes for å sikre at en får økt produksjon både på jorde og i hus – der en har de produksjonene og varene som befolkningen trenger.

Med dette tar jeg opp de to løse forslagene som Kristelig Folkeparti har fremmet.

Presidenten: Da har representanten Olaug Vervik Bollestad tatt opp forslagene fra Kristelig Folkeparti.

Statsråd Sandra Borch [12:11:09]: Representantene fra partiet Rødt har fremmet forslag om at regjeringen skal ta i bruk § 2-4 i hovedavtalen for jordbruket og umiddelbart sette i gang tilleggsforhandlinger med jordbruket.

Jeg vil minne om at det ble gjennomført tilleggsforhandlinger med jordbruket høsten 2021. Bakgrunnen var de ekstraordinære kostnadsøkningene på bygningsmateriale og gjødsel. Staten og jordbrukets organisasjoner ble enige om en tilleggsbevilgning på 754 mill. kr. Disse midlene ble utbetalt 16. februar, sammen med produksjonstilskuddet i jordbruket, og det ble totalt utbetalt 11,5 mrd. kr i tilskudd til norske bønder.

Jeg vil også minne om at om lag to tredjedeler av bondens inntekt hentes i markedet. Det er i 2022 bl.a. lagt til rette for prisøkninger på kjøtt, som kan gi betydelige merinntekter for næringen. Tine vil også utbetale 1,4 mrd. kr, som er en etterutbetaling for melkeleveranser i 2021, noe som i snitt innebærer en utbetaling på i overkant av 200 000 kr per melkebonde. Regjeringen har også i 2022 bevilget 200 mill. kr ekstra i investeringsstøtte som skal gå til små og mellomstore melkebruk, og bøndene har, som den eneste gruppen av næringsdrivende, blitt omfattet av ordningen med strømsøtten.

De høye internasjonale prisene på energi har ført til stor prisøkning og økte kostnader i mange markeder. Krigen i Ukraina har forsterket usikkerheten rundt utviklingen i verdensøkonomien og det globale matvaremarkedet. I den situasjonen er det viktig at alle land produserer så mye mat som mulig, også Norge.

Det er registrert usikkerhet blant en del bønder om hva de skal gjøre denne våronnen, men jeg kan love norske bønder at årets jordbruksoppgjør vil bidra til øko-

nomisk sikkerhet for å produsere matkorn. Staten vil bl.a. foreslå en økning i målprisen for matkorn, som sammen med økte tilskudd vil kompensere for den ekstra veksten i gjødselprisene. Dette bidrar til økt lønnsomhet for kornprodusentene og styrker den nasjonale selvforsyningen.

For å sikre meg et best mulig kunnskapsgrunnlag om den totale situasjonen har jeg hatt møter med en rekke aktører. Jeg vil minne om at budsjettutvalget for jordbruket siden nyttår har jobbet for fullt med å framskaffe et grunnlagsmateriale til årets jordbruksoppgjør, hvor forhandlingene nå starter om bare noen få uker.

Jeg har stor forståelse for at norsk landbruk i flere år har følt på en stor økonomisk usikkerhet. Regjeringen har sagt at vi skal snu kursen i norsk landbrukspolitikk. Det er vi i gang med, og det er en av mine viktigste prioriterte oppgaver som landbruks- og matminister.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sivert Bjørnstad (FrP) [12:14:30]: Landbruksministeren ber oss om å stole på henne når hun sier at hun både skal kompensere for økte kostnader i sektoren og sikre lønnsomhet i matkornproduksjonen i forbindelse med jordbruksoppgjøret. Lovnader og løfter er jo ikke noen ny øvelse fra Borch og Senterpartiet, så mitt spørsmål er egentlig bare: Er det noen spesiell grunn til at vi skal stole mer på Borch og Senterpartiet nå enn da hun lovte permanent lavere moms for reiselivet, lavere drivstoffavgifter, at Norge skulle ut av ACER, opprettholdelse av basen på Andøya, at det skulle komme en egen, selvstendig høyskole på Nesna, at flypassasjeravgiften skulle fjernes, at flyprisene skulle halveres, og at det skulle bli gratis ferje og hurtigbåt?

Statsråd Sandra Borch [12:15:19]: Det er ingen tvil om at norsk landbruk står i en utrolig vanskelig økonomisk situasjon, som jeg mener at også representanten fra Fremskrittspartiet burde ta mer på alvor. Regjeringen tar det på alvor. Vi har til og med sagt at selv om vi forhandler for 2023 i årets jordbruksoppgjør, er vi innstilt på å betale ut de ekstra kostnadene i 2022. Vi skal snu kursen i norsk landbrukspolitikk og rydde opp etter den politikken som Fremskrittspartiet har stått i front for, som nærmest har rasert norsk landbruk, ikke minst de mindre brukene.

Så vil jeg også poengtere at jeg har lagt merke til at Fremskrittspartiet ikke hadde tilleggsforhandlinger inne i sitt alternative budsjett, og også hadde forslag om å legge ned hele forhandlingsinstituttet til jordbruket.

Sivert Bjørnstad (FrP) [12:16:13]: Det brukes ganske sterke ord i stortingssalen når det snakkes om at et parti nærmest raserte norsk landbruk da vi hadde makt

og myndighet. Jeg tror ikke det er situasjonsforståelsen til de fleste bøndene. Som en også har vært inne på i tidligere innlegg i dag, lå inntektsveksten til norske bønder i den perioden over det den var for andre lønns-mottakere. Men for å følge opp mitt første spørsmål: Gjør det inntrykk på landbruks- og matministeren når det står fram bønder som sier at den garantien hun utsteder muntlig, ikke er nok for at de faktisk skal få såkornet i jorda?

Statsråd Sandra Borch [12:17:04]: Det gjør inntrykk å reise rundt og møte norske matprodusenter, som har følt på en stor økonomisk utrygghet over mange år. Nå har jeg kommet med den garantien på matkorn. Jeg håper at det bidrar til at flere ønsker å så matkorn den kommende sesongen.

Jeg vil minne om at årets jordbruksoppgjør kommer til å bli utrolig viktig. Det er en realitet at jordbruket ikke har forhandlet med staten de to siste årene, av kjente grunner. Det er ingen tvil om at vi har mye å diskutere som handler om landbrukspolitikk, men som også handler om kostnader, så jeg tror at årets jordbruksoppgjør kommer til å bli viktig, og garantien min for lønnsomhet på matkorn står fortsatt ved lag.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:18:08]: Vi hadde ein straumstøtterunde før krigen – eg føler det er uendeleg lenge sidan. Da var situasjonen ein heilt annan enn det han er no. Det er sjølvsagt blitt mykje verre internasjonalt, i Europa og i Ukraina, men også for norsk landbruk. I merknadene frå Stortinget la Stortinget eit særleg ansvar på regjeringa for «om nødvendig» å fremje tiltak sånn at ein ikkje «svekker landbrukets evne til å anskaffe nødvendige innsatsfaktorar i forbindelse med vekstsesongen». No står vi like framfor våronna. Nokre er allereie i gang. Vi får i alle fall mange meldingar om at bønder ikkje har råd til å skaffe seg bl.a. gjødsel. Forbereder regjeringa nokon tiltak?

Statsråd Sandra Borch [12:19:12]: Regjeringen og Landbruks- og matdepartementet forbereder tiltak i den jobben som nå settes i gang rundt jordbruksforhandlingene. Den garantien som er gitt på matkorn, har vært et signal om at det skal være lønnsomt å så matkorn framover. Med den jobben som budsjettmemnda nå gjør – de skal legge fram sitt arbeid om bare noen få uker – vil vi få oversikt over de økte kostnadene og hva det faktiske, reelle tallet er. Vi er nødt til å gjøre tiltak i et kortsiktig perspektiv, men også på lengre sikt når vi ser den situasjonen som er i verdensbildet, slik at vi har nok tilgang på viktige innsatsfaktorer for norsk landbruk.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:20:01]: Når det gjeld det lange løpet, trur og håpar eg at SV og regjeringa

er på det same arket: Vi skal byggje jordbruket opp til eit heilt anna nivå enn det vi har sett med nedbygginga dei seinare åra. Men det er spesielt med våren no. Vi kan stå i fare for å miste bønder, miste produksjon i løpet av våren. Det var derfor SV, da vi gjekk inn i straumstøtteforhandlingane, peikte på at det er mange andre ting som driv opp kostnadene i jordbruket, mange andre ting som kan gjere at folk vel å gå ut av yrket – det kritiske i ein situasjon der vi mister bønder og mister produksjon. Nettopp derfor er det så avgjerande med tiltak. Eg opplever korngarantien som eit tiltak der ein lover lønsemd i kornproduksjonen. Det er ein viktig lovnad å kome med. Men på gjødsel, som jo er enda meir nærliggjande, kva skjer der?

Statsråd Sandra Borch [12:21:08]: Det er helt rett, som representanten er inne på, at det har vært en stor usikkerhet blant norske matprodusenter og norske bønder, men jeg vil minne om den lovnaden jeg har kommet med angående utbetalingstidspunkt. Vi forhandler jordbruksavtale for 2023, men vi har allerede nå gått ut og sagt at vi vil utføre ekstra utbetalinger på kostnadsbildet allerede i 2022. Meg bekjent er ikke det gjort tidligere, så det er et viktig signal om at det vi ser på kostnadsvekst nå, skal dekkes, og det skal dekkes i 2022.

Geir Jørgensen (R) [12:21:56]: Strømstøttepakken hjelper ikke den nordnorske bonden i det hele tatt – la oss bare ha det klart. Det vi nå ser, er at kostnadene på alle innsatsfaktorene til landbruket øker over hele landet, på grunn av de høye strømprisene og de høye gassprisene. Så har det en dominoeffekt. I mitt hjemfylke, Nordland, var vi i 2021 på norgestoppen for nedlagte bruk – dette er kjøttproduksjon, og dette er melkeproduksjon, men det blir erstattet i andre deler av landet. Naturlig nok er det lenger sør i landet den produksjonen tar seg opp igjen – på arealer som nettopp kunne ha vært brukt til å dyrke matkorn. Så det er en dominoeffekt, og hele landet er altså berørt.

Da er spørsmålet til statsråden: Kommer det eller kommer det ikke en kompensasjonsordning for kunstgjødsel før jordbruksoppgjøret nå settes i gang?

Statsråd Sandra Borch [12:22:58]: I likhet med representanten er jeg også opptatt av at vi skal ha landbruk i hele landet. Derfor vil jeg også være veldig forsiktig med å undergrave den strømstøtteordningen som er gitt, og som har stor betydning for en rekke gårdsbruk, særlig i områder på Østlandet og sør i landet.

Så vil jeg si at nå står vi overfor et jordbruksoppgjør. Vi er få uker unna å starte opp forhandlingene, jordbruksoppgjøret. Dette er en av de viktige tingene som skal diskuteres i jordbruksoppgjøret. Det jeg har kom-

met med av garantier rundt matkorn, er viktig, men det er også det elementet om at vi nå også skal ha et løp for de ekstra kostnadene. Selv om vi forhandler for 2023, er jeg innstilt på å utbetale det som er ekstra kostnader i 2022.

Geir Jørgensen (R) [12:23:56]: Nei, jeg forsøker ikke her å undergrave strømstøtteordningen, den er viktig nok, men vi har jo forventninger til at spesielt et parti som kaller seg et distriktsparti, Senterpartiet, kommer med ordninger som er like gode i hele landet. Strømstøtteordningen er ikke det.

Jeg fikk ikke svar på spørsmålet mitt, så jeg vil bare gjenta det: Kommer det eller kommer det ikke en kompensasjonsordning for de økte kunstgjødselfrisene før jordbruksoppgjøret skal være ferdig, 15. mai? Det er, som statsråden må vite, noe sent å komme i gang med det. Så spørsmålet er: Blir det eller blir det ikke en ekstra støtteordning når det gjelder kunstgjødself?

Statsråd Sandra Borch [12:24:47]: Jeg føler at jeg svarte på spørsmålet i hovedinnlegget mitt. Vi har sagt at vi skal øke målprisen for matkorn, som sammen med de økte tilskuddene vil kompensere for den ekstra veksten i gjødselfrisene.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:25:16]: Stol på oss, seier landbruksministeren, og det er eg glad for. Ho har sjølv-tillit på eigne og regjeringa sine vegner, men samtidig veit vi at det blir harde prioriteringar i tida framover. Eg var på eit debattmøte i går der landbrukspolitisk talsmann for det største regjeringspartiet, Arbeidarpartiet, var knalltydeleg på at det blir tøft i prioriteringane vidare framover. Det er mindre handlingsrom på statsbudsjettet enn på 10–15 år, og han understreka òg at rente- og inflasjonsspøkelset er det farlegaste trugsmålet av alle for bøndene, og prøvde å dempe forventningane om kva som er mogleg å få til.

Det er nok reelt at handlingsrommet no er ekstremt trangt, det blir tøffe prioriteringar. Midt oppi dette synest eg det er ganske merkeleg når regjeringa no faktisk får ein invitasjon frå Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne der vi seier at vi vil vere med – frå Stortinget si side – på å stille oss bak og gje ein breiare, tydelegare garanti til bøndene i den krevjande situasjonen dei no står i, for at dei trygt kan plante matkorn. (Presidenten klubber.) Kvifor kan ikkje regjeringa vere med på å få backing for det statsråden uansett seier ho vil gje ein garanti for?

Presidenten: Representantene må vise respekt for både taletiden og svaret.

Statsråd Sandra Borch [12:26:35]: Man trenger kanskje ikke å være rakettforsker for å skjønne at handlingsrommet er som det er, men matproduksjon er vik-

tig, og det har vi sett også den siste tiden. For Senterpartiet har økt matproduksjon vært viktig i veldig, veldig mange år, også nå, og vi er også nødt til å tenke på det langsiktige bildet framover for å øke matproduksjonen.

Jeg vil berolige representanten fra Venstre med at han skal få mulighet til å backe opp den landbrukspolitikken den nye regjeringen fører, også når vi skal behandle jordbruksoppgjøret i Stortinget. Det kommer til å bli et utrolig viktig oppgjør, utrolig viktige forhandlinger, i og med at jordbruket ikke har vært i reelle forhandlinger med staten de siste årene.

Presidenten: Replikorkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Rasmus Hansson (MDG) [12:27:47]: Vi trenger ikke mindre matkornproduksjon, vi trenger mer. Vi trenger ikke færre bønder, vi trenger flere. Miljøpartiet De Grønne foreslo allerede i januar tilleggsforhandlinger i jordbruket for å unngå usikkerheten rundt årets vår-ønn og matkornproduksjonen, så regjeringen har hatt god tid til å ta i bruk det virkemiddelet hvis man hadde ønsket det. Det er derfor vi er sammen med Venstre om et forslag om en garanti for at bøndene skal være helt sikre på at de tør å satse. Foreløpig har Kjersti Hoff i Norsk Bonde- og Småbrukarlags kommentar til regjeringens løfter vært:

«En så rund formulering hjelper ikke når en skal i banken og be om lån eller betalingsutsettelse ved kjøp av gjødself.»

Så får vi håpe at hun føler seg tryggere nå.

Vår verden gjennomgår et politisk jordskjelv. Det vi trodde var trygt og forutsigbart i går, er utrygt og uforutsigbart i dag. Når vi skal tenke matsikkerhet fra nå av, må vi tenke helhetlig matsikkerhet. Der er landbruket viktig, men Norge er en havnasjon. Vi produserer mye mer mat og mye mer protein fra havet enn vi produserer fra landbruket, men vi har ingen matsikkerhetspolitikk eller matsikkerhetsstrategi knyttet til det som er vår suverent største produksjon av spiselig sunt og godt protein.

Det vi trenger nå, er en debatt om hvordan Norge skal sikre seg matforsyning og sunt og godt kosthold også i tider som vi nå står overfor, og som kan være helt annerledes enn det vi har vært vant til, til nå. Da må vi også tenke på den fisken vi fisker: Hvor blir det av den? Hvilken evne har vi til å ta den imot? Hvordan tar vi vare på den og bearbeider den? Hvordan får vi distribuert den til folk når de trenger at de kan spise den? Dette har direkte kobling til diskusjonen om landing av norske fiskefangster versus å sende dem frosne til fjerne land. Dette har kobling til arbeidsplasser på kysten, og dette er den debatten vi nå trenger, som ikke skiller mellom landbruk, matproduksjon og matsikkerhet og fiskeripol-

litikk, men ser det samlet. Miljøpartiet De Grønne kommer til å følge opp arbeidet for at Norge nå skal lage en helhetlig og reell matvarestrategi på grunnlag av den maten vi faktisk kan produsere her i landet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [12:30:49]

Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«På vei ut av pandemien er optimismen tilbake i norsk næringsliv, og det er en stor etterspørsel etter kunnskap og kompetanse. Gjennom å legge til rette for høy forsknings- og utviklingsaktivitet (FoU) i næringslivet, og i samspillet mellom næringsliv og akademien, styrker man Norges innovasjonsevne og konkurransekraft. Slik kan man utnytte verdiskapingspotensialet i ny teknologi, legge til rette for en grønn omstilling av næringslivet og hindre at teknologiendringene skaper og forsterker sosial ulikhet. Norge har nylig forpliktet seg til verdens største forsknings- og innovasjonsprogram, Horisont Europa, og høsten 2022 skal langtidsplanen for forskning og høyere utdanning fornyes.

Hvordan vil statsråden gjennom disse og andre virkemidler arbeide for å øke FoU-aktiviteten i næringslivet og styrke Norges innovasjonsevne og konkurransekraft i årene som kommer?»

Kari-Anne Jønnes (H) [12:32:12]: Forskning er spennende og viktig – for mange er det kanskje litt fjernt. Forskning er det vi omgir oss med i hverdagen. Det er de gode løsningene, som gjør hverdagen vår enkel, som gir mindre CO₂-utslipp, som gjorde at Norge ble lykkelandet, som gjorde at vi fikk en vaksine mot korona, som gjør at maten vi produserer er sunn, og som gjør at vi har en konkurransedyktig fastlandsindustri som produserer bildeler til hele verden. Forskning er helt avgjørende for å løse de store samfunnsutfordringene og gi økt bærekraft, konkurransekraft og innovasjonsevne.

Vi har sagt det en stund nå, og det er jo helt sant: Vi står ved et veiskille. Vi har noen fortrinn i Norge som gjør at utfordringene vi står overfor, gir oss store muligheter. Men da må det satses på forskning – og på anvendelse og tilgjengeliggjøring av forskning – slik at vi klarer å utnytte de mulighetene vi har. Derfor er det helt avgjørende nødvendig å sette forskning og anvendelse av forskning høyere på dagsordenen.

Omstillingstider krever kunnskap og kompetanse. NHOs veikart slår fast at Norge må skape 250 000 nye arbeidsplasser i det private næringslivet innen 2030. Strategiske investeringer i forskning og innovasjon er en forutsetning for å lykkes med den målsettingen. Studier av

effekt av forskning viser at 1 kr riktig investert av offentlige forskningsmidler kan gi minst 3 kr dokumentert ny verdiskaping i næringslivet. Norge bør få til større sammenheng mellom de investeringene vi gjør i forskning, kompetanseutvikling og næringsstøttinger for å øke innovasjons- og omstillingstakten.

Det kan være mange ledd fra teoretisk grunnforskning til varer og tjenester som gjør livet bedre eller enklere for folk i hverdagen. For at vi skal få verdi av forskningen, må alle disse leddene fungere. Her er det viktig å ha en strategi og at samfunnet og staten legger til rette for tilgang til forskning i næringslivet, i både store og små bedrifter. Store deler av verdiskapingen og innovasjonen skal skje i «startups» og i små og mellomstore bedrifter, og det er bedrifter som ikke kan ha egne forskningsavdelinger eller lede store forskningsprosjekter. Forskningen må derfor gjøres tilgjengelig gjennom samarbeid med etablerte forskningsmiljøer som kan bidra til forskningsbasert virksomhetsutvikling. Utviklingen av Norge vil avhenge av hvordan vi lykkes med å få forskning og innovasjon inn i små og mellomstore bedrifter.

Vi har nå en ny regjering, men jeg håper og tror at vi i denne salen, og i regjeringen, i stor grad har en felles forståelse av viktigheten av høye ambisjoner på dette feltet, og at vi ser nødvendigheten av et kunnskapsintensivt næringsliv. Dette fordrer innsats på forskning og utvikling for å opprettholde konkurranse.

For å lykkes med å stimulere til økt FoU-aktivitet må vi ta i bruk en stor vifte av virkemidler og nå ut til små og store aktører i universitets- og høyskolesektoren, instituttsektoren og i næringslivet på en effektiv måte. Spørsmålet er hvordan vi kan fortsette en god videreutvikling av dette økosystemet, sørge for at vi treffer hele bredden av forsknings- og utdanningsinstitusjoner, og stimulere til økt samspill og samarbeid mellom næringsliv og offentlige og private forskningsaktører.

Norge må styrke og fornye kunnskapsbasen sin for å kunne yte bidrag til det næringslivet vi har behov for i framtiden – en satsing som gjør at norske forskningsmiljøer vil ligge i den internasjonale forskningsfronten. Det er derfor viktig at det legges til rette for at forskningsmiljøene, som norsk instituttsektor, har det handlingsrommet de trenger for å være i forskningsfronten, og har ordninger som gir dem muligheten for å dele kunnskapen, spesielt med de mindre bedriftene.

Jeg vil sette forskning på dagsordenen og spør statsråden hvordan han vil jobbe for å øke FoU-aktiviteten i næringslivet og styrke Norges innovasjonsevne og konkurransekraft i årene som kommer.

Statsråd Ola Borten Moe [12:37:07]: Interpellanten la til grunn at vi har en stor grad av felles virkelighets-

forståelse knyttet til denne svært viktige problematikken. Det har vi. Jeg opplever at det er en stor grad av enighet rundt mange av de momentene som Kari-Anne Jønnes tar opp. Det gjør at jeg er veldig glad for at denne interpellasjonen kommer opp.

Spørsmålet om hvordan denne regjeringen jobber med å øke FoU-aktiviteten i næringslivet og å styrke Norges innovasjonsevne og konkurransekraft i årene som kommer, er et viktig spørsmål for regjeringen. Det er viktig for oss å styrke hele Norges innovasjonsevne, konkurransekraft og gjøre oss i stand til å møte de store utfordringene vi som land står overfor.

Optimismen er heldigvis tilbake i norsk næringsliv, og det er stor etterspørsel etter både kompetanse og arbeidsplasser. Jeg ønsker å legge til rette for riktig kompetanse i befolkningen, høy forsknings- og utviklingsaktivitet i næringslivet og godt samspill mellom næringsliv og akademisk i hele landet.

I årene framover står Norge overfor både kjente og ukjente utfordringer. Vi vet at det vil stå færre i yrkesaktiv alder bak hver pensjonist, så vi er nødt til å tenke nytt og innovativt. Vi vet at statens utgifter vil gå opp uten at inntektene kommer til å øke like mye, samtidig som at vi skal gjennomføre et rettferdig grønt skifte. Dette krever samarbeid og målrettet innsats, ikke bare fra det offentlige, men et godt, langsiktig samarbeid med det private næringsliv.

Det er viktig for regjeringen at folk skal kunne leve et godt liv over hele landet. Derfor skal vi bl.a. legge fram en reform for desentralisert utdanning som skal møte regionale kompetansebehov og gjøre utdanningstilbud mer tilgjengelig for folk der de bor. Dette er et nasjonalt løft. Det er ingen vei utenom. Vi er nødt til å nå en større andel av den norske befolkningen med høyere utdanning og kompetanseutvikling.

I tillegg til arbeidet med riktig kompetanse der folk bor, har regjeringen varslet et grønt industriløft, der næringsministeren og jeg har etablert tett dialog. Innovasjon er avgjørende når vi sammen skal finne de gode løsningene. I dette arbeidet skal vi også sikre god involvering av partene i arbeidslivet, i industri, næringsliv og akademisk.

Regjeringen planlegger også å legge fram den nye langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Planen vil tegne opp horisonten for de neste ti årene og skal revideres på nytt om fire år. I arbeidet med langtidsplanen er det sett behov for nye verktøy for å fremme samhandling og koordinering på tvers av sektorer, samfunnsaktører og forskningsmiljøer for å løse de store samfunnsutfordringene.

Næringslivet står for en sentral del av Norges samlede innsats innenfor forskning og utvikling. Næringslivet vil derfor være avgjørende dersom vi skal nå målene og

følge opp prioriteringene vi utvikler i planen, på en god måte. I tillegg til å revidere langtidsplanens mål og prioriteringer ser vi denne gangen også på hva som kan gjøre kunnskapssystemet bedre i stand til å møte de store samfunnsutfordringene. Hvordan får vi til en mer målrettet og koordinert bruk av virkemidler for kompetanse, forskning og innovasjon? Et virkemiddel som vurderes i denne sammenheng, er nettopp samfunnsoppdrag.

OECD har ved flere anledninger pekt på behovet for bedre koordinering av politikken og sterkere samarbeid på tvers av departementer om nøkkelprioriteringer og mulighetsdrevet innovasjonspolitik i Norge. Dette har denne regjeringen tatt på alvor, og vi har startet et arbeid for bedre forskningsbasert innovasjon og entreprenørskap. Målet med dette arbeidet er å konkretisere politikk og virkemidler innenfor høyere utdanning, forskning og innovasjon for bl.a. å nå målet om at næringslivets forsknings- og utviklingsaktivitet skal utgjøre 2 pst av bruttonasjonalproduktet innen 2030.

Vi ønsker også å jobbe mer med å utvikle hvordan vi kan få mer kommersialisering ut av offentlig finansiert forskning. Internasjonalt samarbeid er en del av dette, og som representanten var inne på, har vi meldt oss på Horisont Europa, som er verdens største forsknings- og innovasjonsprogram. Det gir ikke bare tilgang til en rekke bedrifter og forskningsmiljøer og offentlig infrastruktur og nettverk, men det gir også muligheter for å få finansiering.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:42:26]: Jeg takker statsråden for innlegget. For meg framstår det fortsatt som at vi deler mye av virkelighetsbeskrivelsen og målsettingen, og det er veldig bra.

Solberg-regjeringen løftet FoU-innsatsen i Norge stort gjennom åtte år. Bevilgningen til FoU over statsbudsjettet økte med 16,3 mrd. kr, noe som tilsvarer en realvekst på om lag 28 pst.

2020 var året med høyest FoU-andel av BNP noensinne, og siden 2016 har FoU-andelen ligget over 2 pst. av BNP. Det har ikke skjedd av seg selv, men gjennom tydelige prioriteringer, høye ambisjoner og styrking av ordninger som stimulerer til økt aktivitet.

Forsknings- og innovasjonspolitik har ikke fått så stor plass i den nye regjeringsplattformen. I plattformen nevnes en rekke enkeltinitiativ på forskning og innovasjon innenfor ulike sektorer og temaer, men det mangler en helhetlig strategi og en retning for hvordan regjeringen ønsker å styrke den næringsrettede forskningen i samspill med forskningsmiljøene i stort. Dette må revideringen av LTP reflektere.

En samlet utdannings- og forskningskomité samtykket i 2021 til deltakelse i Horisont Europa og understreket at deltakelse i den type programmer har stor be-

tydning for norsk forskning og innovasjon. Dette vil bidra til å gi norske forskningsmiljøer og bedrifter tilgang til nødvendig kunnskap og nettverk med internasjonale forskere og institusjoner.

Vi vet at ordninger som STIM-EU/RES-EU, rettet mot instituttsektoren, og Prosjektetableringsstøtte, PES, har vært viktige for å øke videre deltakelse i de europeiske programmene og bør videreutvikles og sikres gode rammevilkår.

Resultatene fra EUs rammeprogrammer for forskning og innovasjon viser at instituttene er den viktigste forskningskoblingen mot Europa for norske bedrifter og offentlige virksomheter. For å nå ambisjonen med 2,8 pst. i retur må vi opprettholde og styrke innsatsen for at norske miljøer lykkes i EU-prosjektene.

Det er viktig å huske at 25 pst. av offentlige FoU-midler kanaliseres gjennom EU-systemet. Norge har betalt inngangsbilletten til EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont Europa. Returraten er satt til 2,8 pst., og vi ser at norske miljøer har lyktes godt i dette programmet fram til nå.

Hvordan vil statsråden følge opp strategien for norsk deltakelse i Horisont Europa og det europeiske forskningsområdet, og, spesielt, hvordan vil regjeringen bidra til utvikling av virkemidler og arenaer for felles forskningsinitiativer på tvers av næringsliv, instituttene og UH-sektoren?

Statsråd Ola Borten Moe [12:45:51]: Jeg skal starte med en ørliten saksopplysning for å korrigere representantens høystemte skryt av forrige regjering. Norge brukte til sammen nær 78 mrd. kr til forsknings- og utviklingsarbeid i 2020. Justert for lønns- og prisvekst er dette faktisk en nedgang i FoU-utgiftene på 1 pst. fra året før, men det stemmer samtidig at FoU-utgiftenes andel av BNP likevel aldri har vært høyere. Det skyldes helt åpenbart pandemi og krise mer enn en aktiv prioritering fra den forrige regjeringens side.

Når det er sagt, deler jeg den oppfatningen at vi har felles virkelighetsforståelse knyttet til hvor viktig dette arbeidet er framover, og hvor viktig det er at vi lykkes, ikke bare med å prioritere forskning og innovasjon, men ikke minst også med å tilgjengeliggjøre forskningsresultater. Vi må klare å bygge videre på den antatt verdifulle kompetansen og teknologiutviklingen som ligger ikke bare i instituttsektoren, men i universitetene og høyskolene våre, få det ut i markedet, skape arbeidsplasser og aktivitet.

Jeg deler derimot ikke representantens opplevelse av at det ikke finnes en strategi for dette i regjeringsplattformen eller i regjeringens politikk, eller at det ikke er viet mye plass i regjeringsplattformen. Det er det. Dette er et av de viktige områdene for regjeringen. Det er

helt åpenbart at skal vi lykkes med alle de målene vi har satt oss innenfor en rekke ulike sektorer, trenger vi utvikling, vi trenger endring, vi trenger innovasjon, og vi trenger en kunnskapsbasert politikk i by og bygd. Det er det store prosjektet til denne regjeringen.

Så fikk jeg et konkret spørsmål knyttet til deltakelse i Horisont Europa og hvordan vi skal følge opp det framover. Jeg har merket meg med stor glede at den norske instituttsektoren og mange norske forskningsmiljøer har fått store tildelinger gjennom Horisont-programmet i det siste. Det er ikke bare et kvalitetstegn det er grunn til å glede seg over og være stolt av i denne sal, men det fører også til betydelig økt aktivitet innenfor det feltet i Norge framover, og det fører til at våre forskere og kompetansemiljøer knytter verdifulle kontaktnett og får nettverk i Europa. Det tror jeg er veien framover. Vi kommer til å se på hvordan vi kan bygge oppunder den aktiviteten framover, og helst styrke den.

Jeg vil avslutningsvis understreke at målet om en returandel på 2,8 pst. er ambisiøst, men det er samtidig innenfor rekkevidde. Så er det bare et tall – det hadde heller ikke vært helt av veien om det hadde blitt enda større.

Abel Cecilie Knibe Kroglund (A) [12:49:12]: Det er riktig og viktig – nesten til enhver tid, vil jeg si – å fokusere på forskning og utviklingsaktivitet i næringslivet. Når Hurdalsplattformen utpeker satsing på forskning og utdanning over hele landet, handler dette selvsagt om forskning og utvikling i næringslivet. Vi har rett og slett store ambisjoner for forskning opp mot og i bedrifter og næringsliv.

Et godt eksempel til inspirasjon og etterfølgelse fra min egen region er UiA med sin samskapingsmodell. De har et stort tverrfaglig program for entreprenørskap som heter Shift, og en storsatsing på 70 mill. kr på fagmiljøet for batteriteknologi, som skal støtte opp under den etableringen som kommer til å komme med batterifabrikk i Arendal.

Forskningsrådet er en av våre store muskler som har ansvar for å øke kunnskapsgrunnlaget og bidra til å dekke samfunnets behov for grunnleggende og anvendt forskning og innovasjon. Midlene fra Norges forskningsråd er nå årlig på 11 mrd. kr, og de skal virke over hele landet. Men i praksis ser vi at Forskningsrådets midler domineres av Oslo, Trøndelag, Hordaland og Akershus. Denne praksisen kan gi en slags renters-rente-effekt der universiteter og FoU-institusjoner med mye kapasitet får enda mer kapasitet etter søknadskonkurransen, og næringsliv i andre regioner ikke nødvendigvis får like god nytte av forskningen.

Derfor er et viktig grep for å sørge for at bedrifter i alle regioner drar nytte av god forskning, at vi utvider

satsingen for fremragende forsknings- og utdanningsmiljøer, og at vi etablerer nye forskningsmiljøer i internasjonal toppklasse knyttet til næringsklynger. For størrelse teller – det teller at regjeringen viderefører 3-prosentmålet i forskningspolitikken, og at vi skal legge fram en strategi for at forskning og utvikling i næringslivet skal utgjøre 2 pst. av bruttonasjonalprodukt i 2030.

Når midlene fordeles godt utover hele landet, på bedrifter i hele landet, kan vi nå målet om bærekraftig utvikling, grensesprengende forskning og radikal innovasjon, og da ikke minst omstilling og vekst i næringslivet.

Tore Vamraak (H) [12:52:31]: Jeg vil først takke interpellanten for å ha tatt opp et viktig tema.

Forskning danner grunnlaget for det vi skal leve av i framtiden. Som interpellanten viste til, har NHO beregnet et behov for 250 000 netto nye arbeidsplasser i privat sektor innen 2030. For å lykkes med dette er det avgjørende at vi øker FoU-aktiviteten i næringslivet og bringer kunnskap og forskningsresultater raskere fram til ideer, løsninger og selskaper som skaper vekst og verdier.

Inneværende langtidsplan for forskning har et mål om at 3 pst. av bruttonasjonalprodukt skal gå til forskning. For å oppnå dette må næringslivets forskningsinnsats økes opp mot 2 pst. Selv om næringslivets forskningsinnsats i 2020 lå rekordhøyt som andel av BNP, er det et stykke å gå fra det rekordhøye 1,1 pst. og opp mot målet om 2 pst.

Den samlede næringsrettede forskningen er et resultat av næringslivets egen forskningsinnsats og forskning ved universiteter og høyskoler og instituttsektoren. Et område vi må satse mer på, er kommersialisering av forskningsresultater. Ikke alle får hornmusikk i brystet av ordet kommersialisering. Men kommersialisering av forskningsresultater handler om å bringe forskningsinstitusjonenes forskning over i det som kan gi skatteinntekter og finansiere vår felles velferd og videre forskning. Det gjør forskningen mer relevant for verden utenfor laboratoriene, kontorene og verkstedene. Derfor bør vi heie fram og arbeide for kommersialisering av forskningsresultater. Jeg er derfor glad for at statsråden i sitt siste innlegg uttalte vilje til å styrke delingen av forskningsresultater ut i markedet, og jeg ser fram til å se resultatene av denne velviljen.

En nær dobling i næringslivets forskningsinnsats er et betydelig løft. Dette løftet må tas både av de store lokomotivene i norsk næringsliv og av den store floraen av små og mellomstore bedrifter – og det må ikke minst verdsettes tydelig av regjering og storting. Næringslivet har behov for en kombinasjon av direkte støtte til utvalgte forskningsprosjekter, brede og ubyråkratiske ordninger som SkatteFUNN og en trygghet for at samfunnet verdsetter langsiktige investeringer som kan gi avkastning om noen år.

Det er begrenset hvilke av de aktuelle virkemidlene forsknings- og høyere utdanningsministeren har i sin portefølje. SkatteFUNN er den største ordningen for FoU i næringslivet og en viktig finansieringskilde for FoU-aktiviteten i små og mellomstore bedrifter. SkatteFUNN er en rettighetsbasert skattefradragsordning for bedrifter som arbeider med forskning og utvikling, uavhengig av tema og bransje.

De fleste av oss blir påvirket av tilbakemeldinger – motivert eller demotivert. Hvis staten ser på investeringen i framtidig verdiskaping som en løsning som kan hjelpe samfunnet, gir det en motivasjon til innsats. Hvis staten ser på verdiskaperen som en profitør som burde beskattes hardere, gir det mindre motivasjon.

Både vedtak og ord teller, også for næringslivets forskningsinnsats.

Torleik Svelle (Sp) [11:56:16]: Det er bred enighet om de store linjene i forskningspolitikken og betydningen av Norges deltakelse i det europeiske forskningssamarbeidet. Noe av det som er helt unikt i Norge, er at vi utnytter ressursene over alt i hele landet – den øverste berghylle, den innerste fjord og den ytterste øy. Der bor det folk, der drives det næringsutvikling, og der må man også ha tilgang på forsknings- og utviklingsmuligheter.

Vi tror at hvis vi skal sikre alle de bedriftene tilgang til forsknings- og utviklingsmuligheter, er vi avhengig av at vi har universiteter, læremiljøer og forskningsmiljøer over hele landet – sterke fagmiljøer som kjenner både lokale utfordringer og ikke minst lokale muligheter.

Det er rimelig å si at Høyre og Fremskrittspartiet med sin sentraliseringsiver innenfor sektoren for høyere utdanning har gjort jobben til den sittende regjering vanskeligere i vår tro på at vi skal ha gode miljøer over alt i hele landet. Skal vi løse de store oppgavene framover, må hele nærings- og samfunnslivet bidra. Innovasjon og konkurransekraft må styrkes i alle deler av næringslivet, og vi må satse mer på det vi kan best: skog, fisk, energi og industri, for å nevne noe. Da må vi ha universiteter og høyskoler som er tett på, og deltakelsen i Horisont Europa gir Norge tilgang på både nettverk av forskning, innovasjon og infrastruktur og markeder som bidrar til å løse samfunnsutfordringer som er krevende å løse på bare nasjonalt nivå.

Det er et omforent mål at samlet forskningsinnsats skal utgjøre minst 3 pst. av BNP innen 2030. Det har i mange år vært utfordrende å få opp næringslivets andel, og vi i Senterpartiet deler derfor interpellantens intensjon om å øke forsknings- og utviklingsaktiviteten i næringslivet i årene framover. Det må vi gjøre gjennom et bredt sett med virkemidler.

For at vi skal få til dette, må vi ta inn over oss at næringsstrukturen i Norge, med mange små og mellomsto-

re bedrifter, og muligheten til å nyttiggjøre oss alle ressurser i hele landet, krever en desentralisert utdanningsstruktur. Det er nødvendig å sikre næringslivet kontakt og nærhet til forsknings- og kompetansemiljøer over hele landet. Derfor er det også viktig å opprettholde og videreutvikle den desentraliserte universitets- og høyskolesektoren. Tilstedeværelse er viktig for å både fange opp og løse lokale og regionale utfordringer, og jeg er glad for at Senterpartiet og Arbeiderpartiet ønsker en annen retning for denne sektoren enn det den tidligere regjeringen ønsket. Jeg ser fram til det videre arbeidet til regjeringen på feltet.

Lise Selnes (A) [12:59:53]: Først av alt: Tusen takk til interpellanten, som tar opp et veldig viktig tema. Det å kople forskning opp mot næringslivet er vi skjønt enige om er viktig, på tvers av samtlige partier som har vært på talerstolen her i dag. Det vi diskuterer, er hvordan vi skal få til dette beste mulig. Svaret på det har vi helt sikkert ikke på plass ennå helt og fullt, men en viktig forutsetning for å komme et steg videre er langtidsplanen, som det nå jobbes med. Når en ser på høringsvarene til den langtidsplanen, løftes også dette av flere av institusjonene, både de etablerte høyskolene og universitetene og ikke minst av forskningsinstituttene, som ønsker å ta en tydeligere rolle, ønsker å ta et større ansvar og ønsker å være enda mer på banen for å løse de framtidige utfordringene og være med og nå de målene vi har for å øke andelen forskning i næringslivet.

Det er i hvert fall helt sikkert at å få til dette også krever en innsats fra den fine regjeringen vi har nå, med Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Jeg er glad for de svarene som statsråden kommer med når han peker på mulighetsrommet og viljen. Ikke minst er formuleringene i Hurdalsplattformen også med oss for å klare å finne de gode løsningene.

Jeg må, siden vi har en minister til i salen, peke på at den forskningen som næringslivet skal gjøre, også er viktig for kommunene, for det handler også om hvordan kommunene skal løse utfordringene i framtiden. Knibe Kroglund nevner det desentraliserte – som forrige taler også nevnte – og det er også viktig, hva som foregår lokalt der ute, i møte med næringslivet. Både de store aktørene og de små og mellomstore kan være med på å finne løsninger for hvordan vi møter framtiden, men de kan også være med på å finne løsninger for hvordan vi skal få til mer aktivitet desentralisert og i kommunene. Jeg vet at også kommunene ønsker å være med og være aktører inn for å få til mer forskning og utvikling der de er, så det å koble kommunene på for å få næringslivet til å yte mer, tror jeg er en viktig inngang. Jeg utfordrer de to ministrene som er i salen i dag, til å snakke mer sammen om det.

Jeg vil peke på et lokalt eksempel der forskning og utvikling opp mot næringslivet har lyktes og er i gang. Det er Kongsvinger-regionen og det som foregår der. Det er hentet inn 100 mill. kr fra næringslivet for å få til et lokalt forskningssenter à la det vi ser i Agder. Der kobler en på de store aktørene i næringslivet, men det gir også en mulighet for de små og mellomstore bedriftene til kanskje å ansette noen som tar en doktorgrad. Det er ikke de store tallene det bringer inn, men det skaper en utvikling og en optimisme, og det er positivt i det store Distrikts-Norge.

Som det pekes på i Hurdalsplattformen, er det å knytte det opp mot næringsklynger en unik mulighet til å gå noen steg videre, selv om det ikke utløser de store tallene, som vi også er ute etter, der vi trenger å se på Horisont Europa og andre, som har enda større krefter i seg.

Det er faktisk det vi gjør gjennom forskningen i dag, og det vi gjør i forskningen det neste året og de neste ti årene, som vil være med og sette ord på de utfordringene vi har, og om vi klarer å løse dem. Vi vet ikke hvilke spørsmål vi skal stille ennå, vi vet ikke hvilke svar vi skal få for å klare å løse det. Det dreier seg om det grønne skiftet, det dreier seg om digitalisering, og det dreier seg om så mange ting. Det er så mange gode krefter der ute som ønsker å bidra, så vår jobb nå er å rigge systemet slik at vi får utnyttet mulighetene vi har i Norge gjennom de rammene vi har, og vi må spisse de rammene enda tydeligere for å kunne klare å få til enda mer forskning og utvikling.

Jeg ser fram til å jobbe videre med dette i komiteen og ikke minst med statsråden.

Masud Gharahkhani hadde her overtatt presidentplassen.

Lise-May Sæle (H) [13:04:20]: Takk til interpellanten for å sette forskning og utvikling på dagsordenen.

Vi har alltid, som en liten og åpen økonomi, hatt suksess med å være en del av et globalt samspill. Selv om vi er rike, må vi ikke ta det for gitt nå. Har vi grep om vår egen teknologiutvikling, er de politiske mulighetene store.

Norsk næringsliv vil i enda større grad framover ta del i det globale samspillet. Teknologiske løsninger er kun verdiskapende om de står seg i en global konkurranse. Da må vi ha ressurser og premisser på innsatssiden som gjør at vi kan være konkurransedyktige. For hva vil det egentlig si å være konkurransedyktig? Det betyr at en leverer produkter, tjenester og produksjonsprosesser som er verdensledende.

Bortsett fra et par tjenester er de aller fleste tjenestene vi bruker, handlet i det internasjonale markedet, og da må vi som handelsnasjon være relevante. Den eneste måten vi kan gjøre dette på, er å bruke de ressursene vi

har, til å bli konkurransedyktige. Da handler det om å bli enten bedre eller billigere. Behovet for å utvikle ny innsikt og nye løsninger har virkelig aldri vært større enn etter de siste års globale utviklingstrekk. Derfor må vi nå prioritere oppgaver som vil kreve spisskompetanse, flinke folk og en god dose utviklingskraft. Det krever budsjettmessige prioriteringer fra regjeringen.

Det er viktig at debatten rundt forskning og innovasjon holder høyden her, og vi må tore å se videre og enda lenger fram. Hvorfor skal skattebetalerne finansiere forskning? Jo, det er for å generere ny innsikt og å utdanne innbyggerne våre i relevant kompetanse. Vi studenter ønsker og står klare til å løse framtidens utfordringer. Den offentlige rollen i å finansiere forskning er helt i tråd med regjeringen Solbergs store satsing på forskning, helt fra 2013 av, og at det er et privat ansvar å utvikle og drive verdiskaping for å skape arbeidsplasser.

Alle utfordringer vi sammen skal løse framover, krever risikovillig investeringssatsing fra det private, men da må en jobbe kontinuerlig med innovasjonsmuskelen. Vi kan ikke på lang sikt leve av en statlig innovasjonsmuskel. Private initiativer må få blomstre i markedet, både med investeringsvilje og kapital.

Vi får ikke skapt disse fagmiljøene innenfor høyere utdanning i Norge som skal svare på disse utfordringene, dersom det er strukturdebatter som skal prege hele regjeringens politikk for forskning og høyere utdanning. Derfor er framtidige behov for forskning og innovasjon på flere punkter på kollisjonskurs med regjeringens utøvende politikk. Senterpartiet må svare på tre helt sentrale utfordringer:

- Hvor lenge skal strukturdebatten pågå om hvor enhver studieinstitusjon skal ligge rundt om i Norge, og overskygge de virkelige utfordringene høyere utdanning skal bidra til å løse framover?
- Når vil Senterpartiet anerkjenne det globale samarbeidet, som er helt essensielt for forskningen vår i internasjonal klasse og grunnleggende for utvikling av økonomien vår?
- Mener Senterpartiet, i tråd med signalene fra næringsministeren, at det er en statlig oppgave å drive med innovasjon i næringslivet?

Høyre forventer at Senterpartiet avklarer disse utfordringene før en tar til med det storstilte arbeidet med å revidere langtidsplanen for høyere utdanning og forskning denne høsten.

Vi er kun gode dersom vi er gode i møte med de internasjonale aktørene. Skal hjørnesteinsbedriften kunne leve i tett symbiose med friske ideer, empiri og teori fra høyere utdanning, må det en reell satsing til, og dette arbeidet må starte nå. Vi har rett og slett ikke råd til alternativet.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:08:50]: Jeg vil takke statsråden og representantene for en god og viktig debatt. Dette handler i bunn og grunn om å løse både dagens og morgendagens utfordringer og sikre god velferd og verdiskaping. Og vi har alle her et ansvar for å løfte debatten om forskning, utvikling og innovasjon høyt på dagsordenen. For at vi skal ivareta Norges konkurransekraft og velferdsnivå i årene som kommer, er vi nødt til å lykkes med å drive utdanning og forskning av høy kvalitet.

Vi i Høyre vil ha stort fokus på hvordan vi kan stimulere og motivere til økt FoU-aktivitet i næringslivet, i godt samspill med institutter og institusjoner i Norge. Og vi vil ha mer fokus på kvalitet enn på lokalisering. Hvis utdanningspolitikk og forskningspolitikk reduseres til distriktspolitikk alene, svekkes kraften i begge – både i utdanningspolitikken og i forskningspolitikken – og det har vi ikke råd til.

Det kan nemlig ikke gjentas for ofte: Hvis Norge skal lykkes i den internasjonale konkurransen i framtiden, må vi satse mer på forskning og utdanning. Vi må huske på hva som er det aller viktigste, og det er innhold og kvalitet. Høyres mål er at vi i Norge skal ha forsknings- og utdanningsmiljøer av høy kvalitet, og vi skal ha det over hele landet, men vi kan ikke forske overalt hele tiden. Vi skal bidra til å styrke miljøene vi har, og vi skal bidra til å utvide dem.

For å nå det målet må vi fortsette satsingen på internasjonalisering og kommersialisering av forskningsresultater. Instituttsektoren har vært nevnt flere ganger og må anerkjennes som en av de viktigste inngangene til næringslivsrettet og anvendt forskning. Vi trenger en sterk og offensiv instituttsektor som tilbyr relevant kompetanse og forskningstjeneste av høy kvalitet til næringslivet, og som bidrar til forskningsprosjekter i samarbeid med næringslivet og i UH-sektoren. Den totale bredden av institutter og FoU-enheter bidrar til viktig mangfold og kvalitet i Norges totale forskningsaktivitet og har de siste fem årene omfattet nærmere 10 000 FoU-årsverk. Det er betydelig, og spesielt posisjonen de har inn mot EU-programmene, er helt sentral for oss framover.

Solberg-regjeringen la fram en strategi for helhetlig instituttpolitikk i 2020, og sammen med grunnlagsrapporten og Forskningsrådets evaluering ligger det et solid utgangspunkt for å få på plass videre utvikling av instituttsektoren og deriblant deres rolle for å aktivisere næringslivet i nasjonale og internasjonale forskningsprosjekter.

Jeg takker for debatten og ser fram til å høre statsrådens avsluttende innlegg. Og jeg vil utfordre statsråden til å si noe om det er aktuelt å se mer på hvordan finansiering og ordninger rettet mot instituttsektoren kan videreutvikles for å øke aktiviteten.

Statsråd Ola Borten Moe [13:12:18]: Jeg vil takke for en god og i hovedsak svært saklig diskusjon. Det tror jeg speiler det mange av oss har vært inne på gjennom debatten, nemlig at mange av målene – og for så vidt også virkemidlene – er noe som er delt av et stort fellesskap her i denne sal.

Så har jeg noen få betraktninger på fallrepet. Det ene er at vi som politikere – dette ligger også litt i det politiske systemet – ofte måler suksess eller satsing i størrelse på budsjetter og poster. Det trenger ikke alltid være sånn, og la meg ta et kort eksempel. Da jeg var på tur inn i salen her nå, var det en diskusjon rundt landbruket og jordbruksforhandlinger. Det er en sektor som år etter år har hatt en produktivitetsutvikling på mellom 6 pst. og 7 pst. Det er muliggjort av implementering av ny teknologi, og det er muliggjort av en voldsom utvikling innenfor landbruket, noe de for så vidt får altfor lite skryt av. Poenget mitt er at produktivitetsutviklingen i de ulike sektorene er det vi egentlig er på jakt etter, ikke hvor mange millioner vi bevilger til det ene eller det andre, men at dette slår inn i realøkonomien, og at vi på sektor etter sektor får den utviklingen som vi er på jakt etter.

Når statsråd Gram som sitter her i salen, skal utvikle det kommunale tjenestetilbudet framover, er han helt avhengig av en velferdsteknologi som muliggjør at innsatsen fra folk går litt ned, rett og slett fordi det ikke er nok folk i kongeriket. Sannsynligvis er man også nødt til å gjøre ting på en litt annen måte enn man har gjort tidligere. Det gjelder også vår egen sektor – det gjelder også forsknings- og utviklingsmiljøene, vil jeg mene.

Så trekkes det opp noe som etter mitt skjønn er et kunstig skille, der man på den ene siden setter kvalitet og på den andre siden setter geografi. Det synes jeg med respekt å melde er helt meningsløst. Norges suksess har bestandig vært at vi har klart å se hele landet og bruke hele landet, og de ulike delene av landet har ulike fortrinn, ulike miljøer, ulike kompetanseklynger, som jeg er helt sikker på at summen av er det som trekker oss som nasjon videre. Det er det som gjør at vi klarer å utvikle det samlede potensialet vi har som land og folk.

Så jo fortære vi slutter å snakke om at det er et motsetningsforhold mellom det å ha forskning og utvikling og utdanning av høy kvalitet til stede over hele landet og det å ha kvalitet i disse miljøene, jo bedre vil jeg mene at det er for oss alle sammen.

Presidenten: Debatten i sak nr. 7 er avsluttet.

Sak nr. 8 [13:15:20]

Interpellasjon fra representanten Maren Grøthe til kommunal- og distriktministeren:

«I 2020 ble ungdommenes distriktspanel satt ned. De hentet inn råd fra ungdommer i hele landet for fremtidens distriktspolitikk og overleverte til daværende regjering. Disse rådene ble imidlertid ikke fulgt opp, ettersom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre la frem sin stortingsmelding før panelets arbeid var klart. Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering har varslet en ny kurs i distriktspolitikken, der vi skal ta hele landet i bruk og sikre gode tjenester nær folk i hele Norge. Her vil det være sentralt å ha ungdommenes råd med seg, da det er de som skal bo i distriktene i årene fremover.

Hvordan vil statsråden følge opp rådene fra ungdommenes distriktspanel?»

Maren Grøthe (Sp) [13:16:19]: Senterpartiet og Arbeiderpartiet har varslet en ny retning i distriktspolitikken, og det er det et stort behov for. For de siste åtte årene har vi hatt en reformivrig regjering hvor fokuset har vært sentralisering og nedbygging av tjenestetilbud, og hvor distriktene gradvis har blitt tappet for ressurser – bit for bit. Beredskap, helse, skole, rettssystem, samferdsel, ja, nesten uavhengig av sektorer og områder, svaret har stort sett vært det samme: Tjenestetilbudet må sentraliseres for å gi et robust og godt tilbud. Det vi ser, er at staten trekker seg tilbake og blir mer utilgjengelig for de fleste av oss. Resultatet har vært at distriktene og de små kommunene opplever befolkningsnedgang. Nedleggingstruede bygder er ytterste konsekvens.

Nå trenger vi en ny kurs. I Senterpartiet har vi hele veien vært tydelige på at vi vil det annerledes. Vi tror på hele Norge og på at en sterk bosetting i distriktene har en verdi både for enkeltmenneskene og for samfunnet vårt som helhet. Men skal vi få til dette i framtiden, må vi ha ungdommen med oss, for enten vi vil innse det eller ikke, er det nettopp de som er framtiden, og det er de som skal bo i distriktene i årene framover. I 2020 ble Ungdommens distriktspanel satt ned. De gjorde et omfattende arbeid rundt om i hele landet for å samle inn ungdommens råd for framtidens distriktspolitikk. Resultatet ble ti konkrete råd til hva som må være på plass for at ungdommen skal ønske å bosette seg i distriktene, flytte hjem etter endt utdanning. Disse rådene var omfattende og nytenkende om alt fra hva som skal til for at man skal ha tilgang til jobbfellesskap og varierte arbeidsplasser – gjennom f.eks. regionale jobbkoordinatorer, som skal koble ungdom til lokalt næringsliv – til helt kjente problemstillinger som f.eks. at det må være enklere å komme seg fra a til å i distriktene, at vi trenger attraktive lokalsamfunn og en boligpolitikk som fungerer, og at man skal føle seg trygg uansett hvor man bor.

Dette understreker mangfoldet i distriktspolitikken, og at distriktspolitikken omfattes av alle politiske vedtak vi gjør. Samtidig som vi må tenke på det, må vi

også ha konkrete ambisjoner og snakke om hva slags ambisjoner og konkrete tiltak vi vil sette i verk. Nettopp derfor er også rådene fra Ungdommens distriktspanel et godt og viktig kunnskapsgrunnlag.

Dessverre ble ikke disse rådene fulgt opp, for da Solberg-regjeringen la fram sin stortingsmelding om distriktpolitikk, gjorde de det før de hadde lagt opp til at panelets arbeid var ferdig. Det var synd, for det var mange gode råd som de skulle ha hatt med seg i arbeidet. Likevel må jeg få presisere at det er et godt bilde på hvordan distriktpolitikken har vært de siste årene. Den skulle se fin ut på papiret, men betydde ikke så mye i praksis.

Men nå har vi en ny mulighet, for ved siden av fortløpende krisehåndtering er det nå den nye regjeringen setter arbeidet sitt i gang og legger grunnlaget for det vi skal få til de neste årene. Hurdalsplattformen har store ambisjoner i distriktpolitikken. Der slår vi fast at distriktpolitikken skal forsterkes og styrkes og fornyes, og at vi nå skal føre en politikk for sterkere fellesskap, vekst og utvikling, der by og land nok en gang skal gå hand i hand. Så mitt spørsmål til statsråden er derfor: Hvordan vil han følge opp rådene fra Ungdommens distriktspanel i sitt videre arbeid?

Statsråd Bjørn Arild Gram [13:20:35]: Mye går bra i Distrikts-Norge. Næringslivet leverer gode resultater, og det blir skapt betydelige verdier. Det er stor aktivitet for å fremme en grønn omstilling. Men Distrikts-Norge kjenner også på store utfordringer. De siste årene har vi sett både fakkeltog og bunadsgerilja, et tydelig tegn på at distriktsbefolkningen har opplevd at nasjonale myndigheter ikke har sett de behovene de har. Folketallet har gått ned i mange kommuner, og alderssammensetningen tilsier at nedgangen vil fortsette. Det er ikke lenger nok å bremse fraflytting for å opprettholde folketallet, det må tilflytting til.

Det er i dette perspektivet at interpellanten treffer godt med å løfte fram anbefalingene fra Ungdommens distriktspanel. Distrikts-Norge må tilrettelegge bedre for at ungdommen og unge voksne både blir og ønsker seg til kommuner og lokalsamfunn utenom de mest sentrale strøk. Et av regjeringens viktigste prosjekter er derfor å fornye og forsterke distriktpolitikken. Neste vår skal vi legge fram en ny distriktsmelding. Målet er et langsiktig taktskifte. Det handler bl.a. om å inspirere unge til å ta relevant utdanning, å tilby attraktive jobber og gode steder å bo i distriktene.

Jeg har lest forslagene fra Ungdommens distriktspanel og kan forsikre interpellanten om at rådene fra panelet vil bli vurdert i den meldingen. Hvis vi skal få flere unge til å ville leve og bo utenfor de store byene, må vi også lytte til dem som er unge.

Ungdommens distriktspanel er konkrete i sine råd. Jeg har lyst til å kommentere noen av dem som jeg allerede nå mener blir særlig viktig å følge opp videre. Råd nummer to fra panelet handler om desentraliserte og fleksible utdanningstilbud. Jeg tror dette blir ett av de aller mest sentrale satsingsområdene i en forsterket distriktpolitikk. Sentraliseringspolitikken vi har sett i høyere utdanning, må erstattes av desentralisering og tilpasning til distriktenes behov. Mangel på kompetanse er en av de største utfordringene for samfunnet vårt, men Distrikts-Norge merker det best. Regjeringen er allerede i gang med å trappe opp innsatsen på dette området i årets budsjett.

Råd nummer fire handler om høyhastighets bredbånd og god mobildekning i hele landet. Ja, det er og vil i enda større grad være en helt grunnleggende og nødvendig infrastruktur som må være på plass. Regjeringen har allerede økt satsingen sammenlignet med forslaget fra Solberg-regjeringen, men behovene er store. Vi skal komme i mål med full dekning av høyhastighetsbredbånd til alle i denne stortingsperioden. Det vil ikke være mulig å lykkes med bosetting og tilflytting uten at man er på nett, det tror jeg samtlige ungdommer kan skrive under på.

Så ser vi i tillegg fra panelet at unge er opptatt av varierte arbeidsplasser, arbeidserfaring og kobling til lokalt næringsliv, gode samferdselsløsninger, tilgang til bolig, gode møteplasser, tilgang til helsetjenester og trygg beredskap. Unge er også opptatt av store og viktige tema som gjelder ungdoms demokratiske rett til å bli hørt og ha innflytelse, og bærekraftig utvikling som tar vare på verdiene for framtidige generasjoner.

Det er mange gode råd i anbefalingene fra Ungdommens distriktspanel, og jeg er glad for at Hurdalsplattformen i stor grad også gjenspeiler disse rådene. Selv om distriktsmeldingen ikke skal legges fram før om et drøyt år, er vi som nevnt allerede i gang med å utvikle politikk som også svarer på ungdommens behov. I tillegg til økt satsing på desentraliserte utdanningstilbud og bredbåndsutbygging kan det f.eks. nevnes styrket kommunal- og fylkeskommunal økonomi, billigere fergetilbud, økt satsing på nærpolitiet og grønn næringsutvikling i det distriktspolitiske virkemiddelområdet. Vi forbereder også en satsing på region- og bygdevektsttaler og nærtjenestesentra, med mål om en enda bedre koordinert politikk for distriktsområdene – for å nevne noe.

Arbeidet med distriktpolitikken er høyt prioritert av denne regjeringen, og de unge må med når vi skal utvikle attraktive og gode steder å bo i Distrikts-Norge. Jeg gjennomfører nå høringsmøter om distriktpolitikken i hele landet. I de høringsmøtene inviteres også ungdomsrepresentantene fra distriktspanelet. Det bidrar til et godt grunnlag for den nye distriktsmeldingen.

Maren Grøthe (Sp) [13:25:05]: Innledningsvis vil jeg takke statsråden for svaret. Jeg er glad for at vi deler synet på denne problemstillingen, og at statsråden viser til at han har konkrete svar på hvordan ungdommenes råd blir tatt med i det videre arbeidet.

Ungdommene i distriktspanelet og statsråden løfter her fram veldig viktige problemstillinger. Og statsråden har nok rett: Jeg tror vi er mange ungdommer i Distrikts-Norge som kan kjenne oss igjen i dem, og det må vi ta på alvor.

Vi må ta på alvor når ungdommer forteller at de må kjøre i 10 minutter hjemmefra for å få levert en skoleoppgave, eller at de ikke kan ta del i det sosiale livet med andre ungdommer på nett, selv ikke i 2022.

Vi må ta det på alvor når ungdommer ikke tør å bygge seg hus i distriktene fordi de frykter at de taper penger på at byggekostnadene vil være større enn verdien av huset når man setter nøkkelen i døra. Vi må ta det på alvor når ungdommene etterlyser virkemidler for næringsutvikling, flere møteplasser og et godt utdannings-tilbud i nærheten.

Men ut fra statsrådens svar er jeg, som ham, optimistisk. Hurdalsplattformen staker ut en tydelig retning og har store ambisjoner om at vi nå skal ta hele landet i bruk. I arbeidet med distriktsmeldingen framover og i distriktpolitikken for øvrig blir det viktig at vi nå ser på hva som er mulig å få gjennomført, og at vi tør å tenke nytt. Vi skal vurdere de distriktpolitiske konsekvensene av enhver reform, men vi skal også tenke distriktpolitikk i alle politiske vedtak.

Samtidig må vi tørre å tenke nytt, være kreative og drive politikken framover i praksis. Kanskje kan man f.eks. ta noen grep i forbindelse med nedskrivning av studielån ut fra hva slags sentralitetsklasse kommunen har som man flytter til, eller man kan ta noen grep gjennom Husbanken, sånn at det oppleves tryggere å bygge bolig i distriktene. Det er kun kreativiteten og viljen som setter grenser. Likevel må jeg si at jeg er glad for at statsråden trekker fram de konkrete problemstillingene, og at man allerede er i gang.

Jeg håper i lys av dette at vi nå kan ha en god debatt med flere partier som kan engasjere seg for hvordan vi skal tørre å tenke framover, og virkelig legge til rette for at ungdom får lyst til å flytte ut. Det er akkurat det vi må gjøre i årene framover for å greie å ta vare på det Norge vi er så glad i.

Statsråd Bjørn Arild Gram [13:27:39]: Jeg slutter meg til de vurderingene som interpellanten gjør i innleggene sine. I det første innlegget ble det tatt opp noe som jeg vil understreke, nemlig disse ti rådene som foreligger fra Ungdommens distriktspanel, som egentlig viser bredden i engasjementet, men også hva det er

som har betydning for at vi skal lykkes med distriktpolitikken. For i noen tilfeller handler det om en spisset satsing, hvor en målretter spesifikt på smale områder, men først og fremst handler jo en kraftfull, fornyet og forsterket distriktpolitikk om at vi legger distriktpolitiske hensyn og en distriktpolitisk tenkning helt gjennomgående i alle politikkområder. Det er først da vi får kraft inn i dette arbeidet og kan lykkes med det som også er en ganske stor utfordring når det gjelder folketallsutvikling, i deler av landet.

Interpellanten var inne på flere konkrete temaer i sitt oppfølgingsinnlegg, f.eks. boligpolitikken, og det mener jeg er et veldig viktig tema. Regjeringen skal også legge fram en egen boligmelding. Boligpolitikken er veldig viktig, men den er også litt vanskelig. Det er betydelig markedsstyrt, og det er utfordringer i ulike ender av boligmarkedet, både i pressområder og i distriktsområder. Men jeg mener at i tillegg til at vi skal legge fram en egen boligmelding, er vi nødt til å trekke fram boligpolitikken i distriktsmeldingen og i distriktpolitikken. For det er som det er blitt sagt: Utfordringen i deler av landet er at byggekostnader og panteverdi ikke står i sammenheng, og det kan være en utfordring å få finansiering til tilpassede boliger i distriktsområder. Jeg mener at det på mange vis er en litt undervurdert del av politikken også, nemlig det å ha tilpasset boligtilbud i ulike livsfaser, ulike deler av landet, også geografisk. Det er målkonflikter innenfor boligpolitikken, og det er sånn sett også et litt krevende område.

Interpellanten nevnte også dette med personrettede virkemidler og var inne på studielån. Dette står det noe om i Hurdalsplattformen, som vi er i ferd med å følge opp, nemlig å gå gjennom de personrettede virkemidlene som en del av distriktpolitikken for å se hvordan det fungerer, hvordan det virker, og eventuelt hvordan det kan forsterkes. Vi har nå startet arbeidet med å evaluere de personrettede virkemidlene i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark.

Rune Støstad (A) [13:30:38]: Ungdommene er framtidens viktigste stemme. Da er det gledelig at kommunalministeren så tydelig sier at Ungdommens distriktspanel og ungdommens røst skal tas på alvor.

Ungdomspanelet legger vekt på at det er viktig med lokalsamfunn som er stolte av seg selv og har troen på egne innbyggere, og at vi heier på hverandre. Det er jeg veldig enig i. Positive, inkluderende og sterke fellesskap er helt avgjørende for å skape en framtid med gode lokalsamfunn.

Ungdomspanelet la fram ti råd. Dagens regjering har, som vi hører kommunalministeren si, tatt tak i flere, for det haster. I dag er trenden at mange distriktskommuner opplever fraflytting og folketallsnedgang. Derfor trenger

landet en ny og forsterket distriktspolitikk. Regjeringen er allerede i gang med en ny stortingsmelding om distriktspolitikk for å se på hva slags grep vi kan ta for å skape vekst i hele landet. Da må vi lytte til ungdommen.

Jeg tror at mange ute i Norge og i distriktene føler at staten har forlatt dem, og at tjenestene er sentralisert vekk. Som et eksempel ønsker dagens regjering derfor å etablere lokale statlige sentre som ordner eksempelvis pass, førerkort og vigselsattester, og som kan gi generell gratis juridisk rådgivning. Slike sentre kan gi flere arbeidsplasser lokalt, men først og fremst kan de gi tjenestene der folk bor. Det er ett konkret tiltak for å gjøre distriktene mer attraktive.

Så trenger vi også en ny boligpolitikk som får fart på boligbyggingen, også i distriktene. Mange kvier seg for å bygge bolig på grunn av verdifallet, som statsråden også var inne på. Som ungdomspanelet sier: Her kan Husbanken få en enda større rolle, og da kan det bli mer attraktivt for unge å bygge bolig også i distriktene.

Arbeidsplasser og god velferd er det viktigste i distriktspolitikken, og som ungdomspanelet er inne på, trenger vi spennende arbeidsplasser i hele landet, og det må legges til rette for at folk i større grad kan jobbe der de bor. Sofie Persdatter Sangnæs fra Gran var en av dem som satt i panelet. Hun skriver i et leserbrev:

«Hvis det legges bedre til rette for fjernarbeid, kan man arbeide i et stort, internasjonalt selskap og sitte på hjemmekontor eller i et kontorfellesskap på bygda.»

Det er godt tenkt, det er helt riktig, og det er helt i tråd med det statsråden også sa i en interpellasjon i forrige uke, da vi drøftet lokaliseringspolitikken.

Den demografiske utviklingen er også et kraftig signal om at vi trenger at flere bosetter seg i hele landet. I 2030 skjer det et historisk skifte. Da vil antall eldre over 65 år passere antall barn og unge under 20 år. SSB sier at gapet vil vokse. Antall eldre over 80 år vil doble seg i 2040. Da blir det et enormt behov for å utdanne og rekruttere flere inn i helsevesenet, og som ungdomspanelet sier: Vi må sørge for at mer av utdanningen skjer desentralisert. Hvis ungdommen må flytte for å ta utdanning, blir det også vanskeligere å få dem tilbake.

Så vil jeg også takke Maren Grøthe som stiller spørsmålet her i Stortinget. Det er viktig at det gode arbeidet som Ungdommens distriktspanel gjorde, får større oppmerksomhet enn at det bare blir liggende i en skuff.

Hvis en ser på talerlisten, er det to partier som er opptatt av distriktspolitikk, og som er med i debatten her i dag. Da er det iallfall bra for distriktspolitikken at de to partiene også styrer Norge.

Torleik Svelle (Sp) [13:35:00]: Åtte år med Høyre- og Fremskrittsparti-styre har ført til ganske dype sår i

veldig mange lokalsamfunn rundt omkring i Norge – sår vi som samfunn kommer til å måtte bruke både tid og mye ressurser på å lege. Vi i Senterpartiet snakker daglig med ungdommer som er bekymret for det som er i ferd med å skje i lokalsamfunnet der de bor. De er bekymret for at tjenester, muligheter og arbeidsplasser blir borte. De er bekymret for at kollektivtransporten, jobbmulighetene og skolene skal bli mindre og færre, og at mulighetene plukkes vekk bit for bit.

Åtte år med sentralisering har gjort at behovet for å tenke nytt i distriktspolitikken har blitt stort. Derfor er jeg glad for at høyreregjeringen satte ned Ungdommens distriktspanel. Jeg er også utrolig glad for det arbeidet de har gjort, for etter min og Senterpartiets mening har de truffet noe av essensen i hva det er å bygge sterke og stødige lokalsamfunn. Jeg er også glad for at både statsråd Gram, Senterpartiet og Arbeiderpartiet lytter og tar med seg veldig mange av rådene fra distriktspanelet.

Jeg har lyst til å komme med et konkret eksempel på hvordan en del distrikter rundt omkring har en del forskjeller i forhold til resten av landet. Jeg er selv fra Oppland, og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet sier at i de tidligere fylkene Oppland og Hedmark har hele 20 pst. ikke tilgang til et skikkelig bredbånd der de bor. Det er altså 35 377 mennesker bare i tidligere Hedmark og Oppland som ikke har mulighet til å delta i det moderne kommunikasjonssamfunnet, mennesker som ikke har mulighet til å bidra og f.eks. levere skattemelding, kanskje ikke delta på skoler og sosiale arenaer, sånn som veldig mange av oss andre.

Det sies at kriser er et forstørrelsesglass på de forskjellene som allerede finnes i samfunnet. Det merket vi godt under koronapandemien. Det er mange ungdommer som ikke har internett der de bor, og så ble nesten all aktiviteten brått flyttet over på internett. Vi i Senterpartiet har snakket med ungdommer som måtte få faren sin til å kjøre dem til det lokale biblioteket, bare for at de skulle få tilgang til og få levert skoleoppgaver. De kunne ikke gjøre det der de bor, fordi internettet var for dårlig.

Vi lever i et samfunn der veldig mye av de sosiale aktivitetene, også utenfor pandemistanden, skjer på internett. Veldig mange ungdommer bruker mye av kvelden sin på å spille Fortnite sammen med venner og kompis, og det er nå sånn at i Norge er det 537 000 mennesker som ikke har den muligheten. Det er ungdommer rundt omkring som ikke kan være med på den sosiale aktiviteten som kanskje alle andre på skolen der de går, driver med.

Det har over mange år vært ført en politikk i Norge der det har vært slik at de som bor i ytterkanten, kanskje ikke er så interessante å prioritere, og det har konsekvenser. Derfor er jeg veldig glad for at vi nå har fått en ny regjering som ønsker å prioritere dette annerledes.

Så merker jeg meg også, i likhet med representanten Støstad, at det er ganske mange partier som mangler i salen her nå. Det synes jeg er synd. Jeg synes det er dumt at ikke flere ønsker å bidra med hensyn til hvordan vi kan sørge for at vi skal ha et levende land.

Jeg er både glad for og stolt over at regjeringen med Senterpartiet og Arbeiderpartiet lytter til både folk og Ungdommens distriktspanel. Det står en helt historisk setning i Hurdalsplattformen om at man skal bygge ut bredbånd i hele Norge, og at det er en infrastrukturetthet på lik linje med strøm. Spør du meg, skulle det bare mangle at folk ikke skal ha like muligheter uansett hvor de bor. Jeg er glad for at vi har et annet syn på det enn den regjeringen som styrte Norge før oss. Jeg gleder meg til videre oppfølging.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [13:40:14]: Jeg vil starte med å si takk til interpellanten for å ha løftet denne viktige interpellasjonen i Stortinget. Det er veldig gledelig at regjeringen er i gang med en ny distriktsmelding. Er det noen vi skal lytte med ekstra oppmerksomhet til, så er det ungdommen, for de er framtidens innbyggere i distriktskommuner over hele landet. Det er de som sitter på kunnskapen om hvordan distriktene bør se ut for at ungdom skal velge å bosette seg i hjembygda når de blir voksne. De peker på hva som skal til for at det skal være liv laga i distriktene nå og i framtiden. Dette handler ikke bare om framtiden, det handler også om her og nå. Barn og unges trivsel på og stolthet over hjemplassen sin er avgjørende for om man i det hele tatt vurderer å bosette seg der i voksen alder.

Når høyreregjeringen løftet opp arbeidet med Ungdommens distriktspanel, var det med et budskap om at gårsdagens løsninger ikke møter distriktenes utfordringer, at vi må se framover. Selvfølgelig skal vi se framover. Men det som slo meg første gang jeg leste rådene til Ungdommens distriktspanel, var at dette ikke er et ønske om det uoppnåelige. Det er ikke forslag som går inn i kategorien luftslott eller ønsketenkning. Dette er konkrete, hverdagslige behov, som det å vite at redningsetatene er der når man trenger dem, at folk skal føle seg trygge, muligheten til en god utdanning og god tilgang til fiber og mobildekning. Det er ti råd om ting som veldig mange tenker er en selvfølge å ha i hverdagen sin, og som ungdommene på bygda ber om å få bedre tilgang til.

Under den forrige regjeringen ble kommunene som valgte å si nei til sammenslåing, straffet økonomisk. De ble kalt «frivillig liten kommune», og det resulterte i mindre overføringer fra staten, mens kommuner som sa ja til sammenslåing, ble belønnet med penger fordi de havnet i kategorien «ufrivillig liten». Grepene som den forrige regjeringen gjennomførte med å straffe kommunene som valgte å bestå som egen kommune, er politis-

ke virkemidler som rammer hardt, spesielt i små kommuner.

Kommunene har en viktig rolle med å videreutvikle tjenestetilbudet til innbyggerne. De er en god støttespiller for det lokale næringslivet, en viktig støttespiller for lokale lag og foreninger i å utvikle mangfoldet av frivillig arbeid i kommunen sin, sånn at flere kan få den hjelpen de trenger i kommunen, at de kan finne sin arbeidsplass og sin sosiale møteplass. I bunn og grunn handler kommuneøkonomi om at kommunene skal ha overskudd til å skape. Jeg er derfor glad for at regjeringen økte kommunenes inntekter ved første anledning.

Vi har vært gjennom to år med pandemi, og det har uten tvil vært krevende for mange bedrifter i landet vårt. Om jeg skal dele en bekymring, så er det hva det har gjort med ungdommenes mulighet til å få seg en læreplass. Det er mange små bedrifter som vil kunne ta imot flere lærlinger dersom vi klarer å styrke rammevilkårene for lærebedriftene, og som vil kunne bidra til at ungdommen i større grad kan få en læreplass i sitt lokalmiljø, på sin hjemplass. Jeg er derfor veldig glad for at Senterpartiet og Arbeiderpartiet har slått fast i Hurdalsplattformen at vi skal sikre læreplass for alle ungdommer som er kvalifisert etter vg2. Dette må selvfølgelig gjøres i samarbeid med fylkeskommunene og næringslivet. Å sørge for at ungdommen får en god start på arbeidslivet, er utrolig viktig.

Etter ti år som ordfører i en liten distriktskommune i Agder vet jeg alt om hvor lite nett som blir bygd ut i distriktene når det er markedet som får råde. Jeg vet mye om hvor vanskelig hverdagen blir for både folk og næringsliv når de ikke har solid tilgang til internett. Mangel på bredbånd skaper klaseskiller, og mangel på bredbånd skaper utenforskap. Regjeringens ambisjon om å sikre alle husstander der det er fastboende, den tilgangen innen 2025, er en viktig målsetting som uten tvil vil skape større muligheter for folk og næringsliv, helt i tråd med hva ungdommene ønsker.

Jeg gleder meg til det videre arbeidet med distriktsmeldingen. Mitt ønske er at vi skal bruke tiden på å snakke om hva vi skal forbedre, hvordan vi skal finne de gode tiltakene der vi kan forbedre, og at vi bruker dette arbeidet til å fremme og styrke distriktenes muligheter gjennom konkrete tiltak framfor å fortelle om alt som ikke fungerer – for de aller fleste av oss bor der vi bor fordi vi ønsker det. Vi bor der fordi vi trives. Veldig ofte er det sånn at folk som trives, skaper.

Jeg gleder meg til det videre arbeidet med distriktsmeldingen og arbeidet med en forsterket distriktpolitikk.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [13:45:37]: Jeg vil begynne med å takke interpellanten for å sette en veldig

viktig sak på agendaen, og jeg vil også takke dem som har holdt innlegg, for veldig gode og engasjerte innlegg. For hvis vi skal lykkes med den visjonen som vi har for Distrikts-Norge, må ungdommen se det som aktuelt å bosette seg og arbeide der.

Det var derfor veldig klokt av Solberg-regjeringen å spørre ungdommen til råds om hva som skal til for at de skal ha lyst til å bo, arbeide og investere framtiden sin i distriktene. Det hadde imidlertid vært enda klokere og kanskje mer troverdig hvis Solberg-regjeringen også hadde ventet på hva Ungdommens distriktspanel faktisk hadde av gode råd, før de la fram sin distriktsmelding. Det gjorde de som kjent ikke.

Nå er heldigvis kommunal- og distriktsminister Bjørn Arild Gram i full gang med Senterparti–Arbeiderparti-regjeringens nye distriktsmelding. Jeg er glad for at han i dag så tydelig sier at han vil legge vekt på de rådene Ungdommens distriktspanel kom med, for dette er ungdommer som – i likhet med dagens interpellant – har tro på en framtid i Distrikts-Norge, og som vet hvor skoen trykker. De er vel verdt å lytte til, for det er de som skal bo i distriktene i årene framover.

Senterpartiets ambisjon er at det skal være attraktivt for folk å bo i hele landet. De må ha utdanningsmuligheter, en meningsfull jobb å gå til og tilgang til gode tjenester som gir trygghet i hverdagen. Slik skaper vi vekst og levende lokalsamfunn.

Jeg synes ikke det er overraskende at et variert boligtilbud er noe av det ungdommen trekker fram som avgjørende for at unge skal ønske å bosette seg i en distriktskommune. Jeg har blitt kontaktet av flere ressurssterke ungdommer med flott utdanning, god jobb og bra lønn som ønsker å bosette seg i Distrikts-Norge. Som mange andre ungdommer har de tanker om hvordan deres drømmebolig skal være, og siden den ikke ligger til salgs på finn.no i det området de vil bo, har de lyst til å bygge selv. Men de vet ikke om de tør, for bortsett fra tomteprisen koster det like mye å bygge hus i distriktene som i mer sentrale strøk. Da lurar de på om de skal ta den risikoen det er å bygge bolig til en kostnad som langt overstiger hva markedet er villig til å betale.

For mens folk som bygger i sentrale strøk, kan være trygge på at verdien på boligen vil stige, opplever folk i distriktene at boligen faller kraftig i verdi allerede før de får satt nøkkelen i døra. De har jo råd til å bygge huset, men hva hvis de etter en tid må eller vil selge, på grunn av jobbskifte eller samlivsbrudd? Hva da? Flere låneinstitusjoner sier også nei til å yte lån, og i hvert fall blir finansieringskostnadene høyere, da den lave markedsverdien gjør at banken stiller høyere krav til egenkapital fordi det er mindre sikkerhet i eiendommen.

Alle har selvsagt ikke råd eller lyst til å bo i enebolig. Det trengs derfor både leiligheter og flermannsboliger

med muligheter for eie eller langtidsleie. Det er det stor mangel på mange steder. Og nå er det ikke bare ungdom i etableringsfasen som er opptatt av varierte boligtilbud. Faktisk oppgis mangel på attraktive boliger i distriktene som en årsak til at bedrifter og kommuner i grisgrendte strøk har problemer med å rekruttere folk til ledige stillinger.

Vi kan ikke la mangel på egnede boliger være en flaskehals for økt attraktivitet og vekst i distriktene. Dette bør være et av flere viktige temaer som løftes og drøftes i regjeringens distriktsmelding, noe jeg hører statsråden er åpen for, selv om – og det ser selvfølgelig jeg også – det er et komplisert saksfelt.

I Hurdalsplattformen foreslås det å opprette en ny tilskuddsordning for boligetablering i distriktene, i tillegg til at det skal legges til rette for at kommunene i samarbeid med andre aktører kan bygge boliger til folk med begrenset egenkapital. Dette er gode og målrettede tiltak. Jeg synes også vi bør se nøye på ulike stimuleringsordninger til nybygg og rehabilitering, som har vært prøvd ut i de kommunene som har lyktes med sin aktive boligpolitikk. Jeg vil oppfordre statsråden til å løfte denne problemstillingen i de høringsmøtene som man nå gjennomfører rundt om i landet. Så håper jeg at vi får mange gode innspill.

Maren Grøthe (Sp) [13:50:01]: Først og fremst vil jeg si takk til de andre stortingsrepresentantene og til statsråden for engasjementet i debatten. Distriktspolitikken er mer aktuell enn noen gang, og det står ikke på engasjementet fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Likevel er det vanskelig å oppsummere denne debatten uten å påpeke nettopp det fenomenet at det var der engasjementet kom fra. For det manglende engasjementet fra de andre partiene i salen under saken her i dag understreker nok en gang hvorfor distriktsungdommen i meg stemte Senterpartiet og stemte for et skifte nå i høst.

I debatten har vi fått høre mange gode lokale eksempler på hvorfor rådene fra Ungdommens distriktspanel er verdt å lytte til – fra Agder, hvor representanten derfra trekker fram at vi må satse enda mer på lærlingplasser og arbeidsplasser lokalt, fra Gran, om hvordan vi kan trekke fram flere kontorfellesskap som et aktuelt alternativ, eller fra Oppland og Hedmark, hvor mange ungdommer ikke har tilgang til internett. Dette er også mye i tråd med utfordringene i mitt hjemfylke, Trøndelag, hvor ungdommer i utallige skoledebatter trakk fram behovet for satsing på infrastruktur lokalt.

Det er på tide med en kursendring, og det er på tide med en storsatsing i distriktspolitikken. At utkantene tømmes for folk, er ingen naturlov, det er et resultat av politiske prioriteringer og politiske beslutninger. For

hvilke ungdommer vil egentlig flytte hjem til en bygd uten gode muligheter for arbeid, uten muligheten til å føle seg trygg eller uten muligheter til kvalitet og bolyst i hverdagen sin? Dette handler om et retningsvalg. Det handler om hvordan Norge skal se ut i dag, og hvordan Norge skal se ut 10, 20 og 50 år fram i tid. Jeg har troen på at vi skal greie å snu kursen, og at vi skal greie å oppnå det som var Ungdommens distriktspanels mål, nemlig at ungdommen også framover skal kunne stå opp og si: Framtida til hjembygda mi er ganske lys.

Statsråd Bjørn Arild Gram [13:52:26]: Jeg vil starte dette innlegget med å takke interpellanten for å ha tatt opp dette temaet og gjennom det gitt undertegnede en ekstra stimulans til å sette seg godt inn i Ungdommens distriktspanel. Det har vært nyttig og interessant. Jeg har også tenkt at det kanskje kunne være interessant for dem som satte ned distriktspanelet, faktisk å høre hvordan det er tenkt fulgt opp, men vi får komme tilbake til det på ulikt vis.

Mange forskjellige temaer er berørt i denne debatt-runden, og det er ikke så unaturlig med tanke på at det er en stor bredde i de områdene som distriktspanelet har tatt opp. Jeg har lyst til å kommentere en to–tre forhold som har vært nevnt gjennom ulike innlegg.

Representanten Støstad var inne på dette med fjernarbeid og stedsuavhengige arbeidsplasser. Det er veldig viktig hvorledes vi tilrettelegger for at statlig virksomhet er med og underbygger arbeidsmarkedet rundt omkring i hele landet og sikrer at det er mulig å rekruttere best mulig. Derfor er statlig lokaliseringsspolitikk veldig viktig, og regjeringen har ambisjoner om å sikre en bedre geografisk fordeling av veksten i statlige arbeidsplasser. I tillegg til det kan bedre tilrettelegging for fjernarbeidsplasser og stedsuavhengig arbeid være med på å utfylle den politikken og sikre at en kan rekruttere bredt og gi muligheter for å bo i Distrikts-Norge og samtidig ha arbeid i ulike statlige virksomheter. Dette er, som Støstad nevnte, noe som regjeringen er i gang med å følge opp.

Representanten Mykjåland var inne på kommuneøkonomien. Jeg mener det er et viktig tema å ta opp når vi diskuterer dette, både fordi kommunene gjennom sin virksomhet i seg selv er viktige for Distrikts-Norge, og fordi ungdomspanelet tar opp en rekke temaer som henger veldig tett i hop med en god kommuneøkonomi. Når man f.eks. tar opp behovet for styrkede tjenester knyttet til psykisk helse, er det i betydelig grad Kommune-Norge som skal levere de tjenestene. Eller i det hele tatt å ha tjenester nær folk, som ungdomspanelet gir uttrykk for – det er i betydelig grad Kommune-Norge som skal levere de tjenestene. Eller å komme seg rundt omkring i hele landet med kollektivtilbudet, ferger, fly, buss

osv. – det er fylkeskommunene som har et stort ansvar for å levere disse tjenestene. Så ting henger i hop, og det er nettopp helheten i politikken som i sum skal bidra til en kraftfull distriktspolitikk.

Jeg ser fram til å følge opp dette videre. Det skal følges opp både i distriktsmeldingen og i en rekke konkrete politikkområder, både før og etter at den blir lagt fram.

Presidenten: Debatten i sak nr. 8 er avsluttet.

Stortinget tar en pause fram til det ringes til votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 13.56.

Stortinget tok opp att forhandlingane kl. 15.

President: Nils T. Bjørke

Votering

Presidenten: Stortinget går då til votering og startar med sakene som står igjen på dagsorden nr. 56, frå torsdag 17. mars.

Votering i sak nr. 10, debattert 17. mars 2022

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i inkassoloven og finanstillsynsloven (klagebehandlingen av Finanstillsynets vedtak etter inkassoloven) (Innst. 158 L (2021–2022), jf. Prop. 5 L (2021–2022))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

I o v

om endringer i inkassoloven og finanstillsynsloven (klagebehandlingen av Finanstillsynets vedtak etter inkassoloven)

I

I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansforetak mv. skal § 9 syvende ledd lyde:

Finanstillsynets utgifter til klagenemnd etter revisorloven § 15-1 tredje ledd, regnskapsførerloven § 9 tredje ledd og inkassoloven § 30 a tredje ledd skal utliknes på revisorer, revisjonsselskaper, regnskapsførerselskaper, regnskapsførere og inkassoforetak.

II

I lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav skal ny § 30 a lyde:

§ 30 a *Klagebehandling av vedtak etter loven*

Departementet kan gi forskrift om at en klagenemnd skal avgjøre klager på Finanstilsynets vedtak etter denne loven.

Forvaltningsloven kommer til anvendelse for klagenemndens virksomhet. Departementet kan gi forskrift om frister, innholdet av klage, tilsvare og muntlig forhandling og om klagenemndens sammensetning og virksomhet.

Klagenemndens utgifter til klagebehandling etter første ledd dekkes av Finanstilsynet. Departementet fastsetter medlemmenes godtgjørelse.

Det kan kreves gebyr for behandling av klage som angitt i første ledd. Departementet kan gi forskrift om når gebyr skal kreves, om gebyrenes størrelse og om innkrevingen.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Departementet kan fastsette overgangsregler.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11, debattert 17. mars 2022

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven mv. (klargjøring av inndragningsregler m.m.) (Innst. 159 L (2021–2022), jf. Prop. 241 L (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringer i straffeloven mv. (klargjøring av inndragningsregler m.m.)

I

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 68 skal lyde:

§ 68 *Utvidet inndragning*

Med utvidet inndragning menes inndragning av utbytte fra straffbare handlinger uten at det påvises hvilken straffbar handling utbyttet stammer fra.

Utvidet inndragning kan foretas når lovbrøyteren finnes skyldig i straffbar handling som etter sin art kan gi betydelig utbytte, og lovbrøyteren har foretatt

- a) en eller flere straffbare handlinger som samlet kan medføre straff av fengsel i 6 år eller mer,
 - b) minst én straffbar handling som kan medføre straff av fengsel i 2 år eller mer, og lovbrøyteren de siste 5 år før handlingen ble begått, er ilagt straff for en handling av en slik art at den kan gi betydelig utbytte, eller
 - c) forsøk på handling som nevnt i bokstav a eller b.
- Forhøyelse av strafferammen etter § 79 bokstav b og c kommer ikke i betraktning.

Ved vurderingen av om det skal foretas utvidet inndragning, skal det særlig legges vekt på sannsynligheten for at lovbrøyterens formue er ervervet ved straffbar virksomhet.

Ved utvidet inndragning kan ett, flere eller samtlige av lovbrøyterens formuesgoder inndras hvis lovbrøyteren ikke sannsynliggjør at formuesgodene er ervervet på lovlig måte. *I stedet for inndragning av formuesgodet kan hele eller deler av verdien av formuesgodet inndras. Ved slik verdiinndragning kan det bestemmes at formuesgodet hefter til sikkerhet for inndragningsbeløpet.*

Ved utvidet inndragning overfor lovbrøyteren kan også verdien av alle formuesgoder som tilhører lovbrøyterens nåværende eller tidligere ektefelle, inndras hvis ikke

- a) de er ervervet før ekteskapet ble inngått eller etter at ekteskapet ble oppløst,
- b) de er ervervet minst 5 år før den straffbare handlingen som gir grunnlag for utvidet inndragning, eller
- c) lovbrøyteren sannsynliggjør at formuesgodene er ervervet på annen måte enn ved straffbare handlinger som lovbrøyteren selv har begått.

Når to personer bor fast sammen under ekteskapsliknende forhold, likestilles det med ekteskap.

§ 72 første ledd skal lyde:

Er utbytte, jf. § 67, eller ting som nevnt i § 69, etter handlingstidspunktet overdratt fra noen som det kan foretas inndragning overfor, kan det overdratte eller verdien av det inndras overfor mottakeren dersom overdragelsen har skjedd som gave eller mottakeren forstod eller burde ha forstått sammenhengen mellom *det overdratte og en straffbar handling*.

§ 72 tredje ledd skal lyde:

Er det ved inndragning overfor lovbyteren regnet med formue som tilhører noen som nevnt i § 68 *femte* ledd, og som innfrir sitt ansvar etter paragrafen her, reduseres lovbyterens ansvar tilsvarende. Har lovbyteren innfridd sitt ansvar etter § 68 *fjerde* ledd, fører ytterligere innfrielse fra lovbyteren til at mottakerens ansvar reduseres tilsvarende.

§ 74 første ledd første punktum skal lyde:

Kreves inndragning *av utbytte*, jf. §§ 67 og 68, eller ting, jf. §§ 69 og 70, som ikke tilhører lovbyteren, reises kravet mot eieren eller rettighetshaveren.

§ 74 annet ledd første punktum skal lyde:

Er eieren eller rettighetshaveren ukjent eller uten kjent oppholdssted i Norge, kan inndragning *av beslaglagt utbytte eller ting* foretas i sak mot lovbyteren eller den som var besitter ved beslaget, såfremt det finnes rimelig av hensyn til eieren.

II

I lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning skal § 3-3 lyde:

§ 3-3 (*erstatning for visse personlige krenkelser m.m.*)

Bestemmelsene i §§ 3-1, 3-2 og 3-2 a gjelder tilsvarende ved erstatning for krenking eller mislig atferd som nevnt i straffeloven §§ 222, 251, 253, 254, 257, 259, 262, 263, 266, 267 a, 268 første ledd, 271, 282, 291, 294, 295, 296, 299, 302, 304, 312, 313, 314, 327 eller 330.

III

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene kan settes i kraft til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 17. mars 2022

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Audun Lysbakken om å sikre demokratisk forankring og kontroll av inngripende smitteverntiltak (Innst. 186 S (2021–2022), jf. Dokument 8:50 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Bård Hoksrud sett fram to forslag på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag til midlertidige endringer i smittevernloven som sikrer at alle inngripende smitteverntiltak forankres i Stortinget, enten før de vedtas, eller umiddelbart etterpå dersom forankring på forhånd ikke er mulig på grunn av en akutt situasjon.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et lovutvalg som skal gå gjennom eksisterende lovverk og rammeverk for bekjempelse av pandemier med særlig hensyn til forholdsmessighet, smittevern og rettssikkerhet ved innføring av smitteverntiltak. Utvalget skal ha som mandat å se på hvordan regjeringen kan sikres nødvendige fullmakter, samtidig som det sikres en demokratisk kontroll og vurdering av tiltakenes karakter, rekkevidde og forholdsmessighet ved innføring. Utvalget skal gi anbefalinger til hvordan myndighetene kan legge til rette for offentlig og demokratisk forankring der berørte interesser blir hørt og involvert i utarbeidelse av restriksjoner, og gi bidrag til å generere ny kunnskap i krisesituasjoner.»

Det vert votert alternativt mellom desse forslaga og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:50 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Audun Lysbakken om å sikre demokratisk forankring og kontroll av inngripende smitteverntiltak – vedtas ikke.

Presidenten: Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Framstegspartiet, Sosialistisk Ven-

streparti og Raudt, vart tilrådinga vedteken med 75 mot 27 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.07)

Votering i sak nr. 13, debattert 17. mars 2022

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud og Morten Wold om å forplikte helseforetakene til å følge rådene pasienter får fra Ekspertpanelet (Innst. 187 S (2021–2022), jf. Dokument 8:51 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Bård Hoksrud sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et lovforslag som forplikter helseforetakene til å følge de rådene pasienter får fra Ekspertpanelet, slik at ikke økonomien til det enkelte sykehus blir avgjørende for om pasientene får tilgang til behandling.»

Det vert votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:51 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud og Morten Wold om å forplikte helseforetakene til å følge rådene pasienter får fra Ekspertpanelet – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet og Pasientfokus vart tilrådinga vedteken med 87 mot 15 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.53)

Votering i sak nr. 14, debattert 17. mars 2022

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Morten Wold, Silje Hjemdal, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om å styrke norsk intensivkapasitet (Innst. 188 S (2021–2022), jf. Dokument 8:52 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt åtte forslag. Det er

- forslaga nr. 1–3, frå Bård Hoksrud på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus

- forslag nr. 4, frå Tone Wilhelmsen Trøen på vegner av Høgre, Raudt og Kristeleg Folkeparti
- forslaga nr. 5–8, frå Bård Hoksrud på vegner av Framstegspartiet

Det vert votert over forslaga nr. 7 og 8, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et lønnsløft i 2022 for sykepleiere og helsefagarbeidere på tre prosentpoeng ut over ordinær lønnsvekst.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med fagbevegelsen, innføre en nasjonal godtgjøringsordning for ansatte i helseforetakene som jobber i sykehusavdelinger som har hatt en ekstra stor belastning på grunn av covid-19.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 87 mot 15 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.56)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 5 og 6, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta i bruk den ledig private og ideelle kapasiteten som finnes, for å avlaste det offentlige helsevesenet samt sørge for at flest mulig planlagte operasjoner m.m. kan gjennomføres som planlagt ved å bruke den ledige private og ideelle kapasiteten som står klar.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022 komme tilbake til Stortinget med innledende tiltak for å sikre flere studieplasser innenfor medisin, helsefag, sykepleie og psykologi.»

Venstre har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 84 mot 18 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.15)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Høgre, Raudt og Kristeleg Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere fagrapporten fra 2019 for å gjøre opp status, beskrive utfordringsbildet og gi fremtidsperspektiv på intensivkapasiteten i Norge.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Høgre, Raudt og Kristeleg Folkeparti vart med 67 mot 35 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.35)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 1 og 3, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskt legge frem en plan for å heve intensivkapasiteten i sykehusene på kort sikt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en motivasjonsordning i den hensikt å hente tilbake tidligere intensivsykepleiere som i dag jobber i andre yrker, slik at de kan avlaste presset på helsevesenet.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus vart med 73 mot 29 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.54)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en langsiktig opptrappingsplan for å heve intensivkapasiteten i sykehusene.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus vart med 70 mot 32 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.14)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande:

vedtak:

Dokument 8:52 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Morten Wold, Silje Hjemdal, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om å styrke norsk intensivkapasitet – vedtas ikke.

Presidenten: Framstegspartiet, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 80 mot 21 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.45)

Presidenten: Stortinget går då til votering over sakene frå fredag 18. mars, dagsorden nr. 57.

Sak nr. 1 var ei utgreiing.

Votering i sak nr. 2, debattert 18. mars 2022

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati, Morten Stordalen, Bengt Rune Strifeldt, Gisle Meininger Saudland, Silje Hjemdal, Sivert Bjørnstad, Sylvi Listhaug og Dagfinn Henrik Olsen om å avvikle fylkeskommunen (Innst. 195 S (2021–2022), jf. Dokument 8:57 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Helge André Njåstad sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette en prosess for å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå.»

Det vert votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Dokument 8:57 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati, Morten Stordalen, Bengt Rune Strifeldt, Gisle Meininger Saudland, Silje Hjemdal, Sivert Bjørnstad, Sylvi Listhaug og Dagfinn Henrik Olsen om å avvikle fylkeskommunen – vedtas ikke.

Presidenten: Høgre har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet vart tilrådinga vedteken med 67 mot 34 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.42)

Presidenten: Sak nr. 3 var ein interpellasjon.

Votering i sak nr. 4, debattert 18. mars 2022

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av Dokument 3:10 (2016–2017) om arkivering og åpenhet i statlig forvaltning (Innst. 153 S (2021–2022), jf. Dokument 3:3 (2021–2022))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Dokument 3:3 (2021–2022) – Riksrevisjonens oppfølging av Dokument 3:10 (2016–2017) om arkivering og åpenhet i statlig forvaltning – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 5, debattert 18. mars 2022

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Bård Hoksrud og Tor André Johnsen om å anmode Stortingets ansvarskommisjon om å foreta undersøkelser av om statsråd Knut Arild Hareide har brutt ansvarlighetsloven § 8 bokstav b ved å unnlate å gjennomføre stortingsvedtak 1013 av 27. mai 2021 (Innst. 140 S (2021–2022), jf. Dokument 8:7 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Lars Rem sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget anmoder Stortingets ansvarskommisjon om å foreta de nødvendige undersøkelser og fremme anbefaling overfor Stortinget om det bør reises sak mot statsråd Knut Arild Hareide for brudd på ansvarlighetsloven § 8 bokstav b i forbindelse med oppfølgingen av stortingsvedtak 1013 (2020–2021).»

Det vert votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Det tas ikke ut tiltale mot Knut Arild Hareide for å unnlate å gjennomføre stortingsvedtak 1013 av 27. mai 2021.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet vart tilrådinga vedteken med 90 mot 12 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.57)

Votering i sak nr. 6, debattert 18. mars 2022

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Rapport fra utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon kapittel 2 om rammevilkår for Stortingets kontroll med regjeringen, kapittel 3 om Stortingets egen kontrollvirksomhet og kapittel 4 om anmodningsvedtak (Innst. 143 S (2021–2022), jf. Dokument 21 (2020–2021), kapittel 2, 3 og 4)

Presidenten: Under debatten har Lars Rem sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget slår fast at klare, konkrete og iverksettende vedtak av Stortinget i plenum er konstitusjonelt bindende for statsråder i forhold til ansvarlighetsloven.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 86 mot 15 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.35)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Stortinget ber presidentskapet om å setje ned eit utval for å sjå på alle tilhøve rundt framsetjing og handsaming av grunnlovsforslag for å sikre kunngjering og offentleg debatt, grundig handsaming og naudsynt utgreiing før forslaga vert tatt opp til endeleg handsaming.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 7, debattert 18. mars 2022

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Dagfinn Henrik Olsen, Helge André Njåstad, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om å åpne muligheten for skånsom utbygging av vannkraft i vernede vassdrag og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rauand Ismail, Sofie Marhaug og Birgit Oline Kjerstad om å la vernede vassdrag forbli vernet (Innst. 192 S (2021–2022), jf. Dokument 8:70 S (2021–2022) og Dokument 8:77 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Lars Haltbrekken på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne

- forslaga nr. 2 og 3, frå Terje Halleland på vegner av Framstegspartiet
Det vert votert over forslaga nr. 2 og 3, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne grensen på 1 megawatt installert effekt for småkraftutbygginger i vernede vassdrag der kraftverket tilpasses forsvarlige naturinngrep.»

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 89 mot 13 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.35)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre vernede vassdrag et varig, juridisk bindende og sektorovergripende vern og komme tilbake til Stortinget med et lovforslag senest i løpet av 2023.»

Votering:

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 87 mot 15 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.53)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I

Dokument 8:70 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Dagfinn Henrik Olsen, Helge André Njåstad, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om å åpne muligheten for skånsom utbygging av vannkraft i vernede vassdrag – vedtas ikke.

Presidenten: Høgre og Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 67 mot 34 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.14)

Vidare var tilrådd:

II

Dokument 8:77 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rauand Ismail, Sofie Marhaug og Birgit Oline Kjerstad om å la vernede vassdrag forbli vernet – punkt 1 – vedlegges protokollen.

Presidenten: Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 85 mot 16 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.44)

Vidare var tilrådd:

III

Dokument 8:77 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rauand Ismail, Sofie Marhaug og Birgit Oline Kjerstad om å la vernede vassdrag forbli vernet – punkt 2 – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 87 mot 15 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.03)

Presidenten: Då går Stortinget til votering i sakene på dagens kart.

Votering i sakene nr. 1 og 2, debattert 22. mars 2022

Presidenten: Sakene nr. 1 og 2 er andre gongs behandling av lover og gjeld lovvedtaka 50 og 51.

Det ligg ikkje føre nokon forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godtekne ved andre gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Sak nr. 3 var ei utgreiing.

Votering i sak nr. 4, debattert 22. mars 2022

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Marian

Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes og Ingrid Fiskaa om tilgang på vaksinar, medisinar, medisinsk utstyr og medisinsk teknologi i kampen mot covid-pandemien (Innst. 190 S (2021–2022), jf. Dokument 8:74 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Ingrid Fiskaa sett fram tre forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Det vert votert over forslag nr. 1, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa støtta India og Sør-Afrikas forslag i WTO om eit unntak frå visse reglar i TRIPS-avtalen, som vil gi eit mellombels unntak frå visse immaterielle rettar under covid-pandemien for å auka produksjon og tilgang på vaksinar, testutstyr, medisinar og medisinsk utstyr – utan villkår eller krav om motytingar.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 87 mot 15 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.58)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 2 og 3, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa støtta aktive, konstruktive og tekstbaserte forhandlingar om eit mellombels unntak frå TRIPS-avtalen, for å forbetra global tilgang til rimelege covid-relaterte medisinske produkt og for å handtera globale produksjonsavgrensingar og mangel på forsyningar.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa styrka arbeidet for ei løysing på den enorme ulikskapen i verda i tilgang på vaksinar, medisinar og medisinsk utstyr for å kjempa imot covid-pandemien, med særleg merksemd på auka vaksineproduksjon og den geografiske fordelinga av produksjonskapasitet, og støtta ein revisjon av det globale rammeverket for immaterielle rettar for framtidige pandemiar.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 85 mot 17 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.17)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:74 S (2021–2022) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes og Ingrid Fiskaa om tilgang på vaksinar, medisinar, medisinsk utstyr og medisinsk teknologi i kampen mot covid-pandemien – vedtas ikkje.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 86 mot 16 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.50)

V o t e r i n g i s a k n r. 5, debattert 22. mars 2022

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Terje Halleland, Himanshu Gulati og Roy Steffensen om at Flyhistorisk Museum Sola får overta F-16 (Innst. 189 S (2021–2022), jf. Dokument 8:69 S (2021–2022))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:69 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Terje Halleland, Himanshu Gulati og Roy Steffensen om at Flyhistorisk Museum Sola får overta F-16 – vedtas ikkje.

Presidenten: Framstegspartiet og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 84 mot 18 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.24)

V o t e r i n g i s a k n r. 6, debattert 22. mars 2022

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om tilleggsforhandlinger for jordbruket (Innst. 203 S (2021–2022), jf. Dokument 8:87 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Rasmus Hansson på vegner av Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne

- forslag nr. 2, frå Geir Jørgensen på vegner av Raudt
- forslaga nr. 3 og 4, frå Olaug Vervik Bollestad på vegner av Kristeleg Folkeparti

Det vert votert over forslag nr. 3, frå Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskest mulig legge fram en sak for Stortinget som gir norske bønder nødvendige avklaringer om lønnsomhet, herunder garantier om dekning av økte kostnader til strøm, gjødsel og drivstoff.»

Raudt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Kristeleg Folkeparti vart med 89 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.01)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskest mulig fremme forslag om å fjerne taket i strømstøtteordningen for jordbruksvirksomhet på 20 000 kWt per foretak per måned.»

Framstegspartiet og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Kristeleg Folkeparti vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.20)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskest mulig legge fram en sak for Stortinget som gir norske kornbønder nødvendige avklaringer om lønnsomhet i matkornproduksjon før såkornet går i jorda.»

Raudt og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 89 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.39)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:87 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie

Sneve Martinussen om tilleggsforhandlinger for jordbruket – vedtas ikke.

Presidenten: Det vert votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslag nr. 2, frå Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta i bruk § 2-4 i hovedavtalen for jordbruket og umiddelbart sette i gang tilleggsforhandlinger til jordbruksoppgjøret.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Raudt vart tilrådinga vedteken med 94 mot 7 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.27)

Presidenten: Sakene nr. 7 og 8 var interpellasjonar.

Sak nr. 9 [15:17:37]

Referat

- (317) Statsministerens kontor melder at
 - lov om endringer i arbeidsmiljøloven (midlertidig ansettelse) (Lovvedtak 42 (2021–2022))
 - lov om endringer i folketrygdloven mv. (styrking av fedres rett til foreldrepenger mv.) (Lovvedtak 40 (2021–2022))
 - lov om pengespill (pengespilloven) (Lovvedtak 39 (2021–2022))– er sanksjonert under 18. mars 2022
Samr.: Vert lagd ved protokollen.
- (318) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om å frita husholdningene fra nettleie (Dokument 8:156 S (2021–2022))
Samr.: Vert sendt energi- og miljøkomiteen.
- (319) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn og Sofie Høgestøl om å flytte NBIM ut av Norges Bank og innføre strengere habilitetsregler rundt utnevnelser (Dokument 8:149 S (2021–2022))
- (320) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Sofie Marhaug om å forby energiintensiv utvinning av kryptovaluta i Norge (Dokument 8:153 S (2021–2022))
Samr.: Nr. 3 og 4 vert sende finanskomiteen.
- (321) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Sofie Marhaug, Geir Jørgensen og Bjørnar Moxnes om midlertidige tiltak mot ekstraordinære prisøkninger (Dokument 8:154 S (2021–2022))

Presidenten: Presidenten føreslår at representantforslaget vert sendt finanskomiteen.

Marie Sneve Martinussen har bedt om ordet.

Marie Sneve Martinussen (R) [15:18:15]: I lys av den store og raske prisveksten på varer som folk trenger, og at det er lenge til revidert kommer, vil jeg foreslå hastebehandling av forslaget etter § 39 andre ledd bokstav c.

Presidenten: Det ligg føre to forslag til behandlingsmåte for Dokument 8:154 S. Ønskjer nokon ordet til røysteforklaring? – Det er ikkje sett. Det vert votert over behandlingsmåten.

Det vert votert alternativt mellom forslaget frå presidenten om komitébehandling og forslaget frå Raudt om behandling etter forretningsordenen § 39 andre ledd bokstav c.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom forslaget frå presidenten og forslaget frå Raudt vart forslaget frå presidenten vedteke med 92 mot 7 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.52)

Vidare vart referert:

6. (322) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Audun Lysbakken, Kirsti Bergstø, Lars Haltbrekken og Andreas Sjalg Unne-land om skatteplikt ved utflytting fra Norge (Dokument 8:155 S (2021–2022))

Samr.: Vert sendt finanskomiteen.

7. (323) Årsrapport for 2021 fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag (Dokument 14 (2021–2022))
Samr.: Vert send justiskomiteen.

8. (324) Meddelelse fra stortingsrepresentant Tobias Drevland Lund i Stortingets møte 18. mars 2022 om at han trekker tilbake forslag fra Seher Aydar, Bjørnar Moxnes og seg selv om å hjelpe ukrainere på flukt fra krig ved å tilby kollektiv beskyttelse til ukrainske flyktninger, jf. Dokument 8:121 S (2021–2022)

9. (325) Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Abid Raja, Alfred Jens Bjørlo og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å hjelpe ukrainske flyktninger (Dokument 8:152 S (2021–2022))

Samr.: Nr. 8 og 9 vert sende kommunal- og forvaltningskomiteen.

10. (326) Endringer i forsvarsloven mv. (ny erstatningsordning for vernepliktige inne til førstegangstjeneste) (Prop. 67 L (2021–2022))

11. (327) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Høgestøl, Guri Melby, Ola Elvestuen og Sveinung Rotevatn om å sikre Norge fullverdig deltagelse i EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk (FUSP) (Dokument 8:151 S (2021–2022))

Samr.: Nr. 10 og 11 vert sende utanriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandla.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 15.20.

